

فتاوى بأكن هكافي

مهفونكندي اوله

الشيخ عبد القادر بن عبد المطلب الاندلسي

المنديالي خويدم طلبه العلم الشريف

في الحرم المكي

مطبعة بن هلايبي

لغلاف - تابلو

تلفون ۰۰۲۰۲۲۱۲۱ - فاكس ۰۰۲۰۲۲۱۲۲

ปनावาร บาฮีฮาดิ

โอสถแห่งดวงใจ

วิชาตะเซาฟู เบื่องตัน

فناور باكي هاتي

เขียนโดย ท่านชัยคุ อับดุลกอเดร

บินอับดุลมุตตอลิบ อัลมันดีลีย์

ชาวอินโดนีเซีย

แปลโดย อาจารย์ อับดุลมาลิก เริงสมุทร์

แหลมสัก กระบี่

ปनावาร บาฆีฮาดี
โอสถแห่งดวงใจ
วิชาตะเซาฆุฟ เบื่องตัน
فناور باكي هاتي

ผู้จัดพิมพ์ มูลนิธิประทีปธรรมเพื่อการศึกษา

อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ 81110

โทรศัพท์. 0-75-685-050

โทรสาร. 0-75-685-050

E-mail: prateepthamschool@gmail.com

Website: prateeptham.wordpress.com

Facebook: facebook.com/prateeptham

ผู้เขียน ท่านชัยคุ อับดุลกอเดร บินอับดุลมุตตอลิบ อัลมันดีลีย์

ผู้แปล อ.อับดุลมาลิก เริงสมุทร์

บรรณาธิการ ซากี เริงสมุทร์

บรรณาธิการผู้ช่วย วิทยา เริงสมุทร์

รูปเล่มและปก ดุรรี ยะก๊ับ

ปีที่พิมพ์ มีนาคม 2556

ราคา 150 บาท

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَبِهِ نَسْتَعِينُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْأَنْسَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นสิทธิแห่งพระองค์อัลลอฮ ซบ. องค์เดียว พระองค์ผู้สร้างยินและมนุษย์ เพื่อพวกเขาจะได้ปฏิบัติอิบาดัต ต่อพระองค์ ผู้แสนรู้ความลับต่างๆ ที่อยู่ใใจ และตาที่ริษยา และพระองค์จะสอบถามถึงแก้วหูแก้วตา และหัวใจ และอื่นๆ จากอวัยวะต่างๆ ในวันกิยามะฮ์

และการสดุดี ความสันติสุข ทั้งสองประการนี้ ขอโปรดเอกรงค์อัลลอฮ ซบ. ได้ประทานแก่ท่านนบี ผู้ซึ่งได้ถูกแต่งตั้งให้ประกาศศาสนาแก่ชาวโลก เพื่อให้ความเมตตาแก่เขา ซึ่งท่านได้ตรัสไว้ว่า “แท้จริงพระองค์อัลเลาะห์จะไม่พิจารณาถึงรูปร่างของสุเจ้า แต่พระองค์จะพิจารณาถึงหัวใจของสุเจ้า”

และขอพระองค์อัลลอฮ ซบ. ได้โปรดประทานความสดุดีและความสันติสุขแก่วงศ์วาน ญาติพี่น้องของท่านนบี ศล. และบรรดาสาวกของท่าน พวกเขาผู้ซึ่งทำความบริสุทธิ์แก่จิตใจของพวกเขา จากมารยาอันเลวร้าย และพวกเขาได้ประดับดวงใจของพวกเขาให้ได้อยู่ในมารยาอันดี ดงาม และได้รับการสรรเสริญอยู่ตลอดเวลา

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเล่มเล็กๆ ในการเริ่มต้นถึงวิชา ตะเซาฎุฟ ข้าพเจ้าได้เรียบเรียงเพื่อเป็นการเตือนใจข้าพเจ้าเอง และเพื่อเตือนพี่น้องทั้งหลายที่เพิ่งจะศึกษา ข้าพเจ้าได้ตั้งชื่อมันว่า “ปนาวาร บาฮิฮาดิ” ความว่า “โอสถแห่งดวงใจ” ในการที่จะอธิบายถึงสิ่งที่ว้ายิบต้องทำความสะอาดจากดวงใจ และสิ่งที่จะเอามาประดับดวงใจให้สวยงาม ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้ มีหนึ่งบทนำ มีสามบทใหญ่

ต่อพระองค์อัลลอฮ ซบ. เท่านั้นข้าพเจ้าขอความช่วยเหลือ ขอให้ได้รับผลประโยชน์กับหนังสือเล่มนี้ ต่อตัวข้าพเจ้าเอง และต่อผู้อ่านทุกคน และขอพระองค์ได้ให้หนังสือเล่มนี้เป็นการบริสุทธิ์ใจ เพื่อการแสวงความโปรดปรานต่อพระองค์เท่านั้น พระองค์เป็นผู้สามารถบนเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง

เรียบเรียงโดย ท่านชัยคุ อับดุลกอเดร บินอับดุลมุตตอลิบ อินโดนีเซีย มั่นดีลีเย เป็นอาจารย์รับใช้ในการสอนหนังสือ แก่นักศึกษาวิชาความรู้ในมัสยิดฮารอม มักกะฮะฮ์ ตุลมุการรอมมาย

คำนำจากผู้แปล

การศึกษาเป็นหน้าที่จำเป็นต่อมุสลิมและมุสลิมี่ฮ์ วิชิตะเซอูฟคือวิชาหนึ่งที่ว่ายิบจะต้องศึกษา เช่นเดียวกับวิชาอูซูลุดดีน และวิชาฟิกฮ์ แต่สำหรับวิชาเซอูฟนั้น น้อยเสียเหลือเกินที่นักวิชาการได้เรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาไทย หรือแปลออกมาจากตำราภาษาอารบิหรือภาษาอาหรับ

ข้าพเจ้าเห็นว่า หนังสือ ปานาวาร บาซีฮาตี ซึ่งเรียบเรียงโดยท่านชัยคุ อับดุลกอเดร อัลมันดีลีย์ ชาวอินโดนีเซีย เป็นหนังสือที่มีสาระเกี่ยวกับวิชาเซอูฟเบื้องต้นดีมาก เป็นหนังสือที่นิยมอ่านกันมากในประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จึงได้พยายามแปลออกมาเป็นภาษาไทย เพื่อเป็นผลประโยชน์แก่ตัวเองเอาไว้ดูในยามว่าง และเพื่อผลประโยชน์แก่พี่น้องมุสลิมและมุสลิมี่ฮ์ ที่อยากจะศึกษาวิชาเซอูฟเบื้องต้น และจะได้ป้องกันจิตใจจากกิเลสตัณหาต่างๆ และจะได้ประดับหัวใจด้วยคุณลักษณะมารยาทอันดีงามหวังว่าพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ทรงประทานความสำเร็จให้ทุกท่าน

อาหมิน

อ. อับดุลมาลิก เริงสมุทร์
มูลนิธิประทีปธรรมเพื่อการศึกษา
ปอเนาะแหลมสัก อ.อ่าวลึก
จ.กระบี่

สารบัญ

คำนำ

คำนำผู้แปล 5

บทนำผู้เรียบเรียง 8

บทใหญ่ที่หนึ่ง	อธิบายถึงอวัยวะเจ็ดประการ	9
บทที่หนึ่ง	กล่าวถึงดวงตา	10
บทที่สอง	กล่าวถึงหู	13
บทที่สาม	กล่าวถึงลิ้น	15
บทที่สี่	กล่าวถึงท้อง	20
บทที่ห้า	กล่าวถึงอวัยวะเพศ	24
บทที่หก	กล่าวถึงสองมือ	27
บทที่เจ็ด	กล่าวถึงสองเท้า	27

บทใหญ่ที่สอง	อธิบายถึงกอลบุน (หัวใจ)	29
บทย่อยที่หนึ่ง	กล่าวถึงซารฮุดต่ออาม (การละโมภต่ออาหารการกิน)	33
บทย่อยที่สอง	กล่าวถึงการละโมภต่อการพูด	36
บทย่อยที่สาม	กล่าวถึงเรื่องการโกรธ	47
บทย่อยที่สี่	กล่าวถึงการอิจฉาริษยา	52
บทย่อยที่ห้า	กล่าวถึงการขี้เหนียวและรักในทรัพย์สิน	55
บทย่อยที่หก	กล่าวถึงการรักเกียรติยศชื่อเสียง	63
บทย่อยที่เจ็ด	กล่าวถึงความรักกับโลกดุนยา	66
บทย่อยที่แปด	กล่าวถึงการใหญ่ลำพองตัว	69
บทย่อยที่เก้า	พูดถึงการประหลาดตัวเอง	73
บทย่อยที่สิบ	กล่าวถึงริยะฮ (การโอ้อวด)	77

บทใหญ่ที่สาม	กล่าวถึงมารยาทอันดีงามในหลักการศาสนา	83
ประการที่หนึ่ง	การเตาบัตจากความชั่ว	84
บทย่อยที่สอง	การกลัวต่อองค์อัลลอฮ	93
บทย่อยที่สาม	การซาฮีด(การสั่นโคษ คือการเกลียดคุณยา และหลีกเลี่ยงจากคุณยา)97	
บทย่อยที่สี่	ซอบาร (อดทน)	101
บทย่อยที่ห้า	ซุกรู (การขอขอบคุณเนาะมีตของอัลลอฮ)	108
บทย่อยที่หก	อิกลาส (การบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ)	112
บทย่อยที่เจ็ด	ตะวักกัล (การมอบทุกอย่างให้แก่อัลลอฮ)	115
บทย่อยที่แปด	มะฮับบ๊าห์ (การรักต่ออัลลอฮ)	120
บทย่อยที่เก้า	ริฎอ (การยินดีต่อลิขิตของอัลลอฮ)	124
บทย่อยที่สิบ	การระลึกถึงความตาย	128

บทนำผู้เรียบเรียง

1. โปรดทราบว่า แท้จริงวิชาตะเซาฟูฟ คือวิชาที่ทำให้รู้ถึงสภาพของจิตใจ สภาพที่ได้รับ การสรรเสริญ เช่น การต่ำตัว และการอดทน หรือสภาพแห่งการเลวทราม เช่นการอิจฉาริษยา การลำพองตัว เหล่านี้เป็นต้น
2. ผลประโยชน์ของวิชานี้ คือจะช่วยให้จิตใจว่างเปล่าจากสิ่งอื่น นอกเหนือจา พระองค์อัลลอฮ์ และประดับหัวใจโดยการมองไปสู่พระองค์อัลเลาะห์ผู้อภิบาลแห่งสากลโลก
3. ที่พำนักของวิชานี้ คือ หัวใจ จากสภาวะต่างๆที่ถึงมายังจิตใจ
4. กฎเกณฑ์ของวิชานี้ คือ ฟารฎูอัยนิ (เป็นความจำเป็นต่อทุกคน) ผู้มีสติปัญญา และบรรลุนิติภาวะ
5. ที่มาของวิชานี้ จากอัลกุรอาน และฮาดิษของท่านรอซูล ศล.
6. ชื่อของวิชานี้ คือ วิชา ตะเซาฟูฟ

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ จุดประสงค์ของวิชาตะเซาฟูฟ ก็คือ เพื่อทำความบริสุทธิ์ แก่อวัยวะภายนอก จากการปฏิบัติที่เลวทราม เพื่อจะได้นำไปสู่การบริสุทธิ์ใจ จากมารยาทอันเลวทรามทั้งหลายที่เกาะกินอยู่ในหัวใจ

จุดประสงค์ คำว่า อวัยวะภายนอกก็คือ เจ็ดประการ คือ ตา หู ลิ้น ท้อง อวัยวะเพศ มือสองข้าง ตีนสองข้าง จำเป็นท่านจะต้องทราบว่า พระองค์อัลลอฮ์ ซบ. ได้ทรงประทานเนียะมัด ที่ใหญ่ยิ่งให้แก่ท่านทั้งหลาย ได้แก่ อวัยวะต่างๆ ของท่าน ซึ่งจำเป็นท่านจะต้องรักษาและขอบคุณต่อพระองค์ หากเราไม่ได้รักษาเนียะมัดของพระองค์แล้ว แน่نونในวันปรโลก อวัยวะต่างๆ จะมาเป็นพยานบนเหนือเรา ด้วยสิ่งต่างที่เราได้ปฏิบัติในโลกนี้ ดังที่พระองค์ได้กล่าววว่า

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَنصَهُدُ أَرْحُلَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

سورة يسى آية 65

ความว่า ในวันปรโลก อัลเลาะห์จะปิดประทับตราบนปากของพวกเขา คือห้ามไม่ให้พูด จะสนทนากับอัลลอฮ์ โดยมือของพวกเขา และตีนเขาได้เป็นพยานบนเหนือเขา ด้วยสิ่งที่เขาปฏิบัติเอาไว้ในโลกนี้

ทุกๆ อวัยวะจึงได้พูดบอกถึงความชั่วที่ได้ปฏิบัติเอาไว้ในโลกนี้ และอัลเลาะห์ก็ได้กล่าวไว้อีก

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَالُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ

سورة فطت آية 22

และสุเจ้าไม่สามารถปิดบังตัวของสุเจ้าได้ (ในขณะที่ทำความชั่ว) จากการที่หูของสุเจ้า ตาของสุเจ้า หนังของสุเจ้า จะเป็นพยานบนเหนือสุเจ้าเอง

ดังนั้นจึงไม่สามารถปิดบังจากอวัยวะดังกล่าวได้ เว้นแต่ต้องละทิ้งจากความชั่วต่างๆ เสียเลย จึงจะปลอดภัย เพราะอวัยวะเหล่านี้ ไม่ได้แยกออกจากตัวของมนุษย์เลยในทุกๆ เวลา ทุกๆสถานที่ ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะกล่าวถึง เจ็ดบท ของอวัยวะทั้งเจ็ดประการ ดังกล่าว

บทใหญ่ที่หนึ่ง

อธิบายถึงอวัยวะเจ็ดประการ

อวัยวะเจ็ดประการซึ่งเป็นสะพานนำความดีและความชั่วมาสู่ตัวของมนุษย์ ในบทนี้มีบทเล็กอยู่เจ็ดบท ดังต่อไปนี้

บทที่หนึ่ง	กล่าวถึงดวงตา
บทที่สอง	กล่าวถึงหู
บทที่สาม	กล่าวถึงลิ้น
บทที่สี่	กล่าวถึงท้อง
บทที่ห้า	กล่าวถึงหู
บทที่หก	กล่าวถึงสองมือ
บทที่เจ็ด	กล่าวถึงสองเท้า

บทที่หนึ่ง

ว่าด้วยเรื่องดวงตา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงเท่านั้น อัลเลาะห์ได้สร้างขึ้นมาให้แก่เรา เพื่อผลประโยชน์อย่างหลากหลายทั้งโลกนี้ และโลกอาคิรฮ์

ส่วนหนึ่งจากประโยชน์เพื่อวันโลกหน้าก็คือ การได้มองดวงอาทิตย์ มองฟ้า มองดวงจันทร์ มองดวงดาว และอื่นๆ อีก เพื่อเป็นหลักฐานนำไปสู่การมีของพระองค์อัลลอฮ์ และการเอกภาพของพระองค์ และความสามารถของพระองค์ อีกผลประโยชน์ของตา ก็คือ การดูอัลกุรอาน ดูทางเดินไปมัสยิด ทางเดินไปสถานที่ศึกษาหาความรู้ในทางศาสนา

และส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของตา ในทางโลกคุณยานั้นก็คือ การดูงานธุรกิจของเรา และมีความสามารถในการหลีกเลี่ยงให้พ้นจากสิ่งที่ทำความระรานแก่เรา เช่น หลีกให้พ้นจากการตกหลุม การปะทะที่เป็นภัยต่อร่างกาย

ดังนั้น การที่เราจะขอบคุณต่อเนยะมัดดวงตา ที่อัลเลาะห์ทรงให้มานั้น ก็ต้องรักษาตาจากการดูขอฮารอม เช่นการมองผู้หญิงอื่นจากภรรยาของตัวเอง และอื่นจากทาส และอื่นจากมีหรัอม (คือผู้หญิงที่ไม่อนุญาตสมรสกับเรา) เช่นเดียวกัน เป็นการถูกห้ามในการมองดูชายหนุ่มที่มีอารมณ์ในการมอง อีกห้ามไม่ให้มองต่อเอาเราะฮ์ผู้ชายด้วยกัน จำเป็นที่เดียวในการรักษาตาของเราให้พ้นจากสิ่งถูกห้ามต่างๆ เพราะมีคำโองการของอัลลอฮ์ (ซบ.) กล่าวไว้ว่า

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ
إِنَّ اللَّهَ جَبَّارٌ بِمَا يَسْعُونَ
سورة النور آية 30

โอ้ท่านรซูลจงกล่าวแก่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ให้พวกเขาจงปิดตาของเขาเสียจากบรรดาสิ่งถูกห้ามไม่ให้ดู แน่نونพวกเขาก็จะได้ปิดตาของเขาเสียจากสิ่งเหล่านั้น และจงกล่าวแก่ผู้ศรัทธาทั้งหลาย และจงใช้พวกเขาให้รักษาอวัยวะเพศของพวกเขา แน่نونพวกเขาก็จะรักษาอวัยวะเพศของเขาจากสิ่งถูกห้ามต่างๆ การรักษาดังกล่าวนั้นเป็นการดีเลิศสำหรับพวกเขา แท้จริงพระองค์อัลเลาะห์นั้น แสนรู้สิ่งในใจ เสมือนกับพระองค์ทรงรู้ต่อสิ่งภายนอก ของเขา จึงพระองค์จะได้ตอบแทนให้แก่พวกเขาในวันปรโลก

ในอายัดดังกล่าว มีการสอนถึงมารยาทอันดีงาม และบอกให้ทราบถึงเหตุการณ์ข้างหน้า และบอกให้มนุษย์มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ จึงมีการสอนมารยาทในอายัดดังกล่าว ก็คือ ที่พระองค์กล่าวว่า “จงกล่าวเถิด โอ้ รซูลุลเลาะห์ ต่อผู้ศรัทธาให้เขาปิดตาเสียจากความชั่ว แล้วพวกเขาก็จะได้ปิดตาไม่ดูของฮารอมที่พระองค์ทรงห้ามไม่ให้ดู” ในตอนนี้อัล

เลาะห์ทรงสอนมารยาทอันดีงามให้แก่คน มุฮัมมิด โดยการใช้ให้พวกเขารักษาตาของพวกเขาจากการดูของฮารอม และให้รักษาอวัยวะเพศจากสิ่งที่ไม่อนุญาตให้กระทำ จึงวางยิบเหนือบ่าวของพระองค์จะต้องทูลคำสั่งของพระองค์ มิเช่นนั้นแล้ว จะกลายเป็นผู้ที่มีมารยาทชั่วช้า จึงสมควรที่จะได้รับความกริ้วโกรธ และโทษของพระองค์อัลเลาะห์

การที่พระองค์อัลเลาะห์บอกให้ทราบในอายัตดังกล่าวก็คือ ประโยคที่พระองค์กล่าวว่า “การปิดตาจากความชั่ว การรักษาอวัยวะเพศนั้นเป็นสิ่งสะอาดและดีเลิศสำหรับพวกเขา”

พระองค์บอกให้ทราบด้วยประโยคดังกล่าวว่า แท้จริงการปิดตาจากความชั่ว และรักษาอวัยวะเพศทั้งสอง

ประการเป็นเหตุทำให้จิตใจบริสุทธิ์จากความบาป และเป็นเหตุในการเพิ่มพูนความดีให้มากยิ่งขึ้น

การบอกให้มนุษย์ยำเกรงต่อพระองค์ ในอายัตดังกล่าวก็คือ ในประโยคที่ว่า แท้จริงพระองค์ย่อมรู้ทุกอย่างในสิ่งที่เขาปฏิบัติ พระองค์ย่อมรู้ภายในจิตใจของเขา เสมือนกับพระองค์ย่อมรู้ภายนอกของเขา จึงพระองค์ก็จะตอบแทนไปตามการกระทำของพวกเขา หากเขาทำดี ก็จะสนองตอบแทนด้วยความดี หากทำชั่ว ก็จะสนองตอบแทนด้วยความชั่ว

และพระองค์อัลเลาะห์ได้กล่าวไว้ว่า

سورة غافر آية 19 يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ

ความว่า อัลเลาะห์ทรงรู้ การริษยาที่เกิดจากตา (ได้แก่ตาที่ชอบขโมยดูของฮารอม) และพระองค์ย่อมรู้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ จากการนี้ก็จะทำความชั่วต่างๆ หรือจิตใจที่นีกอยากจะทำความดี

อีกท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

إِنَّ النَّظْرَ إِلَى مَحَاسِنِ الْمَرْأَةِ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ ابْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا
أَذَاقَهَا اللَّهُ تَعَالَى طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرٍ

ความว่า แท้จริง การมองต่อความสวยงามของผู้หญิงนั้นคือ ดอกศรที่อาบยาพิษ จากดอกศรของไซฎอน ผู้ใดที่มันได้ พระองค์อัลเลาะห์จะให้เขาได้ชิมรสแห่งความเอรีดรอยของการทำอิบาดะฮ์ที่เขาพึงพอใจกับมัน หะดีษนี้รายงานโดยท่านฮาгимจากสุชัยยะฮ์ (รฎ) และท่านได้ตัดสินว่าสายสืบนี้ขอเฮียะฮ์

อีกฮาดีษท่านนบี (ศล) ได้กล่าวไว้ว่า

لِكُلِّ ابْنِ آدَمَ حَظُّهُ مِنَ الزَّانَا فَالْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا النَّظْرُ وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ
 وَزَنَاهُمَا الْبَطْنُ وَالرِّجْلَانِ تَزْنِيَانِ وَزَنَاهُمَا الْمَشْيُ وَالْفَمُّ يَزْنِي وَزَنَاهُ التَّقْبِيلُ
 وَالْقَلْبُ يَهُمُّ وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ أَوْ يَكْذِبُهُ

ความว่า แก่ทุกคน ลูกอาดัมนั้น มีส่วนของเขาจากการทำซินา ตาสองข้างก็ทำได้
 ทำซินา การซินาของมันทั้งสองด้วยการมองดู และมือสองข้างก็ทำซินา การซินาของมัน
 ทั้งสองด้วยการแตะต้องของถูกห้าม และเท้าทั้งสองข้างก็ทำซินา การซินาของมันทั้งสอง
 ด้วยการเดินไปสถานที่ถูกห้าม และปากก็ทำซินา การซินาของมันด้วยการจูบสิ่งไม่
 อนุญาตให้จูบ และหัวใจมีความต้องการนี้ๆจะทำชั่ว แล้วอวัยวะเพศก็ให้ความจริงต่อ
 ความต้องการของหัวใจ ด้วยการกระทำการซินา หรือให้ความโกหกต่อความต้องการของ
 หัวใจ ด้วยการละเว้นจากการทำซินา

หะดีษนี้ได้รายงานโดย มุสลิม และบัยฮากี้

จากอาบูฮูร็อยรอส (รฎ) และฮาดีษนี้ชี้ให้เห็นว่า รากฐานของการทำซินาอวัยวะเพศ
 นั้น ก็มาจากตาสองข้าง

เป็นการจำเป็นที่เดียวที่เราจะต้องพิจารณาถึงอวัยวะของเราที่อัลเลาะห์ได้สร้างมา
 ว่าด้วยงานอะไรที่เหมาะสมในการปฏิบัติกับมัน และการงานอะไร? ที่ได้รอคอยปฏิบัติกับมัน
 ในวันปรโลก จึงเราจะได้รักษาอวัยวะของเรา ให้สาสมกับงานที่รอคอยปฏิบัติในวันข้างหน้า

ดังนั้น หากว่างานที่รอคอยจะปฏิบัติด้วยอวัยวะนั้นๆ เป็นการทำงานที่ยิ่งใหญ่ก็จำเป็น
 อย่างยิ่งที่จะต้องพยายามรักษาอวัยวะเหล่านั้นให้เหมาะสมกับการรอคอย

เท้า ได้รอคอยกับการที่จะได้ไปเดินในสวนสวรรค์ ในปราสาทราชวัง

มือ ได้รอคอย ที่จะได้ไปหยิบจับ ผลไม้ และเครื่องดื่มต่างๆ ในสวนสวรรค์ และ
 เช่นเดียวกันอวัยวะอื่นๆ ก็กำลังรอคอยกับหน้าที่ปฏิบัติของมันทั้งสิ้น

สำหรับตานั้น ก็รอคอยที่จะได้ดูต่อชาติของพระองค์อัลเลาะห์ในสวนสวรรค์ โดย
 ไม่ได้มีแบบการดูการเห็นในโลกนี้เลย และไม่มีเนียะมัดอะไรแล้วในโลกนี้ และวันโลกหน้า ที่
 จะให้ใหญ่ยิ่งกว่าการได้เห็นชาติของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.)

ดังนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งให้กับตาที่รอคอยปฏิบัติงานแสนใหญ่ยิ่งเหลือเกิน ซึ่งเป็น
 เนียะมัดที่อัลเลาะห์ทรงประทานให้แก่มนุษย์ จะต้องรักษาตาของเราให้สุดความสามารถ
 และทนถนอมให้พ้นจากสิ่งถูกห้ามต่างๆ พยายามอย่าได้เปราะเปื้อนด้วยการมองของฮารอม
 วัลลอฮูอะลัม

บทที่สอง

กล่าวถึงหู

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงหู เป็นอวัยวะที่พระองค์อัลลอฮ์ ทรงสร้างให้แก่มารดา เพราะมีผลประโยชน์มากมายที่เกี่ยวข้องด้วยทางคุณยา และอีกหลายๆอย่าง ที่ยังประโยชน์ในวันปรโลก จึงส่วนหนึ่งจากผลประโยชน์ในทางคุณยานั้น ก็คือ การผลิตเพลินจากสิ่งที่ได้ฟัง และนำไปสู่การเข้าใจต่อสิ่งที่ได้ยินได้ฟังด้วยหูของเรา

ส่วนหนึ่งจากผลประโยชน์ในวันอาคีเราะห์ก็คือการได้ยินได้ฟังอัลกุรอาน อัลหาคีษนี (ศล.) และวิชาต่างๆ ที่มีผลประโยชน์ และเนื่องด้วยแก้วหูนั้นมีผลประโยชน์มากมายมหาศาล ดังนั้นแก้วหูคงจะดีกว่าแก้วตา ด้วยเหตุที่ว่าผลประโยชน์ของแก้วตาส่วนใหญ่แล้ว เป็นเรื่องของคุณยาเสียมากกว่า และส่วนใหญ่ผลประโยชน์ของแก้วหูมักจะเป็นเรื่องอาคีรอสด้วยเหตุนี้ เราจึงพบว่า คนตาบอดนั้นย่อมสมบูรณ์กว่าคนหูหนวก

วิธีขอขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ในเรื่องแก้วหูก็คือ จะต้องรักษาแก้วหู อย่าได้ฟังสิ่งถูกห้ามต่างๆ เช่น ฟังการนินทา การยุยงให้มีการทะเลาะกัน ฟังคำพูดที่ไม่ดี เช่นคำพูดบิดอะฮ์ (คำพูดที่ประดิษฐ์ขึ้นเรื่องศาสนา) คำพูดที่มีการทะเลาะกัน หรือฟังเสียงของสตรีและเสียงของเด็กหนุ่ม ซึ่งกลัวจะเกิดการฟิตนะฮ์ในการฟัง หรือฟังเสียงดนตรีที่ถูกห้าม เช่น เสียงปี่ เสียงกลอง และท่านอย่าได้ถูกหลอกลวงด้วยมีบางคนกล่าวว่า อนุญาตให้ฟังเสียงปี่ได้ คำพูดดังกล่าว คงจะขัดกับอัลกุรอาน และฮาดีษนบี (ศล)

ดังนั้น เป็นการจำเป็นที่จะต้องรักษาแก้วหูจากคำพูดที่เลวทราม และคำพูดที่ไร้สาระ เพราะผู้ฟังคำพูดผู้อื่นนั้น ก็เป็นผู้ห็นส่วนในการทำบาป เช่นเดียวกับผู้พูดเหมือนกัน และการฟังคำพูดที่ไร้สาระ คำพูดเลวทราม มันจะนำการวิชีวะ (การกระชิบกระชาบ) มาสู่หัวใจ

โปรดทราบ แท้จริงคำพูดที่ได้ยินได้ฟัง ก็เสมือนกับอาหารที่กินเข้าไป ส่วนหนึ่งคงจะได้ประโยชน์ แต่อีกส่วนหนึ่งคงจะได้รับโทษ ส่วนหนึ่งเป็นยา ส่วนหนึ่งเป็นพิษ แต่ที่ว่า คำพูดที่ได้ยินได้ฟังมันจะติดตรึงอยู่ในใจนานแสนนาน กว่าอาหารที่กินเข้าไปในท้อง เพราะอาหารที่กินเข้าไปมันจะหายไปจากท้อง และจากกระเพาะอาหารด้วยการนอน และบางที่อาจจะยืนยาวหลายวันอยู่ในท้อง แต่ก็หายสาบสูญไปด้วยการกินยาถ่าย

สำหรับคำพูดคงจะตกอยู่ในหัวใจของผู้ฟัง บางทีถึงชั่วชีวิต ดั่งนั้นหากเป็นคำพูดที่
เลวทราม ก็คงสร้างความวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา และจะนำการวิวิธ มาสู่ร่างกาย แต่ทว่าบาง
ที่อาจนำความเสียหายที่ยิ่งใหญ่มาสู่ร่างกายอีกด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อผู้ที่มีสติปัญญา
ทั้งหลาย ที่จะพยายามรักษาแก้วหูของเขา และอวัยวะอื่นๆ ก่อนที่จะถูกสืบสวนในวันปรโลก

พระองค์อัลลอฮ์ กล่าวว่า

سورة الاسراء آية 36 إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْنُونًا

ความว่า แท้จริง แก้วหู และแก้วตา และหัวใจ ทั้งหมดจะต้องถูกถามในวัน
ปรโลก

บทที่สาม

กล่าวถึงลิ้น

โปรตทราบ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ได้สร้างลิ้นให้แก่เราทั้งหลายนั้น เพื่อผลประโยชน์ในการอ่านอัลกุรอาน อัลฮาดิษนบี (ศล) และการกล่าวซิกิร์ลลอฮ์ (รำลึกถึงอัลลอฮ์) อ่านวิชาความรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อสั่งสอนต่อวิชาที่มีประโยชน์ และเพื่อใช้ให้ทำความดี ห้ามจากการปฏิบัติความชั่ว ให้การตักเตือนต่อคนมุสลิมด้วยกัน ให้การช่วยเหลือในสิ่งที่พวกเขามีความต้องการ และการร่ำรวนพวกเขาอย่าให้มีการทะเลาะกัน และอื่นๆอีกจากผลประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับวันปรโลกที่ได้มีการปฏิบัติตามลิ้น

เช่นเดียวกัน อัลลอฮ์ ก็ได้สร้างลิ้นให้แก่เราซึ่งมีผลประโยชน์ในทางโลกดุนยา เช่น การหาทรัพย์สินเงินทองด้วยการพูดเพื่อทำสัญญา เช่น การทำสัญญาซื้อสัญญาขาย สัญญาเช่า เป็นต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ท่านจะต้องขอบคุณเนาะมะตูลิ้นด้วยการรักษาลิ้นจากสิ่งทีอัลลอฮ์ไม่ได้ทรงสร้างลิ้นเพื่อสิ่งเหล่านั้น เช่นการพูดในสิ่งที่ถูกห้าม อาทิเช่น การพูดโกหกที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย การพูดโกหกเป็นสิ่งที่ถูกห้าม และเป็นบาปใหญ่ หากเป็นการเสียหายแก่ผู้อื่น ต่างกับการโกหกที่ไม่ได้ทำความเสียหายแก่ผู้อื่นย่อมเป็นเพียงบาปเล็กน้อยเท่านั้น การโกหกย่อมเป็นความบาป เว้นแต่การโกหกซึ่งมีความจำเป็นเท่านั้น เช่น การโกหกเพื่อการร่ำรวนให้ผู้คนดีกัน ท่านนบี (ศล) ได้กล่าวไว้ว่า

لَيْسَ بِالْكَذَّابِ مَنْ يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ رَوَاهُ الشَّيْخَانُ

ความว่า การร่ำรวนระหว่างมนุษย์ให้มีความดีกันนั้นไม่เข้าอยู่เครือข่ายของการโกหก

แต่ทว่า บางครั้ง วายิบต้องโกหกเสียด้วยซ้ำไป เช่น การที่เราเห็นคนดีที่กำลังซ่อนตัวจากผู้ร้ายซึ่งกำลังหาคนคนนั้นอยู่เพื่อจะทำร้ายร่างกายด้วยการฆ่าเสีย จึงวายิบเราจะต้องโกหกว่าเราไม่ได้เห็นคนคนนั้นเพื่อต้องการให้เขาได้รับการปลอดภัยจากการถูกฆ่าของผู้ร้ายคนนั้น

และส่วนหนึ่งจากความชั่วที่เกิดจากปากก็คือ การนินทา ความหมายของคำว่า นินทา ก็คือ การที่เรากล่าวถึงพี่น้องมุสลิมด้วยคำพูดที่พี่น้องไม่ยอมให้พูด หากเขาได้ฟังเขาโกรธ ถึงแม้ว่าเป็นความจริงก็ตาม

การนินทา เป็นสิ่งที่ฮารอม โดยลงมติทั้งหมดอุลามาอ แต่ทว่า อุลามาอส่วนใหญ่มีทัศนคติว่า การนินทาคือบาปใหญ่ เพราะมีหลักฐานบอกรถึงการสัญญาลงโทษอย่างแสนสาหัสของผู้นินทา

ดังเช่น อัลลอฮ์ได้ทรงกล่าวว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّبُوا وَلَا يَفْتَبَ بِبَعْضِكُمْ
بَعْضًا يَحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ فَوَيْلٌ لَّهُمْ وَانْفُو اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

โอบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย สูเจ้าจงห่างไกลจากจำนวนมากของการสงสัย แท้จริงส่วนหนึ่งจากการสงสัยมีความบาป และสูเจ้าอย่าได้แสวงหาความบกพร่องของผู้อื่น สูเจ้าอย่าได้นินทาส่วนหนึ่งกับอีกส่วนหนึ่ง สูเจ้าชอบหรือ? จะกินเนื้อพี่น้องของสูเจ้าในขณะที่เขาตาย ในขณะที่สูเจ้าเกลียดกับมัน และสูเจ้าจงกลัวพระองค์อัลลอฮ์ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ แสนรับเตาบัตของบ่าว และแสนเมตตาปราณี

และได้มีรายงานโดยท่านบัยฮากี และท่านภูอบารอนีย์และท่านอูซัยค์ และท่านอิบนิอาบิตดุนยา จากท่านยาเบร และท่านอาบูซาอ์อิร (รด) ท่านทั้งสองได้กล่าวว่า ท่านรซูลได้กล่าวไว้ว่า

أَيَّاكُمْ وَالْفَيْبَةَ فَإِنَّ الْفَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزَّانَا قِيلَ لَهُ كَيْفَ؟ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ قَدِيرَ نَبِيٍّ وَيَتُوبُ
فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَإِنَّ صَاحِبَ الْفَيْبَةِ لَا يُفْغَرُ رُؤْلُهُ حَتَّى يَفْغَرَ لَهُ صَاحِبُهُ

ความว่า ท่านทั้งหลายจงห่างไกลตัวของท่านจากการนินทา เพราะการนินทาย่อมแรงกว่าการทำซินา ได้มีคนซักถามท่านนบีว่าทำไมเป็นเช่นนั้น ท่านจึงกล่าวว่า แท้จริงผู้ชายคนหนึ่งเขาทำซินา และเขาได้เตาบัตจากการกระทำของเขา พระองค์อัลลอฮ์ก็คงจะรับการเตาบัตของเขา และแท้จริงผู้นินทา อัลลอฮ์คงจะไม่ให้อภัยแก่เขา จนกว่าเขาจะได้รับการอภัยจากผู้ถูกนินทา

อีกหนึ่งประการ ความชั่วที่เกิดจากปากก็คือ การผิดสัญญา ซึ่งการผิดสัญญาก็คือ หนึ่งอย่างจากเครื่องหมายคนมูนาฟิก ท่านนบีกล่าวไว้ว่า

اية المنافق ثلاث اذا حدث كذب واذا وعد اخلف واذا اؤتمن خان

رواه الشيخان عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า เครื่องหมายคนมูนาฟิก มีอยู่ 3 ประการ เมื่อพูดเขาจะโกหก และเมื่อสัญญาเขาจะผิดสัญญา และเมื่อได้รับความไว้วางใจเขาจะทำลาย (คือจะไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่เขาได้รับความไว้วางใจ) อีกประการหนึ่งคือ การทะเลาะวิวาท และการพูดจาในสิ่งที่ไม่มีประโยชน์

ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

من حسن اسلام المرء تركه ما لا يعنيه
رواه الترمذى وابن ماجه عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า ส่วนหนึ่งจากความสวยงามในการเป็นอิสลามของบุคคล ก็คือ การทอดทิ้งในสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ในโลกดุนยา และโลกอาคิเราะห์

และเช่นการยุยงให้ชาวบ้านได้โกรธเคืองกัน ก็เป็นความบาปที่เกิดจากปาก เช่นเดียวกัน ท่านนบี ได้กล่าวไว้ว่า

لا يدخل الجنة نمام

ความว่า ผู้ที่ยุยงนั้น จะไม่ได้เข้าสวรรค์ ฮาดิษนี้ได้รายงานโดยท่านบุคอรี และท่านมุสลิม จากท่านฮุไซฟาห์ (รฎ)

และท่านอุลามาได้ลงมติกันว่า การยุยงเป็นบาปใหญ่ ได้แก่ การเลือนคำพูดของมนุษย์ไปเล่าให้แก่อีกคนหนึ่ง เพื่อทำความเสียหายระหว่างพวกเขา และเพื่อให้พวกเขาได้มีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น แต่การที่เลือนคำพูดผู้หนึ่งไปบอกอีกผู้หนึ่ง จุดประสงค์เพื่อการตักเตือนแก่ผู้รับฟัง การกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ ไม่ได้เข้าในเครือข่ายของการยุยงที่ถูกห้าม

โปรดทราบ ลึนนั้นคืออวัยวะที่มากที่สุด และใหญ่ที่สุดในการสร้างความชั่วให้เกิดขึ้นแก่ร่างกาย ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาอย่างจริงจังจากความชั่วต่างๆ และไม

มีอะไรที่จะช่วยเหลือให้พ้นจากความชั่วของลึนได้ เว้นแต่ด้วยการปลีกตัวออกจากสังคมมนุษย์ และมั่นคงในการนิ่งเฉย นอกจากเวลาจำเป็นต้องพูด ก็จะพูดตามความจำเป็นเท่านั้น เช่นในเวลาสอนหนังสือ ให้คำตักเตือนแก่ผู้อื่น

ท่านมูอาซ บิน ยะบัล ได้กล่าวแก่ท่านรซูลุลเลาะห์ (ศล) ว่า โอ้อท่านรซูลุลเลาะห์จึงสั่งเสียให้กับข้าพเจ้าเถิด ท่านรซูลุลเลาะห์จึงได้ชักลึนที่แสนประเสริฐของท่านออกมาแล้วกล่าวว่า เจ้าจงห้ามสิ่งนี้บนตัวเจ้า คือห้ามลึนของเจ้า ซึ่งเสมือนลึนข้าพเจ้านี้ให้พ้นจากคำพูดที่เลวร้ายต่างๆที่ถูกห้าม

และท่านไซยิดินา อาบูบักอฮ์ศิดดิกร รฎ ท่านได้กุมลึนของท่าน แล้วท่านก็พูดว่า สิ่งนี้แหละที่ได้นำตัวข้าพเจ้าไปสู่สถานที่แห่งความเสียหายต่างๆ

มีนักกวีคนหนึ่งได้พูดไว้ว่า

ผลบาตที่เหตุจากคมหอก ง่ายในการพยายาม

แต่ผลบาตที่เกิดจากลึนนัซรี ยากที่จะหาย

จำเป็นทุกคนจะต้องรู้เสียว่า คำพูดที่ดีๆคงจะนำการชี้แนะมาสู่อวัยวะทุกส่วนของร่างกายเช่นเดียวกัน

ได้มีรายงานจากท่านอับูซออีดีลคุดรี รฎ. ว่า แท้จริงมนุษย์เมื่อตื่นนอนในตอนเช้านั้น อวัยวะทุกสิ่งรีบกล่าวแก่ลึนว่า เราได้มีความต้องการจากท่าน ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ให้ท่านชี้แนะด้วยความซื่อตรง เพราะหากท่านตรง พวกเราทั้งหมดก็จะตรง แต่หากท่านคดเคี้ยวเราทั้งหลายก็จะคดเคี้ยวกันไปหมด

ท่านมาลิก บินดีนาร์ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อท่านทั้งหลายเห็นความแข็งกระด้างเกิดขึ้นในใจของท่านแล้ว และร่างกายของท่านก็กำลังอ่อนแอ และริชกีก็ถูกกักกันจากท่าน ดังนั้นท่านทั้งหลายโปรดทราบเถิดว่า ท่านได้พูดในสิ่งที่ไร้สาระที่ไม่มีผลประโยชน์แก่ท่านมากไปแล้ว

โปรดทราบเถิดว่า คำพูดนั้น บางครั้งเป็นคำพูดที่ดี หรือไม่ก็เป็นคำพูดที่ชั่ว หรือว่าเป็นคำพูดที่อนุญาตแต่ไร้สาระ ดังนั้นหากเป็นคำพูดที่ดีเช่นการใช้ให้ปฏิบัติความดี ห้ามปรามจากความชั่วต่างๆ จึงในคำพูดอย่างนั้นก็มีบุญกุศลมหาศาล แต่ถ้าเป็นคำพูดที่ไม่ดี คำพูดที่เป็นบาป ก็จะได้รับโทษทัณฑ์ ซึ่งเราไม่สามารถที่จะแบกโทษทัณฑ์อันนั้นได้

ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

وهل يكب الناس على وجوههم او مناخرهم الا حصائد السنتهم

رواه الترمذی عن معاذ رضي الله عنه

ความว่า ไม่มีสิ่งใดที่ทำให้มนุษย์ต้องคว่ำลงบนใบหน้าของเขา หรือบนจมูกของเขา เว้นแต่สิ่งที่มนุษย์ได้พูดเอาไว้ในโลกนี้

และหากคำพูดที่ออกจากปากนั้นเป็นคำพูดที่อนุญาต แต่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ก็เท่ากับว่า ได้สร้างภาระให้แก่มาลาอิก้าหรือมันกาศิปีน ที่จะต้องบันทึก สิ่งที่ไม่มีความหมาย และเท่ากับว่าได้ฝากหนังสือถึงพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งในหนังสือนั้นได้เขียนสิ่งที่ไม่มีความหมายเลย และได้นำไปอ่านต่อหน้าพระพักตร์แห่งพระองค์อัลลอฮ์ ซบ. ในวันปรโลก ในขณะที่มีความวุ่นวายอย่างแรง และในขณะที่กำลังอดอยาก กำลังหิว มนุษย์อยู่ในเปลือยกายกันอยู่ วัลลอฮูอะลัม

บทที่สี่

กล่าวถึงท้อง

โปรดทราบ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้สร้างท้องให้เราก็อเพื่อผลประโยชน์ให้แก่เราหลายอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับหลักการศาสนา และก็หลายๆประโยชน์ที่เกี่ยวข้องด้วยทางโลกนี้ ส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของท้องในทางศาสนาก็คือ การให้การช่วยเหลือแก่ร่างกาย ในการเปลี่ยนแปลงอาหารที่ร่างกายบริโภคเข้าไปให้กลายเป็นเลือด และกลายเป็นน้ำอสุจิ ซึ่งจะมีบุตรด้วยมัน และมนุษย์จะได้มันคงยืนยาวอยู่ในโลกนี้ ด้วยการปลอดภัย อวัยวะต่างๆ ที่อยู่ ในท้อง เช่น หัวใจ ตับ ถุงน้ำดี กระเพาะอาหาร จึงได้ทำให้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้รับความปลอดภัยไปด้วยหมด จากเชื้อโรคต่างๆ ที่ซัดขวางไม่ได้ปฏิบัติศาสนกิจโดยสมบูรณ์

และผลประโยชน์ของท้องสำหรับในโลกนี้ก็คือการได้มีความสมบูรณ์ในการเอร็ดอร่อยด้วยอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ ที่กินเข้าไป ตลอดถึงมีความสุขสนุกสนานอย่างสมบูรณ์ด้วยการร่วมประเวณี เพราะการกิน การดื่ม การร่วมประเวณี สามประเภทนี้ จะปฏิบัติในขณะที่ท้องมีความสบายจึงจะสมบูรณ์

การขอบคุณเนาะมัดท้องก็คือ การรักษาท้อง อย่าได้กินหรือดื่มอาหารที่ฮารอม และอาหารชูปฮัต คืออาหารที่ไม่แน่นอนว่าฮารอมหรือฮาลาล และให้รักษาท้องจากการกินอาหารที่อิมจินเกินไป จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องรักษาท้องจากการกินอาหารฮารอม และอาหารชูปฮัตนั้นเพราะมีเหตุผลอยู่ 3 ประการ

ประการที่หนึ่ง เพราะกลัวจากการถูกลงโทษด้วยไฟนรก อัลลอฮ์ได้กล่าวว่า

ان الذين يأكلون اموال اليتامى ظلما انما يأكلون في بطونهم نارا وسيصلون سعيرا

سورة النساء آية

ความว่า แท้จริงผู้ที่กินทรัพย์ของลูกกำพร้าด้วยไม่ถูกต้อง แท้จริงเขาได้กินไฟนรกเข้าไปในท้องของพวกเขา และต่อไปเขาก็จะได้เข้าไปอยู่ในไฟนรกอันโชติช่วง

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

لا يدخل الجنة لحم نبت من حرام

ความว่า ไม่ได้เข้าสวรรค์ เนื้อที่งอกมาจากของฮารอม

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

كل لحم نبت من سحت فالنار اولى به

ความว่า ทั้งหมด เนื้อที่งอกมาจากอาหารที่ฮารอม จึงไฟนรกเหมาะสมกับมัน

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه

رواه الشيخان عنه النعمان بن بشير رضي الله عنه

ความว่า จึงผู้ได้รักษาตัวให้พ้นจากสิ่งที่ไม่แน่นอนว่าเป็นของอนุญาต แก่ศาสนาของเขา และแก่ตัวของเขาซึ่งจะทำให้เสียหน้า

ประการที่สอง การกินอาหารที่ฮารอมและอาหารชูปฮัต จะไม่ได้รับการชี้แนะไปสู่การทำอิบาดะฮฺ เว้นแต่ผู้ที่มีความสะอาดจากสิ่งสกปรก การสกปรกที่เห็นด้วยตา เช่น นายิสต่างๆ หรือสิ่งสกปรกที่มองไม่เห็นด้วยตา เช่น ฮาดัสเล็ก หรือฮาดัสใหญ่ และการกินของฮารอม และของชูปฮัต

ประการที่สาม การกินอาหารที่ฮารอมหรืออาหารชูปฮัตนั้น ถูกห้ามจากการปฏิบัติความดี และถ้าเขาไปทำความดีก็ตาม แน่แน่นอนจะไม่ได้รับการตอบสนองจากพระองค์อัลลอฮ์ และเขาจะไม่ได้อะไรเว้นแต่ได้รับความเหน็ดเหนื่อยเท่านั้นเอง

ท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

كم من قائم ليس له من قيامه الا السهر وكم من صائم ليس له من صامه

الاالجوع والظمأ

ความว่า มีมากมายจากผู้ทำละหมาดในตอนกลางคืน ไม่ได้อะไรจากการทำ
ละหมาดของเขา เว้นแต่การอดนอนเท่านั้น และมีมากมายจากผู้ถือศีลอดไม่ได้อะไรจาก
การถือศีลอดของเขา เว้นแต่การอดอาหารและการหิวโหยเท่านั้น

ได้มีรายงานจากอิบนิอับบาส (รฎ.) ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

لا يقبل الله صلاة امرئ في جوفه حرام

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์ จะไม่รับการละหมาดของบุคคลซึ่งในท้องของเขามี
ของฮารอม

แน่นอนการกินอิมจินกินไป ก็ต้องการให้ห่างไกลเสียจากการนั้น เพราะจะเกิดการ
เสียหายอยู่หลายประการ เช่น

ประการที่หนึ่ง การกินมากเป็นเหตุให้จิตใจแข็งกระด้าง

ประการที่สอง การกินมาก มันเป็นเหตุให้กระตุ้นอวัยวะทุกส่วนไปในทางไร้สาระ
และในทางที่เลวทราม

ประการที่สาม การกินมากนั้น ได้ทำลายปัญญาและความเฉลียวฉลาด และเป็นเหตุ
ให้การเข้าใจหลักวิชาและการเรียนรู้ได้น้อย

ประการที่สี่ การกินมาก เป็นเหตุให้ทำอิบาดะฮ์ได้น้อย เพราะมนุษย์เราเมื่อกินมาก
แล้วจะทำให้ร่างกายหนัก และทำให้ตาง่วงนอน

ประการที่ห้า การกินมาก เป็นเหตุให้ไม่มีความเริ่ดอร่อยในการทำอิบาดะฮ์

ประการที่หก การกินมากเป็นเหตุนำไปสู่การวิตกว่าจะเกิดการกินอาหารฮารอมหรือ
อาหารชูปฮัต

ประการที่เจ็ด ในการกินมากจะนำไปสู่ความลำบากใจ และร่างกายเหน็ดเหนื่อยใน
การหาอาหาร เตรียมอาหาร กินอาหาร และป้องกันจากอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นใน
กระเพาะอาหาร

ประการที่แปด การกินอาหารมาก เป็นเหตุให้มีการเจ็บปวดมากในตอนชีวิตจะออก
จากร่าง เพราะความเจ็บปวดและความลำบากของความตายนั้น ขึ้นอยู่กับความมากน้อย
ของความสุขต่างๆ ที่เราได้รับในโลกนี้

ประการที่เก้า การกินมาก จะทำให้ผลบุญน้อยในวันปรโลก

ประการที่สิบ การกินมาก จะถูกสืบสวนหนักในวันกิยาม้าห์
สิบประการที่กล่าวมานี้ ท่านอิหม่ามคอซาลี ได้กล่าวไว้ในหนังสือ มินฮายุลออบิดีน
ได้มีบอกไว้หลายฮาดิษ เกี่ยวด้วยการประณาม การอิมมาก ซึ่งฮาดิษหนึ่ง ท่านนบี
กล่าวไว้ว่า

المؤمن يأكل في معي واحد والكافر يأكل في سبعة امعاء حسب ابن آدم

لقيمات يقمن صلبه ان كان ولا بد فحقه تلت للطعام وتلت للشراب وتلت للنفس

رواه الشيخان عن ابن عمر رضي الله عنها

ความว่า บุคคลที่สมบูรณ์ในการอิหม่าน เขากินอาหารเพียงหนึ่งกระเพาะเท่านั้น
และคนกาเฟร เขากินอาหารถึงเจ็ดกระเพาะ พอเพียงแล้วแก่ลูกหลานอาดัม ที่กินอาหาร
เข้าไปหลายๆคำ ซึ่งทำให้กระดูกสันหลังเขาตรงเท่านั้น และถ้าหากเขาต้องการจะกิน
เพิ่มเติมอีก ก็สมควรให้กินหนึ่งในสามของอาหาร หนึ่งในสามของเครื่องดื่ม หนึ่งในสาม
ของการถ่ายเทอารมณ์ วัลลอฮูอะลัม

บทที่ห้า

กล่าวถึงอวัยวะเพศ

โปรดทราบ แท้จริงอัลลอฮ์ (ซบ.) ได้สร้างอวัยวะเพศให้แก่เรานั้น มีผลประโยชน์มหาศาลในทางอาศிரอฮ์คือการทำเรามีลูกมีหลาน มีเชื้อสายสืบตระกูล ท่านนบีกล่าวไว้ว่า

تنا كحوا تنا سلوا فاني مباح بكم الامم يوم القيامة

ความว่า สูเจ้าจงสมรสแล้วสูเจ้าจะได้ลูก แท้จริง เราได้มีเกียรติด้วยสูเจ้า ต่อหน้าประชาชาติต่างๆ ในวันกิยามัต และท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

اذمات ابن آدم انقطع عمله الا من ثلاث صدقة جارية وعهم ينتفع به وولد

صالح يدعوله

رواه مسلم

ความว่า เมื่อมนุษย์ได้สิ้นชีวิต อามาลของเขาก็จะขาดตอนจากเขาไป เว้นแต่จากสามประการ คือ ทรัพย์ที่ได้บริจาคให้เป็นสาธารณะ และวิชาที่มีประโยชน์ และลูกที่ซอและห้ได้ขอพรให้เขา

ท่านอับนิฮายาร ได้กล่าวไว้ว่า อัลลอฮ์ จะบันทึกผลบุญให้แก่บิดามารดา เสมือนกับอามาลที่ดีที่ลูกได้ปฏิบัติ แต่ไม่ได้บันทึกอามาลชั่วที่ลูกได้ปฏิบัติ

เช่นเดียวกัน อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้สร้างอวัยวะเพศให้แก่มนุษย์ เพื่อผลในโลกดุนยา คือได้มีความสุขด้วยการร่วมประเวณี และมีความสำราญด้วยการมีบุตรที่ได้มาด้วยการร่วมประเวณี ซึ่งเขาเหล่านั้นเป็นสิ่งประดับโลกนี้อย่างยิ่งใหญ่มหาศาล

เพราะอัลลอฮ์ ได้กล่าวไว้ว่า

المال والبنون زينة الحياة الدنيا

سورة الكهف آية 46

ความว่า ทรัพย์สินสมบัติ และลูกๆ เป็นเครื่องประดับของการดำรงชีวิตในโลกนี้
และอัลลอฮ์ กล่าวไว้ว่า

زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين

سورة ال عمران آية 14

ความว่า ได้ประดับความรักให้แก่มนุษย์ในการรัก อารมณ์ จากผู้หญิง และลูกๆ
ของเขา

ดังนั้น การที่จะขอขอบคุณต่อพระองค์อัลลอฮ์ในการที่พระองค์ได้ให้มีอวัยวะเพศแก่
มนุษย์ ก็คือจะต้องพยายามป้องกันรักษาให้พ้นจากสิ่งที่ยารวมทั้งหลาย เช่นการทำซินา การ
ลواط และการให้หลังน้ำอสุจิโดยไม่ใช้ด้วยมือของภรรยาหรือทางหญิง และต้องพยายาม
รักษาให้พ้นจากรกการชู้ชู้ต เช่น การร่วมประเวณีในการสมรสที่ไม่ถูกต้อง เราได้ปฏิบัติตาม
ผู้อาวุโสบางท่านบอกว่า การนี้ก็น่าใช้ใช้ได้ แต่ถ้าหากไม่มีนักอาวุโสคนใด ยอมรับในการ
นี้ก็ากก็ถือว่าการร่วมประเวณีเป็นการฮารอม ไม่ได้เป็นการชู้ชู้ต

พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวสรรเสริญต่อผู้ที่มีจิตศรัทธา ซึ่งได้รับความสำราญ พระองค์
กล่าวว่า

والذين هم لغرورهم حافضون

سورة المؤمنون آية 5

ความว่า และทั้งหมดพวกเขาที่รักษาอวัยวะเพศของพวกเขา เว้นแต่สำหรับ
ภรรยาและทาสหญิงเท่านั้น จึงพวกเขาเหล่านั้นไม่ได้รับการประณาม

โปรดทราบ แท้จริงจะไม่สมบูรณ์ในการรักษาอวัยวะเพศ เว้นแต่จะต้องรักษาตาให้
พ้นจากการดูของฮารอม และรักษาจิตใจจากการครวญครูปภาพเรื่อนร่างที่สวยงามๆ และ
รักษาท้อง จากบริโภคอาหารที่ฮารอมและชู้ชู้ต และจากการกินอาหารที่อัมจนเกินไป

เพราะสิ่งดังกล่าวมันจะเรียกร้องไปสู่การทำซินา ซึ่งมันเป็นบาปใหญ่เหลือเกินที่น้อยลงมาจากการกุฟร์ และการฆ่าชีวิตที่บริสุทธิ์

อัลลอฮ์ได้กล่าวว่า

والذين لا يدعون مع الله الها آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله الا بالحق
ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلق اثمًا يضاعف له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه
مهانا الا من تاب وآمن

سورة الفرقان آية 67

ความว่า และพวกเขาไม่อับอายต่อพระเจ้าอื่น มาเป็นภาคีพร้อมกับพระองค์ อัลลอฮ์ และพวกเขาไม่ได้เช่นฆ่าต่อชีวิตที่อัลลอฮ์ห้ามไม่ให้เช่นฆ่า เว้นแต่ด้วยการ ถูกต้อง และเขาไม่ปฏิบัติการทำซินา และผู้ใดได้ปฏิบัติสิ่งดังกล่าว แน่แน่นอนเขาจะพบกับ การลงโทษ (หรือเหวในขุมนรกยะฮันนา) จะได้รับการเพิ่มเติมต่อโทษทัณฑ์ในวันกิ ยาม้าห์ และจะได้ยืนยาวอยู่ในความเลวทรามตลอดไป เว้นแต่ผู้ที่ได้ทำการตอับตเสียจาก สิ่งนั้น

และอัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ولا تقربوا الزنا انه كان فاحشة وساء سبيلا

سورة الاسراء آية 32

ความว่า และสุเจ้าอย่าได้เข้าใกล้การซินา แท้จริงมันเป็นสิ่งที่แสนชั่วช้า และ แนวทางที่เลวทราม (คือเป็นการกระทำที่เลวทราม)

ได้มีรายงานจากท่านบุคอรี และท่านมุสลิม จากท่านอิบนิมัสอูด (รฎ) ท่านได้กล่าว ว่า ข้าพเจ้าได้ถามท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล) ว่า อะไรคือเป็นบาปใหญ่ในทัศนะของอัลลอฮ์ ท่าน นบีจึงตอบว่า คือการที่ท่านให้เกิดการภาคีต่อองค์อัลลอฮ์ตาอาลา และพระองค์เท่านั้นที่ได้ สร้างท่านให้เกิดขึ้นมา ข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า แท้จริงสิ่งนั้นเป็นบาปใหญ่ และหลังจากนั้นคือ อะไรอีก? ท่านจึงกล่าวว่า ท่านฆ่าลูกของท่านเอง เพราะกลัวจะมากินอาหารร่วมกับท่าน ข้าพเจ้าถามต่อไป หลังจากนั้นคืออะไร? ท่านจึงกล่าวว่า ท่านทำซินากับผู้หญิงที่อยู่ใกล้บ้าน ท่าน

บทที่หกและบทที่เจ็ด

กล่าวถึงสองมือและสองเท้า

โปรดทราบ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้สร้างมือสองข้าง และตีนสองข้างให้แก่เรา เพราะมีผลประโยชน์หลายอย่างในทางอาศิเราะห์ และผลประโยชน์หลายอย่างในทางคุณยา จึงผลประโยชน์ของมันในทางอาศิเราะห์คือเราได้ปฏิบัติความดีต่างๆ ด้วยอวัยวะทั้งสองนี้ เช่น การเดินไปมัสยิด เดินไปสถานที่ศึกษาวิชาที่ให้ผลประโยชน์ และการเดินทางไปสถานที่ทำศ็กราม ซาบีลิลลาห์ และไปสถานที่ทำฮัจยีและอุมเราะห์ และการเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือน สัมพันธญาติพี่น้องและอื่นๆอีกจากการปฏิบัติอิบาดะฮ์ ที่ได้กระทำด้วยเท้าทั้งสอง และผลประโยชน์ของมือเช่น ขจัดสิ่งเลวร้ายด้วยมือ และการเขียนหนังสือด้วยวิชาต่างๆ ที่มีประโยชน์ และการได้จับมือด้วยคนซอและฮ์ และอื่นๆอีกจากอิบาดะฮ์ต่างๆ ที่ได้ปฏิบัติด้วยมือ

สำหรับผลประโยชน์ของอวัยวะดังกล่าวที่เกี่ยวข้องด้วยทางคุณยา ได้แก่ อุตสาหะด้วยมือและตีนในการประกอบอาชีพ หาทรัพย์สินเงินทอง และจุดประสงค์ต่างๆ ที่เราต้องการจะทำ และได้ป้องกันรักษาตัวของเราให้พ้นจากอันตรายต่างๆ เช่น สามารถวิ่งหนีด้วยตีนเมื่อเจออะสัฏรร้าย และการป้องกันตัวด้วยมือของเราต่อผู้ที่บุกรุกเข้ามาทำร้ายร่างกาย

ดังนั้น วิธีการที่จะขอบคุณเนยะมัด ตีนและมือของเรานั้น จำเป็นที่เราจะต้องใช้มือและตีนไปในทางที่ต่ออัลภักดีต่อองค์อัลลอฮ์ และรักษามือทั้งสองจากทุกอย่าง สิ่งนี้เป็นมะชะฮิร่าห์ จึงอย่าได้ระรานต่อสิ่งถูกห้ามในแนวทางฉาเราะห์ด้วยมือของเรา และอย่าได้ทำความเสียหายกับมันทั้งสองต่อสิ่งที่ได้รับความไว้วางใจ เราอย่าได้จับฉวยจากสิ่งต่างๆ ที่ทำอันตรายแก่พี่น้องมุสลิมิน อย่าได้เขียนวิชาที่ถูกห้าม เช่น วิชาวิทยากล โหราศาสตร์ อย่าได้เดินด้วยตีนไปยังสถานที่ถูกห้าม และสถานที่ของผู้มีอิทธิพลที่ทำความชั่วต่างๆ เว้นแต่ด้วยความจำเป็น

สรุปแล้ว การเคลื่อนไหว การนั่ง การนอน ของเรานั้นเป็นเนยะมัดที่ใหญ่ยิ่งที่พระองค์ประทานให้แก่เรา ดังนั้นเราจำเป็นที่จะต้องผันแปรการเคลื่อนไหว อิริยาบถต่างๆ ของเราไปสู่การต่ออัลภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ เพื่อเราคนหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่รู้จักต่อเนยะมัดของอัลลอฮ์ และได้ขอบคุณต่อเนยะมัดของพระองค์ จึงมีความหวังอย่างยิ่งที่เนยะมัดต่างๆ

จะมันคงอยู่ที่ตัวของเรา การชู้โกร (ขอบคุณ) ต่อเนี่ยะมันนั้น เป็นการผูกพันเยะมัดไว้กับตัวของเราให้มันคง และเป็นการเพิ่มเติมต่อเนี่ยะมัด อย่าได้ผันแปรการเคลื่อนไหว การนั่งนอนของเราไปสู่แนวทาง มะเสียยะต์ เพื่อว่าเราจะไม่เป็นผู้เนรคุณต่อเนี่ยะมัด (คือผู้ไม่ขอบคุณต่อเนี่ยะมัด) จึงเป็นเหตุที่อัลลอฮจะปลดเปลื้องเนี่ยะมัดออกจากตัวของเรา และเป็นเหตุที่เราจะได้รับโทษที่แสนสาหัสในวันปรโลก ในวันที่ได้เป็นพยานบนเหนือมนุษย์โดยลิ้นของเขา มือของเขา ตีนของเขา ด้วยสิ่งที่เขาได้ปฏิบัติเอาไว้บนโลกนี้จากสิ่งเลวร้ายต่างๆ

โปรดทราบ แท้จริงการรักษาอวัยวะทั้งเจ็ดประการให้พ้นจากความเลวร้ายต่างๆ และการที่จะได้ปฏิบัติความดีด้วยอวัยวะทั้งเจ็ดนั้น คงจะไม่สมบูรณ์หากไม่ทำความสะอาดแก่องค์ราชาของอวัยวะต่างๆ ให้พ้นจากความเลวร้ายเสียก่อน เช่นให้พ้นจากการโอ้อวด การลำพองตน การอิจฉาริษยา การขี้เหนียว และอื่นๆอีก องค์กรราชาของอวัยวะทั้งสิ้นนั้นก็คือหัวใจ วัลลอฮูอะลัม

บทใหญ่ที่สอง

กล่าวถึง กอลบุน (หัวใจ)

และในบทนี้ มีบทย่อยอยู่สิบบท ซึ่งเกี่ยวข้องกับมารยาทอันเลวร้ายสิบประการ

โปรดทราบ แท้จริงคำว่า กอลบุน (หัวใจ) มีสองความหมาย ความหมายที่หนึ่งคือ กอลบุนุสมานี (ได้แก่ หัวใจแห่งเรือนร่าง) คือ มีก้อนเนื้ออยู่หนึ่งก้อนที่อัลลอฮ์บรรจุไว้ที่ทรวงอกมนุษย์อยู่ฝ่ายซ้าย รูปเหมือนกับปลีกล้วย เป็นก้อนเนื้อที่ประกอบด้วยรูโพลง และข้างในก็มีเลือดสีดำ

ความหมายที่สอง กอลบุนโรฮานี (ดวงใจแห่งวิญญาณ) คือเป็นสิ่งละเอียดอ่อนที่มองด้วยตาไม่เห็น เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้รู้สิ่งต่างๆ ได้สัมผัสสิ่งต่างๆ กับมัน และก็คือมันเป็นแก่นสารและเนื้อแท้แห่งมนุษย์ และกับดวงใจแห่งวิญญาณนี้เองที่อัลลอฮ์เรียกร้องสนทนา คำโองการต่างๆ ของพระองค์กับมันนี่เองมีคำสั่งใช้ และมีคำสั่งห้าม และก็มีสัมพันธกันกับกอลบุนุสมานี (หัวใจแห่งเรือนร่าง) และมีการลงนสติปัญญาแห่งมนุษย์ในการที่จะรู้ถึงแก่นแท้แห่งการสัมพันธระหว่างดวงใจแห่งเรือนร่างกับดวงใจแห่งวิญญาณ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองนี้ ก็คล้ายกับการสัมพันธ์ของ อารอฎ กับ ยีเซ็ม คือระหว่างสสารกับสิ่งฟุ้งพา หรือคล้ายกับการสัมพันธ์ของผู้ใส่เครื่องแต่งกายกับเครื่องแต่งกาย และเมื่อมีการกล่าวถึงคำว่า หัวใจ ในหนังสือเล่มนี้ ก็จุดประสงค์ด้วยหัวใจ ความหมายที่สองนี้เอง และมันคือ ความต้องการจากโองการของอัลลอฮ์ ที่พระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

قل الروح من امر ربي
سورة الاسراء آية 85

ความว่า จงกล่าว โอ้มุฮัมมัด อันว่า ร็วฮ (วิญญาณ) นั้น มันเป็นกิจการแห่งพระเจ้าผู้อภิบาลของฉัน

สรุปแล้วคำว่า กอลบุน คำว่า โรหุ คำว่า นัฟซุ ทั้งสามคำก็มีความหมายเดียวกัน ในแต่ละความหมายทั้งสามอย่างนี้ ท่านอิหม่ามฮ่อรอหลิได้พูดไว้เช่นนั้นในหนังสือเอียะยาอูลูมิตดีน

หลังจากนั้นก็จำเป็นจะต้องรักษาดวงใจของเราให้พ้นจากมารยาทอันเลวร้าย เช่น การลำพองตัว การโอ้อวด และจำเป็นจะต้องประดับตกแต่งดวงใจของเราด้วยมารยาทอันดีงามที่ได้รับการสรรเสริญ เช่น การอดทน การต่ำต้อย เหตุผลที่จะต้องปฏิบัติแบบนี้ก็มีหลายอย่าง

ประการที่หนึ่ง อัลลอฮ์กล่าวว่า

والله يعلم ما في قلوبكم

سورة الاحزان آية 51

ความว่า อัลลอฮ์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในใจของสุเจ้า

ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องกลัวให้มากที่สุดทีเดียว ที่พระองค์อัลลอฮ์จะทรงรู้ถึงความเลว
ทรามที่อยู่ในใจของเรา

ประการที่สอง เพราะท่านนบี ศล. ได้กล่าวว่า

ان الله لا ينظر الى صوركم وابعشاركم وانما ينظر الى قلوبكم

رواه مسلم وابن ماجه عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ไม่ได้มองพิจารณาถึงรูปทรงและเรือนร่างของสุ
เจ้า แต่ทว่า พระองค์ทรงมองพิจารณาต่อจิตใจของสุเจ้าเอง

ดังนั้น จึงดวงใจเป็นที่พิจารณาแห่งพระองค์อัลลอฮ์ จึงไม่เหมาะสมเลยที่เรา
พยายามกันหนักหนาในการตกแต่งใบหน้า ซึ่งเป็นที่มองของมนุษย์ แต่เราได้ละเลยดวงใจ
ปล่อยให้เปื้อนไปด้วยกิเลส เปื้อนไปด้วยคุณลักษณะอันเลวร้าย สกปรก ซึ่งเป็นที่มองและ
พิจารณาแห่งพระองค์อัลลอฮ์

แต่ทว่าเหมาะสม และสมควรอย่างยิ่งแก่ผู้ที่มีสติปัญญา จะต้องทำความสะอาด
ดวงใจ ตกแต่งดวงใจด้วยมารยาทอันดีงาม ให้เกินกว่าการตกแต่งหน้าตาและเรือนร่างของ
เขา

ประการที่สาม ดวงใจนั้น คือ องค์กราษาแห่งอวัยวะทั้งหลาย ทั้งหมดอวัยวะต่างๆ
จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวใจ ดังนั้นเมื่อหัวใจดี อวัยวะทุกส่วนก็จะดีไปหมด แต่ถ้าหัวใจ
ชั่ว อวัยวะทุกส่วนก็จะชั่วไปหมดเช่นเดียวกัน

ท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

ان في الجسد مضافة اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسد الجسد كله

الاولهي القلب

رواه الشيخان عن النعمان بن بشير رضي الله عنهما

ความว่า แท้จริงในเรือนร่างของมนุษย์นั้น มีก้อนเนื้ออยู่หนึ่งก้อน เมื่อใดก้อนเนื้อนี้ตี แน่นอนทั้งหมดเรือนร่างก็ตีไปหมด และเมื่อมันช้ำ ทั้งหมดเรือนร่างก็จะเสียไปหมด ระวังๆ มันคือหัวใจ

ดังนั้น เมื่อหัวใจของเราตี จะทำให้ส่วนอื่นของร่างกายตีไปหมด จึงจำเป็นแก่เราทุกคนจะต้องพยายามให้จริงจังในการตบแต่งหัวใจให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ และรักษาให้พ้นจากสิ่งที่จะเกิดการเสียหายแก่หัวใจ

ประการที่สี่ หัวใจปณสถานที่บรรจุสิ่งดีๆ ที่ได้รับการสรรเสริญต่างๆ เช่นการอิหม่าน ต่ออัลลอฮ์และรซูล การยากิน (การแน่นอนในใจ) การมะรีฟัต (การรู้จักอัลลอฮ์) การตะวัคกัล (การมอบหมายกิจการต่างๆ ต่ออัลลอฮ์) การริฎอ (การพอใจต่ออัลลอฮ์) และวิชาความรู้ จึงสมควรอย่างยิ่ง แก่สถานที่ที่บรรจุของดีๆ อย่างนี้ ที่จะต้องรักษาให้พ้นจากสภาพอันเลวร้ายต่างๆ และจะต้องรักษาให้พ้นจากศัตรูตัวสำคัญ คือไขฏอนที่มันพยายามจะปกครองหัวใจอยู่ตลอดเวลา

ประการที่ห้า หัวใจนั้น คือสถานที่ซึ่งนำจากมลาอิก้าห์ และเป็นสถานที่กระซิบและวาทวาซของไขฏอน อีกหัวใจนั้นเป็นสนามรบของอากาศ (สติปัญญา) และฮวานันฟซู (กามารมณ) สำหรับอากาศนั้น ได้เรียกร้องไปสู่ความดี แต่กามารมณได้พยายามเรียกร้องไปสู่การชั่วร้าย จึงสมควรอย่างยิ่งที่เราทุกคนจำเป็นจะต้องระมัดระวังอย่าได้เผลอลืมในการตบแต่งหัวใจ

เพิ่มกว่านั้นอีก ความเลวร้ายที่เกิดจากหัวใจนั้น เป็นความเลวร้ายที่ยิ่งใหญ่ อย่างน้อยที่สุดก็คือจิตใจแข็งกระด้าง ไม่ยอมรับการตักเตือนและการสั่งสอนของผู้อื่น สูดท้ายแล้วก็คือการกุฟรุ (คือการปฏิเสธต่ออัลลอฮ์) พวกเราทั้งหลายไม่เคยได้ยินคำโองการของอัลลอฮ์ ที่กล่าวไว้ในอัลกุรอ่านหรือ ที่พระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

ابى واستكبر وكان من الكافرين

سورة القرة آية 4

ความว่า เขาปฏิเสธจากการก้มชูยูดต่ออาดัม และเขาลำพองตัว และเขาก็เป็นผู้นึ่งจากผู้ทรยศ ผู้ปฏิเสธอัลลอฮ์

จึงมีการลำพองตัวอยู่ในหัวใจของอิบลีส เป็นเหตุให้เกิดการไม่ยอมชูยูดต่ออาดัม และสุดท้ายเป็นเหตุให้เกิดการกาเฟรต่ออัลลอฮ์ ขอจากอัลลอฮ์ให้พ้นจากสิ่งเหล่านี้เถิด

โปรดทราบ มารยาทที่เลวทรามที่เกิดจากหัวใจนั้นมีมากมาย แต่ข้าพเจ้าจะเอามา
กล่าวในหนังสือเล่มนี้เพียงสิบประการ ในสิบบทย่อย เพราะความเลวร้ายสิบประการนี้ เป็น
ต้นตอของความชั่วทั้งหมด และความชั่วต่างๆ ก็เกิดจากรากฐานแห่งความชั่วสิบประการนี้
เอง

ข้อที่หนึ่ง	การละโมภต่ออาหารการกิน
ข้อที่สอง	การละโมภต่อการพูดจาปราศรัย
ข้อที่สาม	การเป็นคนขี้โกรธ
ข้อที่สี่	การอิจฉาริษยา
ข้อที่ห้า	การขี้นิยมและรักทรัพย์
ข้อที่หก	การรักเกียรติยศ
ข้อที่เจ็ด	การรักศุนยา
ข้อที่แปด	การลำพองตัว
ข้อที่เก้า	การประหลาดตัวเอง
ข้อที่สิบ	การโอ้อวดตัว

ทุกคนจะต้องพยายามให้จริงจังในการทำความสะอาดจิตใจให้พ้นจากมารยาทอัน
เลวร้ายดังกล่าว แน่แน่นอนถ้าทำได้จะได้ประสบกับความสุขสำราญทั้งโลกนี้และโลกหน้า
เพราะอัลลอฮ์ได้กล่าวว่า

قد افلح من زكاه

سورة الشمس آية 9

ความว่า แท้จริงได้รับความสุขสำราญ บุคคลที่ทำความสะอาดหัวใจให้พ้นจาก
สภาพอันเลวร้ายต่างๆ

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

الطهور شطر الايمان

رواه الامام احمد ومسلم والترمذي عن ابي مالك الاشعري رضي الله عنه

ความว่า ความสะอาดนั้น ชึ่งหนึ่งของ การศรัทธา

ได้มีการเข้าใจจากฮาดีษบทนี้ คือ การอิห์มานจะสมบูรณ์นั้น ด้วยการทำความ
สะอาดหัวใจจากสิ่งต่างๆที่อัลลอฮ์ไม่รักใคร่ ได้แก่ มารยาทอันเลวร้ายต่างๆ และจะต้อง
ประดับตกแต่งหัวใจด้วยคุณลักษณะอันดีงาม ที่มีความรักใคร่จากองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) จึง
สรุปว่า การทำความสะอาดหัวใจจากสิ่งเลวร้ายคือชึ่งหนึ่งของ การศรัทธา และเช่นเดียวกัน
การประดับประดาตกแต่งหัวใจด้วยคุณลักษณะอันดีงามก็ชึ่งหนึ่งของ การศรัทธา จึงเมื่อ
รวมกันทั้งสองอย่าง ก็จะได้อิห์มานที่สมบูรณ์ วัลลอฮุอะลัม

บทย่อที่หนึ่ง

กล่าวถึงซารฮุดตอาม (การละโมบต่ออาหารการกิน)

การละโมบต่ออาหารการกินนั้น คือส่วนหนึ่งจากรากฐานของทั้งหมดความชั่ว เพราะท้องถิ่นเป็นสถานที่ออกของอารมณ์ทั้งสิ้น จากท้องถิ่นเอง อารมณ์ทางเพศก็จะขึ้น และเมื่อหลังจากอารมณ์การกินอาหาร และอารมณ์แห่งการร่วมประเวณี ได้บีบบังคับตัวเรา แล้ว แน่นอน จะเกิดขึ้นแก่ตัวเรา เพราะละโมบต่อทรัพย์สมบัติ ก็จะตามมา เพราะไม่มีความสามารถที่จะสนองความต้องการของอารมณ์ทั้งสองประการนี้ได้เว้นแต่จะต้องมีทรัพย์สมบัติมากๆ และจะเกิดจากการมีอารมณ์ต่อทรัพย์สมบัติ ก็จะมีอารมณ์ในการอยากได้ เกียรติยศต่อไป เพราะยากในการจะหาทรัพย์สินเงินทองให้ได้มากๆ เว้นแต่จะต้องเป็นคนที่มีฐานะ มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง

หลังจากนั้น เมื่อใครคนใด มีความสามารถในการหาทรัพย์ได้มากๆ และมีเกียรติยศ เป็นที่เกรงขามของผู้อื่น และเขาได้สองประการดังกล่าวด้วยความภาคภูมิใจ แน่นอนจะรวมอยู่ที่เขาคนนั้น หลากๆอย่าง ความเสียหายเช่นจะกลายเป็นคนริษยา (อื้ออวด) เป็นคนตากับโบร (การลำพองตัว) การอิจฉาริษยาผู้อื่น การเป็นศัตรูต่อผู้อื่นก็จะเกิดขึ้น และอื่นๆ อีก มีความชั่วหลายประการจะเกิดขึ้นแก่เขา และที่ออกความเลวร้ายต่างๆนี้ ก็สาเหตุมาจากท้องถิ่นเอง เพราะเหตุนี้ท่านนบี (ศล.) ได้ให้ความสำคัญมากต่อการอดอยาก ท่านได้กล่าวไว้ว่า

ما من عمل احب الى الله تعالى من الجوع والعطش

ความว่า ไม่มีการอามาล (การปฏิบัติตัว) ใดๆ ที่แสนรักต่อพระองค์อัลลอฮ์ ที่จะให้เหลือไปจากการอดอาหาร และการทิวโหย

และท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

سيد الاعمال الجوع

ความว่า นายแห่งการงานก็คือ การอดอยาก

และท่านนบี ได้กล่าวไว้ว่า

الفكر نصف العبادة وقلّة الطعام هي العبادة

ความว่า การพิเคราะห์นั้น คือส่วนหนึ่ง หรือซีกหนึ่งของอิบาดะฮ์ และการรับประทานอาหารน้อยนั้นก็คืออิบาดะฮ์

อีกท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الى الله تعالى كل اكل شروب نؤوم

ความว่า ผู้ที่ประเสริฐสุดในทัศนะแห่งอัลลอฮ์ คือผู้ที่ยืนยาวในการอดอาหาร และการพิเคราะห์ และผู้ที่อัลลอฮ์เกลียดที่สุดในจำนวนสุเจ้า ได้แก่ผู้กินมาก ต้มมาก นอนมาก

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

ماملاً ابن آدم وعاءشرا من بطنه حسب ابن آدم لقيمات يعمن صلبه

ความว่า มนุษย์ไม่ได้ใส่ให้เต็มภาชนะต่างๆที่แสนเลวไปกว่าการใส่อาหารในท้อง ให้เต็ม พอแล้วแก่มนุษย์ โดยการกินอาหารเพียงหลายๆ คำ ที่พอจะทำให้กระตุกสันหลังของเขาตรงเท่านั้น

ทั้งหมดหะดีษที่กล่าวมานี้ ท่านอิหม่ามคอซาลี ได้เก็บมาบันทึกเอาไว้ใน กิตาบุล อารบาอีน ฝือชูลุคติน

โปรดทราบ แท้จริงการอด มีผลประโยชน์มากมายมหาศาล ส่วนหนึ่งจากผลประโยชน์ของมัน ได้แก่ทำให้จิตใจบางไม่หนาทึบ ซึ่งง่ายในการรับการตักเตือนของผู้อื่น และจะได้รับความสนุกสนานในการปฏิบัติอิบาดะฮ์

อีกส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของการอดอยาก จะทำจิตใจมีความปัญญาเฉลียวฉลาด เพราะการอิมมากนั้น เป็นเหตุทำให้เกิดความโง่เขลา

และส่วนหนึ่งจากผลประโยชน์ของการอดอยากก็คือการทำลายอารมณ์ในการอยาก ทำการมะเสียยัต และการอดอยากจะทำการบังคับต่ออารมณ์ร้าย ที่ใช้ให้มนุษย์ทำความชั่วตลอดเวลา

และส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของมัน ทำให้ร่างกายเบาบาง ไม่เปื้อนหนายในการทำอิบาดะฮ์ และลุกขึ้นกลางคืนทำละหมาดต้ายตุค และขจัดการง่วงนอนซึ่งเป็นสิ่งกีดกันจากการทำอิบาดะฮ์

ส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของมัน พอเพียงด้วยเล็กน้อยๆจากทรัพย์สินในโลกนี้ และการอิมก็มีความเสียหายอยู่หลายประการด้วยกัน

ประการที่หนึ่ง ไม่มีความสบายและเอิร์ตอ์รอยในการปฏิบัติอามาลอิบาดะฮ์

ประการที่สอง จะทำให้อารมณ์เพิ่มเติมขึ้น

ประการที่สาม ไม่มีการรักห่วงต่อคนจนคนอนาถา เพราะเมื่อมีการอึดตลอดเวลา จะทำให้เข้าใจว่า มนุษย์ทุกคนเขาอึดหน้าสำราญเหมือนกันทั้งหมด ต่างกับการอดอยาก จึง การอดอยากได้เป็นเหตุแก่ความรักใคร่ห่วงใยต่อคนยากจนและคนขัดสน นี่เป็นส่วนหนึ่งจาก เหตุผลที่อัลลอฮ์ได้บัญชาให้มนุษย์ต้องถือศีลอด

ประการที่สี่ ไม่สามารถที่จะจำวิชาความรู้ที่ให้ประโยชน์

ประการที่ห้า บุคคลที่เขามีจิตใจอึดหามานโดยสมบูรณ์ เขาจะไปมากกับมัสยิด แต่ผู้ ที่กินอึดมาก เขาจะไปมากกับห้องส้วม

ดังนั้น หากเรากล่าวว่า การกินอึดนั้นเป็นการธรรมดาแก่ตัวฉันเสียแล้ว จะทำ อย่างไร? จึงฉันจะทอดทิ้งมันได้ ก็มีคำตอบว่า แท้จริง การละความอึดนั้นเป็นการง่ายนิด เดียวสำหรับผู้ต้องการจะลดความอึดด้วยการลดทีละเล็กละน้อย คือด้วยการลดอาหารทุกๆ วันจากอาหารที่กินประจำโดยลดวันละเพียงคำเดียว จนสามารถลดอาหารได้ในเดือนหนึ่งถึง หนึ่งจาน จะไม่รู้สึกรวยการลดอาหารในตัวของเราเลย และหลังจากนั้น การกินอาหาร น้อย ก็จะเป็นธรรมดาแก่เรา

โปรดทราบ แท้จริง การกินน้อย มีอยู่ 3 ชั้น ชั้นที่หนึ่ง ชั้นของซิดดีกิน (ผู้ที่จริงจัง ต่ออัลลอฮ์) คือเขากินอาหาร เพียงพอได้รักษาร่างกายให้พ้นจากความเสียหายเท่านั้นเอง คือขนาดที่ว่า ถ้าหากกินน้อยไปกว่านั้นจะทำให้เสียสติ หรือเป็นเหตุให้ประสบกับความตาย

ชั้นที่สอง พอเพียงด้วยครึ่งลิตรในแต่ละวัน ก็คือ เศษหนึ่งส่วนสามของการบรรจุกิน ให้เต็มท้อง และด้วยวิธีนี้ ท่านไซยดีนาอุมารบินคอดฎอบ และกลุ่มหนึ่งจากสาวกนบี ศล. ได้ ปฏิบัติกัน เพราะอาหารของพวกเขาหนึ่งกันตั้ง เท่ากับสี่ลิตร จากข้าวบาร์เลย์ ในทุกๆ สัปดาห์

ชั้นที่สาม พอเพียงด้วยหนึ่งลิตรแต่ละวัน ดังนั้นผู้ใดกินอาหารเกินกว่านี้ก็ได้เข้า อยู่ในจำนวนบุคคลส่วนมาก และเข้าอยู่ในกลุ่มบุคคลกินอาหารมากแล้ว

สำหรับการกินอาหารน้อย ก็ด้วยการพิจารณาต่อกาลเวลาก็มีอยู่สามชั้นเช่นเดียวกัน

ชั้นที่หนึ่ง เป็นชั้นที่สูงที่สุด คือผู้ที่อดอาหารถึงสามวันหรือเกินกว่านั้น ได้แก่เมื่อครบ สามวันหรือเกินกว่าจึงจะกินอาหารสักหนึ่งครั้ง ท่านอบูบักริซิดดิค รมฎ. ได้เคยอดอาหารถึง หกวัน

ชั้นที่สอง เป็นชั้นกลาง ได้แก่ผู้ที่กินอาหารภายในสองวันต่อหนึ่งครั้ง

ชั้นที่สามชั้นต่ำสุด ได้แก่ ผู้กินอาหารวันละหนึ่งครั้ง

ดังนั้น ผู้ที่กินอาหารวันละสองครั้ง ก็จะไม่มีความอดอยากแก่เขาเลย และเขา ได้ละทิ้งผลประโยชน์ยิ่งใหญ่ของคำว่าอดอยากไปแล้ว วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่สอง

กล่าวถึงการละโมบต่อการพูด

โปรดทราบ แท้จริงการละโมบต่อการพูดนั้น คือมารอันเลวร้าย ซึ่งวางยิบบนพวกเรา จะต้องห่างไกลจากมันเสีย เพราะเมื่อบุคคลใดละโมบต่อการพูดมาก แน่แน่นอนจะออกคำพูดที่ไร้สาระมาจากเขา และคำพูดที่ไร้สาระนั้น เป็นเหตุให้ได้รับความมีดมัวในดวงใจ แต่ทว่าการพูดมากนั้นเป็นเหตุที่ทำให้หัวใจตายด้าน เหตุดังกล่าวนี้เองที่ท่านรซูลุลลอฮ์ ได้ให้ความสำคัญถึงเรื่องลิ้น จึงท่านได้กล่าวว่า

و هل يكب الناس على وجوههم او مناخرهم الا هصائد السنتهم

رواه الترمذي عن معاذ رضي الله عنه

ความว่า และไม่มีสิ่งใดที่ทำให้มนุษย์ต้องคว่ำหน้าของเขาหรือบนจมูกของเขา เว้นแต่สิ่งที่ได้เก็บเกี่ยวโดยลิ้นของเขานั่นเอง

อีกท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا او ليصمت

رواه الشيخان عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า ใครก็ตามที่เขามีการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ.) และศรัทธาต่อวันสุดท้าย ก็จำเป็นที่เขาจะต้องพูดในเรื่องความดี หรือจำเป็นที่เขาจะต้องนิ่งเสีย

อีกท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

من يتوكل لي بما بين لحيه ورجليه اتوكل له بالجنة

رواه البخاري عن سهل اساعدي رضي الله عنه

ความว่า ผู้ใดได้รับรองแก่ฉันด้วยสิ่งระหว่างสองกระดูกคางของเขา และสิ่งระหว่างสองตีนเขา แน่แน่นอนเราจะรับรองสวรรค์ให้แก่เขา

ความหมายของคำที่ว่า สิ่งระหว่างสองกระดูกคางก็คือลิ้น และสิ่งระหว่างสองตีนก็คืออวัยวะเพศนั่นเอง

และมีสาวกคนหนึ่งได้ถามท่านรซูลุลลอฮฺ ศล. จากสิ่งอะไรที่มากที่สุดที่ทำให้มนุษย์ต้องเข้านรก? ท่านรซูลจึงตอบว่า มีสองประการที่เป็นรู สิ่งหนึ่งคือปาก สิ่งที่สองคืออวัยวะเพศ

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

من كثر كلامه كثر سقطه ومن كثر سقطه كثر ذنوبه

ความว่า ผู้ใดพูดมากก็จะผิดมาก และผู้ใดผิดมากก็จะมีบาปมาก และผู้ใดบาปมากจึงไฟนรกเป็นสถานที่เหมาะกับเขา

โปรดทราบ แท้จริงลึนมีความเสียหายเกิดจากมันหลายประการ แต่พอเพียงด้วยการป้องกันให้พ้นจากความเสียหายต่างๆ ที่เกิดจากลึน เพียงให้เราปฏิบัติด้วยหนึ่งอายัตที่อัลลอฮฺ ขบ. ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานอันประเสริฐ คือ

لاخير في كثير من نجواهم الا من امر بصدقة او معروف

سورة النساء آية 114

ความว่า ไม่ได้ความดีเลยในการพูดกระซิบของพวกเขา เว้นการพูดของผู้ใช้ให้มีการทำทาน หรือกำชับให้ทำความดี หรือการร่ำรวนให้ตักันระหว่างมนุษย์

ความหมายของอายัตนี้คือไม่ควรพูดในสิ่งที่ไม่มีความประโยชน์ และเราจำกัดในการพูดด้วยสิ่งที่มีประโยชน์เท่านั้น จึงเมื่อทำได้แบบนั้นเราจะได้รับความปลอดภัยทั้งโลกนี้ และโลกหน้าคือ อากิเราะห์

จุดประสงค์ด้วยสิ่งที่ไม่มีความประโยชน์ ก็ได้แก่คำพูดต่างๆ หากเราละเว้นจากมันเสีย ก็ไม่ทำให้ขาดผลบุญในวันอาคีรอฮฺและไม่ขาดผลประโยชน์ที่จำเป็นบนโลกดุนยา และผู้ใดหากจำกัดคำพูดในสิ่งที่มีประโยชน์ ก็แน่นอนเขาจะเป็นคนที่น่า้อยในการพูด ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องพิจารณาในคำพูดที่ไม่มีความประโยชน์ หากเรากล่าวคำซิกรุลลอฮฺ แทนคำพูดที่ไม่มีความประโยชน์ ก็เราจะได้รับวาสนามหาศาล เพราะการซิกรุลลอฮฺเปรียบเสมือนก้อนทอง แต่คำพูดที่ไม่มีความประโยชน์ก็เปรียบเสมือนก้อนดินแห้ง จึงทำไมผู้ที่มีสติปัญญายอมทิ้งก้อนทองแล้วเก็บก้อนดินแห้งมาแทนที่ การกระทำแบบนั้นคงไม่ใช่ผู้ฉลาดแน่นอน คำพูดที่ไม่มีความประโยชน์เปรียบเสมือนก้อนดินแห้งนั้นหากไม่ใช่คำพูดที่มีความบาป แต่ถ้าเป็นคำพูดที่มีความบาป ก็แน่นอนได้ขาดทุนมหาศาลทีเดียว ด้วยเหตุที่ว่าเขาได้ทิ้งก้อนทอง แล้วเอาก้อนไฟมาแทนที่

ส่วนหนึ่งจากคำพูดที่ไม่มีประโยชน์ ก็กรบอกล่าวถึงเรื่องการท่องเที่ยว และบอกล่าวกันถึงเรื่องอาหารการกินของแต่ละประเทศ และเรื่องประเพณีของมนุษย์แห่งเมืองต่างๆ และกิจกรรมารยาทของมนุษย์ในแต่ละแห่ง และพูดถึงสภาพการค้าขาย และงานการต่างๆ ดังกล่าวเหล่านี้แหละที่คนเราส่วนมากมักจะได้พูดคุยกัน

อีกส่วนหนึ่งจากความเสียหายที่เกิดจากลึนมากที่สุดก็คือ การพูดโกหก การินทา และทะเลาะทุ่มเถียงกัน การเียนยอ การหยอกล้อ เหล่านี้เป็นต้น

ความหมายของการโกหก คือ การพูดไม่ตรงด้วยความจริง จะพูดไปด้วยการร้องโกหก หรือพูดโดยไม่รู้ว่าเป็นโกหก และได้เจตนาในการโกหกก็ตาม แต่ถ้าพูดโกหกด้วยรู้และเจตนาจะโกหก นั่นคือเงื่อนไขของการโกหกที่มีความบาป ไม่ใช่เงื่อนไขที่เรียกว่าการโกหก

พระองค์อัลลอฮ์ ซบ. ได้กล่าวไว้ว่า

فجعل لعنة الله على الكاذبين

سورة آل عمران آية 61

ความว่า แท้จริงเราขอให้การสาปแช่งของอัลลอฮ์นั้น จงประสบแก่ผู้ที่โกหก และท่านนบี ซล. ได้กล่าวไว้ว่า

عليكم باصدق فان الصدق يهدي الى البر والبر يهدي الى الجنة وما نال الحل

دسرق ويتحي الصدق حتى يكتب عند الله صديقا واياكم والكذب فان الكذب

يهدي الى الفجور والفجور يهدي الى النار وما زال العبد يتحري الكذب حتى

يكتب عند الله كذابا

رواه الشيخان

ความว่า จำเป็นที่ท่านทั้งหลายจะต้องพูดความจริง เพราะความจริงจะนำไปสู่บุญกุศล และบุญกุศลจะนำไปสู่สวนสวรรค์ และตลอดเวลาผู้ชายที่เขาพูดแต่ความจริง และพยายามอย่างจริงจังต่อความจริง จนเขาจะได้รับการบันทึกที่องค์อัลลอฮ์ว่าเขาเป็นผู้จริงมาก และท่านทั้งหลายจงห่างไกลจากการพูดโกหก เพราะการโกหกจะนำไปสู่ความเลวร้าย และการเลวร้ายจะนำไปสู่ไฟนรก ตลอดเวลาบ่าวของอัลลอฮ์ที่เขาพยายามอย่างจริงจังต่อการโกหก จนเขาจะได้รับการบันทึกที่องค์อัลลอฮ์ว่าผู้โกหกมาก

จุดประสงค์ของคำว่า บันทีก ในที่นี้ คือการที่อัลลอฮ์ได้ตัดสินคนที่หนึ่งว่า เขาเป็น
คนพูดจริงมากๆ และเขาจะได้รับคุณลักษณะของความจริง และผลบุญกุศลมหาศาล
และอัลลอฮ์จะตัดสินให้คนที่สองว่าเป็นผู้โกหกมาก และเขาจะได้รับคุณลักษณะการโกหก
และความบาปของการโกหกมากมายของเขา

อีกท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

اياكم والكذب فان الكذب مجانب للايمان

رواه الامام احمد وابو الشيخ

ความว่า ท่านทั้งหลายจงห่างไกลตัวของท่าน และจงกลัวกับการโกหก เพราะ
การโกหกมันทำให้ห่างไกลจากการศรัทธา

และท่านนบี ศล. ได้กล่าวไว้ว่า

اذا كذب العبد كذبة تماعد عنه الملك ميلا من نتن ماجاءه

رواه الترمذي وابونعيم

ความว่า เมื่อบ่าวของอัลลอฮ์คนใดได้พูดโกหกไปหนึ่งครั้ง มะลาอิก็้าห์ก็จะ
ห่างไกลออกจากเขาไปหนึ่งไมล์ เพราะ همینปากที่เขาได้พูดออกมา

โปรดทราบ แท้จริงการโกหกเป็นสิ่งฮารอม (ถูกห้าม) ตามหลักการศาสนา เว้นแต่
เมื่อความจำเป็นอย่างแรง เช่น การโกหกในการทำสงคราม และการโกหกเพื่อรื้อรวนให้ดีขึ้น
ระหว่างผู้ที่เคยทะเลาะกันและเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน และการโกหกของสามีต่อภรรยาที่เขา
ได้ปฏิเสธต่อหน้าภรรยาว่าเขาจะไม่ได้รักมาดู (คู่น้อยคู่นาง) เกินภรรยาที่เขากำลังพูดด้วย

และเมื่อใดอนุญาตให้โกหกได้ในบางกรณีดังกล่าว แต่ที่ดีเลิศให้ใช้คำเตารีย์ฮัย ดีกว่า
โกหกโดยชัดเจน ความหมายของคำเตารีย์ฮัย คือ การกล่าวคำพูดที่มีสองความหมาย หนึ่ง
ความหมายเป็นความหมายใกล้ชิดและปกติ อีกความหมายที่สองเป็นความหมายที่ห่างไกล
แต่ผู้พูดปรารถนา ความหมายที่ห่างไกล เช่นในประวัติ เมื่อตอนที่พวกนบีอิบรอเฮม
ชักชวนนบีอิบรอเฮมไปสนุกสนานที่สนามเฉลิมฉลอง ที่ชาวเมืองออกไปเที่ยวสนุกสนานกัน
นบีอิบรอเฮมกล่าวว่า **أَنَسَقِيمٌ** ความว่า ฉันไม่สบาย จึงคนส่วนมากเข้าใจว่า
นบีอิบรอเฮมป่วยไข้จึงไม่สามารถออกไปเฉลิมฉลองกับเขาได้ แต่ความต้องการของนบีอิบ
รอเฮมบอกว่า ฉันไม่สบาย คือไม่สบายใจที่พรรคพวกกราบไหว้สิ่งอื่นจากองค์อัลลอฮ์ ไม่ได้
ศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์นั่นเอง

สำหรับการนินทา คือการที่เราได้กล่าวถึงพี่น้องของเราโดยลับหลัง ด้วยคำพูดที่เขาไม่พอใจกับคำพูดที่กล่าวถึงเขา ถ้าเขาได้ยิน เขาคงจะเกลียดต่อคำพูดที่เรากล่าวถึงเขาอย่างมากทีเดียว แม้คำพูดนั้นเป็นความจริงก็ตาม เช่น การกล่าวถึงความบกพร่องบางอย่างในตัวของเขา หรือในสติปัญญาของเขา หรือในการปฏิบัติกิจการงานของเขา หรือในคำพูดของเขา หรือเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของเขา และอื่นๆ อีก

อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ

سورة الحجرات آية 12

ความว่า และอย่าได้นินทาสวนหนึ่งจากสู่เจ้ากับอีกส่วนหนึ่ง สู่เจ้ารักหรือ? ที่จะกินเนื้อพี่น้องของสู่เจ้าซึ่งตายแล้ว จึงสู่เจ้าเกลียดชังกับมัน

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

أَيُّكُمْ وَالْفَيْبَةَ فَإِنَّ الْفَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزَّانَا قِيلَ لَهُ كَيْفَ؟ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ قَدِيزَنِي وَيَتُوبُ

فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَإِنَّ صَاحِبَ الْفَيْبَةِ لَا يُفْعَلُ رُلُهُ حَتَّى يَفْغَرَ لَهُ صَاحِبُهُ

ความว่า ท่านทั้งหลายจงห่างไกลตัวของท่าน และจงกลัวจากการติฉินนินทา แท้จริงการนินทาย่อมแรงกว่าการทำซินา มีสาวกคนหนึ่งได้ถามท่านนบีว่า ทำไมเช่นนั้น? ท่านจึงตอบว่า แท้จริงผู้ชายคนหนึ่งที่เขาทำซินา บางทีเขาได้เตาบัตต่ออัลลอฮ์อย่างจริงจัง อัลลอฮ์คงจะรับเตาบัตของเขา แต่สำหรับผู้ทีนินทานั้น อัลลอฮ์คงไม่รับเตาบัตของเขาจนกว่าเพื่อนที่เขานินทาได้อภัยให้เขาเสียก่อน

ท่านนบีได้เห็นในคืนเมื่อยะร้อซ ในขุมนรก มีผู้ชายมากมายซึ่งกินซากสัตว์ ท่านนบีจึงถามยิบเรลว่าเขาคือใคร? ยิบเรลตอบว่า เขาเหล่านั้นเป็นผู้นินทามนุษย์ด้วยกัน

โปรดทราบ การนินทาเป็นสิ่งที่ฮารอมถูกห้าม ด้วยการลงมติบรรดาอุลามาผู้อาวุโสทั้งหลาย เว้นแต่มีอยู่หากสถานที่ที่อนุญาตให้นินทาได้

ประการที่หนึ่ง มีคนไปฟ้องร้องต่อเจ้าหน้าที่ บอกว่า คนนั้นหรือนาย ก ได้ฉ้อโกงข้าพเจ้า และเขาได้กล่าวถึงความชั่วต่างๆ ที่นาย ก ได้กระทำกับเขา

ประการที่สอง คนที่มาขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านให้ช่วยกันขจัดการอบายมุขและความเลวร้ายที่เกิดขึ้นจากชายคนหนึ่ง จึงอนุญาตให้กล่าวถึงความชั่วของผู้ชายคนนั้นได้

เช่นกล่าวว่า นาย ก ได้ตั้งวงการพนันเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ดังนั้นท่านจะต้องช่วยเหลือข้าพเจ้าในการขจัดความเลวร้ายอันนี้ให้หายไปจากหมู่บ้าน

ประการที่สาม มีคนมาขอถามเกี่ยวกับปัญหาศาสนา เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงคำถามนั้นๆ เช่น มีภรรยาของชายคนหนึ่ง ได้ถามต่อผู้มีวิชาความรู้ทางศาสนาว่าสามีของข้าพเจ้า เป็นผู้ชายที่ซื่อสัตย์ ให้เงินแก่ข้าพเจ้าไม่พอเพียงในการใช้จ่าย ดังนั้นอนุญาตหรือเปล่า? ที่ข้าพเจ้าจะเอาทรัพย์สินของเขาโดยไม่ให้เขารู้ สักส่วนหนึ่งให้พอในการใช้จ่าย

ประการที่สี่ บอกคนมุสลิมด้วยกันให้กลัวจากความชั่วร้ายของใครคนหนึ่ง เช่นบอกว่า ผู้หญิงคนนั้นมารยาทไม่ดี จึงไม่ควรที่ท่านจะไปสู่ขอเขาเอามาทำคู่ครอง และกล่าวถึงความชั่วร้ายต่างๆ ที่มีในตัวหญิงคนนั้น

ประการที่ห้า มีคนๆหนึ่ง ที่มีการเลื่องลือด้วยฉายานามอันเลวทราม เช่น นายขาเป๋ หรือนายเป็ด จึงอนุญาตให้เรียกหรือออกชื่อกล่าวด้วยฉายานามนั้นๆได้

ประการที่หก มีคนๆหนึ่ง เขาชอบแสดงออกด้วยความชั่วที่เขากระทำ จึงอนุญาตให้กล่าวถึงเขาและความชั่วที่เขาแสดงออกนั้นๆได้

โปรดทราบ แท้จริงยาซึ่งขัดขวางจากการนินทาก็คือ เราจะต้องคิดถึงการสัญญาลงโทษต่อผู้ชอบนินทา ซึ่งได้มีรายงานจากท่านนบี (ศล.) เช่น เมื่อถึงวันกิยามัต อัลลอฮจะเลื่อนผลบุญและความดีต่างๆ ที่ผู้นินทาเคยทำเอาไว้ในโลกนี้ เอาไปใส่ไว้ในบัญชีอามาลของผู้ถูกนินทา ดังนั้น โปรดพิจารณาถึงการน้อยนิดในการทำความดีของเราในโลกนี้ และมากมายในการนินทาต่อผู้อื่น หลังจากนั้นก็ให้พิจารณาอีกถึงความเลวทรามของตัวเองให้มากๆ จึงเราควรสนใจกับเรื่องของตัวเองดีกว่าไปสนใจกับเรื่องของผู้อื่น

และเราควรคำนึงถึงความชั่วต่างๆ ที่เราได้กระทำ หากว่ามีบาปเล็กๆที่ตัวเราก็ควรทราบเสียว่า บาปเล็กๆที่อยู่บนตัวเรามีอันตรายกว่าบาปใหญ่ของผู้อื่น และหากว่าท่านมองตัวเองไม่มีความเลวทรามอะไรเลย ก็โปรดทราบเสียว่าการที่มองไม่เห็นความชั่วของตัวเองนั้นแหละคือความเลวทรามที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เพราะมีใครบ้างมนุษย์ในโลกนี้ที่จะปราศจากความชั่ว แต่ถ้าเราปราศจากความชั่วจริงๆ ก็ควรที่จะขอบคุณต่ออัลลอฮให้มากๆ ด้วยการกล่าวคำสรรเสริญ หรือคำตัสเบาะห์ เพื่อแทนจากการนินทาผู้อื่น เพราะการนินทาเป็นความชั่วที่เลวทรามมากที่สุด

การทะเลาะวิวาท คือการประณามคำพูดผู้อื่นด้วยการแสดงออกว่าคำพูดผู้อื่นมีสิ่งบกพร่องอยู่ จะบกพร่องในคำพูด หรือบกพร่องในความหมายก็เช่นเดียวกัน

สิ่งที่จะชักนำไปสู่การทะเลาะวิวาทนั้นมีอยู่สองประการ คือ บางครั้งเกิดจากสาเหตุเพราะมองตัวเองสูงกว่าผู้อื่นด้วยการแสดงความยิ่งใหญ่ให้แก่ตัวเอง และบางครั้งเกิดจากธรรมชาติของความชั่วที่ชอบเหยียดหยามผู้อื่น จึงทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น เพื่อเพิ่มพลังให้กับความชั่วสองประการที่กล่าวมาแล้ว

แต่ทว่าทางที่ดี เราจะต้องเชื่อฟังคำพูดที่ได้ยินจากผู้อื่น ถ้าเป็นคำพูดที่ถูกต้อง และให้หนึ่งเสียจากสิ่งที่ได้ยินได้ฟังจากคำพูดที่ผิดพลาดไม่ตรงความจริง เว้นแต่เป็นเรื่องศาสนา ก็จำเป็นต้องบอกถึงความผิดพลาด ด้วยความอ่อนโยนละมุนละไม หลีกเสี่ยงจากการทะเลาะวิวาท เพราะเมื่อบอกถึงความจริงมันจะได้รับผลประโยชน์ในทางศาสนา ปลอภัยให้คนส่วนมากเข้าใจผิดอยู่ไม่ได้ จำเป็นต้องบอกความจริง

ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

من ترك المراء وهو محق بني له بيت في اعلى الجنة ومن ترله وهو مبطل بني له

بيت في ربض الجنة

رواه مسلم

ความว่า ผู้ใดได้หลีกเสี่ยงการทะเลาะวิวาทในขณะที่เขาเป็นฝ่ายถูก อัลลอฮจะสร้างบ้านให้เขาบนชั้นสูงของสวรรค์ และผู้ใดได้หลีกเสี่ยงจากการทะเลาะวิวาทในขณะที่เขาเป็นฝ่ายผิด อัลลอฮจะสร้างบ้านให้เขาในบริเวณข้างๆ สวรรค์

และการดังกล่าว เพราะการหลีกเสี่ยงจากการทะเลาะวิวาทในขณะที่เราเป็นฝ่ายถูกนั้น ยากเสียเหลือเกิน จึงสมควรที่จะได้รับการตอบแทนมากกว่า

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

لا يستكمل العبد حقيقة الايمان حتى يدع المراء وهو محق

رواه ابن الدنيا عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า บ่าวของอัลลอฮจะไม่สมบูรณ์ในความจริงแห่งการศรัทธา จนกว่าเขาจะต้องละเว้นเสียจากการทะเลาะวิวาทในขณะที่เขาเป็นฝ่ายถูก

สำหรับการล้อเล่นหรือการหยอกล้อกัน จึงเป็นสิ่งที่เกินขอบเขตในการที่ทำให้เกิดการหัวเราะอย่างมากมาย และเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจตายด้าน อีกทั้งเป็นเหตุให้เกิดการหมางใจกัน และทำให้หมดความยำเกรงของผู้อื่น

ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

لاتمارا خاك و لاتمارا حه

رواه ابن ابي الدنيا من حديث ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า ท่านอย่าได้ทะเลาะวิวาทต่อพี่น้องของท่าน และอย่าได้หยอกล้อกันกับ
เขา

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวว่า

ان الرجل لينكلم بالكلمة يضحق بها جلسائه فيهوي بها بعد من الثريا

ความว่า แท้จริงผู้ชายคนหนึ่ง เขาได้พูดด้วยคำพูดหนึ่งซึ่งด้วยคำพูดนั้นทำให้ผู้
นั่งร่วมวงกับเขาได้หัวเราะ ชายผู้นั้นได้ถูกตักจากเกียรติไปไกลกว่าดาวลูกไก่

โปรดทราบ แท้จริงการหยอกล้อ หรือการล้อเล่นกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ว่าจะ
เป็นคำพูดหรือการกระทำบางอย่างในบางเวลานั้น ไม่ได้ถูกห้าม แต่มันเป็นการอนุญาต ยิ่ง
เป็นการหยอกล้อต่อเด็ก ๆ และต่อผู้หญิงบางคน เพื่อให้จิตใจเขาเหล่านั้น ดีขึ้นหรือ
สนุกสนาน เบิกบาน ได้มีรายงานการกระทำดังกล่าวจากท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) แต่ท่านรซูล
ได้กล่าวว่า

اني لأمزح ولا أقول الا حقا

رواه الطبراني عن ابن عمر رضي الله عنهما

ความว่า แท้จริงข้าพเจ้าก็มีการหยอกล้อ และข้าพเจ้าจะไม่พูดเว้นแต่พูดของ
จริงเท่านั้น

และท่านนบี (ศล.) ได้เคยพูดหยอกล้อกับท่านหญิงแก่คนหนึ่งว่า

لا يدخل الجنة عجز

رواه الترمذي

ความว่า ผู้หญิงแก่จะไม่ได้เข้าสวรรค์

ความหมายของท่านก็คือ ผู้ที่ได้เข้าสวรรค์นั้นร่างกายจะไม่อยู่ในสภาพแห่งความแก่ชรา แต่อัลลอฮ์จะกลายรูปร่างให้เป็นคนหนุ่มแน่นในขณะที่เข้าไปอยู่ในสวรรค์

ได้มีรายงานจากฮาดีษบอกว่า ท่านรซูลุลลอฮ์ได้เคยวิ่งแข่งชั้นกับภรรยาของท่าน ท่านหญิงอาอ์อิชะห์ และท่านนบี ได้เคยพูดกับเด็กคนหนึ่งว่า

يااباعمير مافعل النفير

رواه الشيخان

ความว่า โอ้บิดาอุมัยร ลูกนกกระจอกได้ทำอะไร?

โดยเด็กคนนั้นกำลังเล่นอยู่ด้วยนกกระจอก

และท่านนบี ศล. ได้พูดกับชายคนหนึ่ง ซึ่งชื่อ ซอฮิบ รฎ. ซึ่งเขากำลังกินลูกอินทผลาล์ม ในขณะที่เขาเจ็บตา นบีกล่าวว่า

اتأكل التمر وانت رمر

رواه ابن ماجه والحاكم

ความว่า ท่านกินอินทผลาล์มหรือในขณะที่ท่านเจ็บตา?

จึงท่านซอฮิบ กล่าวตอบแก่ท่านนบีในเชิงหยอกล้อเช่นเดียวกันว่า ฉันได้กินด้วยตาอีกข้างหนึ่ง ท่านนบีจึงยิ้มแยม้ต่อท่านซอฮิบด้วยการหยอกล้อซึ่งกันและกัน

การหยอกล้อในสภาพดังกล่าวคงไม่เป็นอันตรายและไม่ถูกห้าม ด้วยเงื่อนไขต้องพูดความจริงและไม่เป็นการหยอกล้อเรื่อยไปตลอดเวลา

และสำหรับการสรรเสริญเยินยอซึ่งกันและกันนั้น จึงจะเกิดความเสียหายในการเยินยอกันถึงหกประการ

ประการที่หนึ่ง ผู้ที่สรรเสริญนั้น บางครั้งเขาสรรเสริญที่เกินความจริง จึงจะทำให้เกิดการโกหกติดตามมา

ประการที่สอง บางครั้งเขาแสดงออกถึงความรักใคร่ต่อผู้ที่เขาสรรเสริญ ในขณะที่ความจริงเขาไม่ได้รักใคร่เลยในจิตใจของเขา จึงจะทำให้เขาตกอยู่ในการโอ้อวดอีก

ประการที่สาม บางทีผู้พูดในการสรรเสริญนั้นไม่ได้มีความแน่นอนใจในการพูดเลย เช่นเขากล่าวว่า เขาคณนั้นเป็นคนยุติธรรม หรือเป็นคนวาเราะ (คือผู้ละเว้นจากความชั่ว) และเช่นเหล่านี้เป็นต้น จากสิ่งต่างๆ ที่ตัวเขาเองก็ไม่ได้แน่นอนใจ จึงเท่ากับเขาพูดไปในสิ่งที่ไม่มีความชัดเจน ไม่มีระเบียบ

มีชายคนหนึ่งได้สรรเสริญเยินยอต่อเพื่อนของเขาต่อหน้าท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ท่านนบีจึงได้กล่าวแก่ผู้ชายคนนั้นว่า

ويحك قطعت عنق صاحبك

สงสารและเป็นห่วงกับท่านมาก ท่านได้ตัดคอเพื่อนของท่านไปแล้ว

ข้อที่สี่ ผู้ที่สรรเสริญนั้น เขาได้ทำให้ผู้ที่รับการสรรเสริญ มีความสบายใจ และบางทีผู้ที่ได้รับการสรรเสริญ เขาเป็นผู้ที่ชอบคอร์รับชั่น ชอบฉ้อโกงแก่ผู้อื่น จึงทำให้มีความบาป ด้วยการที่ทำให้เกิดความสบายใจแก่บุคคลดังกล่าว ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ان الله يفضب اذا مدح الفاسق

رواه ابن ابي الدنيا في الصمت والبهقي في الشعب من حديث رضي الله عنه

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์มีความกริ้วโกรธมาก เมื่อได้มีการสรรเสริญแก่คนฟาเซ็ก (ผู้ทำความชั่ว)

ท่านอัลฮาชัน (รฎ.) ได้กล่าวว่า ผู้ใดขอพรให้คนฟาเซ็กให้มีอายุยืนยาวอยู่ในโลกนี้ ก็เท่ากับว่าเขารักในการที่จะทำความชั่วต่ออัลลอฮ์ (ซบ.) ดังนั้น คนขอเล็มซึ่งเป็นคนฟาเซ็กสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องประณามกับมัน เพื่อขจัดความชอบในการขอเล็ม และการฟาเซ็กของมัน

และสำหรับผู้ได้รับการสรรเสริญ ก็จะทำให้เกิดการเสียหายแก่เขาสองประการ ประการที่หนึ่ง จะเกิดการตากับโบร (ลำพองตัว) แก่เขา และจะทำให้มี การอูยูป (การประหลาดตัวเอง) ซึ่งทั้งสองประการนี้เป็นเหตุให้เกิดการเสียหายมากมาย เพราะเหตุนี้ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

قطعت عنق صاحبك

ความว่า ท่านได้ตัดคอเพื่อนของท่านเสียแล้ว

ประการที่สอง เขาจะได้รับความตืออกดีใจมากมาย ด้วยการได้รับการสรรเสริญ จึงทำให้เขาอ่อนแอในการที่จะทำอามาลอิบาด้าห์ต่อไป และเขาพึงพอใจกับสภาพของตัวเอง

แต่สำหรับการสรรเสริญที่ปราศจากความเสียหายต่างๆ จากข้างฝ่ายผู้สรรเสริญ และผู้ได้รับการสรรเสริญ ก็ไม่มีการถูกห้ามในการสรรเสริญซึ่งกันและกัน แต่ทว่าบางครั้งเป็นการชุนต์ให้สรรเสริญเสียด้วยซ้ำ

เช่นท่านนบี ได้สรรเสริญท่านอูบัยกรในการกล่าวของท่านว่า

لو وزن ايمان أبي بكر بايمان العالمين لرجح

رواه البيهقي موقوفا على عمر رضي الله عنه

ความว่า หากได้มีการชั่งน้ำหนักการศรัทธาของท่านอูบัยกร ด้วยทั้งหมดการศรัทธาของชาวโลก ก็การศรัทธาของอูบัยกรจะหนักกว่า

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวว่า

لو لم ابعث لبعثت يا عمر

رواه ابو منصور الديلمي في مندا الفردوس

ความว่า หากอัลลอฮ์ไม่ได้ตั้งข้าพเจ้าให้เป็นรซูลก็พระองค์คงจะแต่งตั้งท่านให้
เป็นรซูลแทนข้าพเจ้า

และมีมากมายที่ท่านนบี (ศล.) ได้สรรเสริญต่อสาวกของพระองค์ เพราะพระองค์รู้ดี
ว่าการสรรเสริญของพระองค์นั้น ไม่เกิดการเสียหายแก่บรรดาสาวก แต่จะเพิ่มพูนในการ
ขยันทำความดีของพวกเขา และจะไม่เกิดการลำพองตัวหรือการประหลาดตัวเองของพวกเขา

และสมควรอย่างยิ่งแก่ผู้ที่ได้รับการสรรเสริญที่จะต้องพยายามอย่างจริงจังในสุดๆ
แห่งความกลัว เพราะมนุษย์เราบางคนเป็นคนดี แต่บั้นปลายชีวิตก็เกิดเป็นคนเหลวไหล

และพยายามให้จริงจังในการที่จะเสียหายการอามาลที่ดี ที่เขาได้ปฏิบัติเอาไว้ และ
ให้คิดถึงความเลวทรามของตัวเองให้มากที่สุด อีกทั้งให้แสดงออกถึงความไม่พอใจและเกลียดชัง
ต่อการสรรเสริญในหัวใจอย่างจริงจัง และด้วยการเช่นนี้ที่ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวแก่สาวก
ของท่านว่า

احثو التراب في وجوه المداحين

رواه مسلم من حديث المقراد رضي الله عنه

ความว่า ท่านจงก้มดิน และปาไปที่หน้าของผู้สรรเสริญต่อท่าน

ท่านอาลี ก็ารรอมัลลอฮูวะฮฮาฮู ท่านได้พูดในขณะที่มีคนสรรเสริญแก่ท่าน ท่าน
กล่าวว่า

اللهم اغفر لي ما لا يعلمون ولا تؤاخذني بما يقولون واجعلني خيرا مما يظنون

ความว่า โอ้อัลลอฮ์ กรุณาอภัยให้ข้าพเจ้าด้วยเถิด ในสิ่งที่พวกเขาทั้งหลายไม่รู้
และท่านอย่าได้เอาผิดข้าพเจ้าด้วยเหตุที่พวกเขาพูด และพระองค์จงบันดาลให้ตัว
ข้าพเจ้านี้ให้ดีกว่าสิ่งที่เขาได้สงสัย วัลลอฮูอะอละม

บทย่อที่สาม

กล่าวถึงเรื่องการโกรธ

โปรดทราบ การโกรธนั้นคือลักษณะและมารยาทอันเลวร้าย ซึ่งความเสียหายจะเกิดตามมามากมาย เพราะมันจะทำให้อวัยวะภายนอกต่างๆ เกิดการตบตีกันขึ้น เกิดการด่าทอกันขึ้น และสำหรับในใจของผู้โกรธจะมีหมองใจตลอดเวลา และมีการอิจฉาริษยา การดีอกดีใจต่อคนที่เราโกรธได้รับการบala และภัยอันตรายต่างๆ และมีการเศร้าโศกเสียใจกับการได้รับความสุขของผู้ที่เราโกรธ และมีความนี้กอยู่ตลอดเวลาที่จะเปิดความลับและความละเอียดของผู้ที่เราโกรธ จึงทุกๆ ประการที่กล่าวมานี้เป็นเหตุแห่งความเสียหายทั้งสิ้น

ดังนั้น การที่จะทำให้ความโกรธแตกสลายเป็นส่วนหนึ่งจากสิ่งสำคัญในเรื่องศาสนา ท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ได้กล่าวว่า

ليس الشديد بالصرعة إنما الشديد الذي يملك نفسه عند الفصيف

روه الشينهان

ความว่า คนที่มีกำลังแข็งแรงนั้น ไม่ใช่บุคคลที่ผู้ชายหลายคนไม่สามารถทำให้เขาล้มได้ แต่ทว่าผู้ที่มีกำลังแข็งแรงได้แก่ผู้ที่มีความสามารถควบคุมตัวเองเอาไว้ได้ในยามเมื่อเขาโกรธ

เช่นการที่เขาขบถและควบคุมตัวเองเอาไว้ไม่ได้ได้ตอบด้วยการตบตีหรือการด่าทอ ในขณะที่โกรธต่อบุคคลที่อ่อนแอกว่าเขา

มีสาวกคนหนึ่งได้กล่าวต่อท่านนบี (ศล.) ขอบจากท่านนบีให้ใช้เขาให้ทำอะไรสักอย่างซึ่งเป็นของเล็กน้อย แต่มีประโยชน์มากๆ จึงท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวแก่เขาว่า

لاهفضب روه الشينهان

ความว่า ท่านอย่าโกรธ

ผู้ชายคนนั้นจึงพูดซ้ำเป็นครั้งที่สองในการขอจากท่านนบี ให้ใช้เขาให้ทำอะไรที่เป็นสิ่งเล็กน้อยแต่มีประโยชน์ ท่านนบีก็พูดซ้ำคำนั้นอีกคือ

لاهفضب روه الشينهان

ความว่า ท่านอย่าโกรธ

และจำเป็นแก่เราทุกคน เมื่อมีสภาพความโกรธเกิดขึ้นให้ปฏิบัติสองประการ ประการที่หนึ่ง ทำให้การโกรธแตกและกระจายสลายออกจากหัวใจ และไม่ได้หมายความว่า การที่ทำให้ความโกรธแตกสลายด้วยการขจัดความโกรธให้หมดสิ้นออกจาก

หัวใจเสียหมดเลย เพราะไม่สามารถที่จะทำให้มันหายหมดออกจากหัวใจได้หรอก และก็เป็นการไม่ดีเลยที่จะให้ความโกรธหมดสิ้นไปเสียเลยจากหัวใจของเรา แต่ว่ามันไม่มีเสียเลยจากหัวใจ ก็จำเป็นจะต้องพยายามทำให้ความโกรธเกิดขึ้นได้ในบางกรณี และบางเวลาที่จำเป็น เพราะมันเป็นเครื่องมือและเป็นส่วนหนึ่งจากอาวุธในการทำสงครามกับคนกาเฟร และยังเป็นเครื่องมือและอาวุธในการยับยั้งจากความชั่ว และการใช้และส่งเสริมให้ทำความดี และความโกรธคือเปรียบเสมือนหมาล่าเนื้อ

จุดประสงค์ด้วยการที่ทำให้ความโกรธแตกสลายจากจิตใจ ก็คือ ด้วยการฝึกหัดให้มันปฏิบัติตาม อากาล (สติปัญญา) และให้ปฏิบัติตามสุภโภชาเราะะ จึงมันจะมีการเคลื่อนไหวในทันที เมื่อมีการชี้แนะและมีคำสั่งใช้ให้เคลื่อนไหวจากอากาลและซาราเราะะ และมันจะหยุดนิ่งไม่มีการเคลื่อนไหว หากมีการชี้แนะและมีคำสั่งห้ามจากผู้นำทั้งสอง และมันจะไม่มีการฝ่าฝืนกับเจ้านายทั้งสองของมัน เหมือนกับหมาล่าเนื้อที่มันปฏิบัติตามเจ้านายของมัน และสิ่งดังกล่าวมีความสามารถทำได้ด้วยการฝึกหัดอย่างจริงจังๆ คือด้วยการฝึกหัดให้เป็นคนสุขุมอย่ารีบโกรธ และพยายามฝึกหัดให้เคยชินในการอภัย ในขณะที่เกิดเหตุแห่งความโกรธหลายๆอย่างแก่ตัวเรา

ประการที่สอง รักษาความโกรธเคืองเอาไว้ในใจขณะที่ความโกรธมีการเคลื่อนไหว ด้วยการระงับความในใจเอาไว้ และสิ่งที่จะมาช่วยเหลือในการระงับความโกรธเอาไว้ในใจนั้นก็จะมีสองอย่างคือ วิชาความรู้ และการปฏิบัติ

สำหรับความรู้ นั่นคือให้เราารู้เสียว่า ความโกรธจะไม่เกิดขึ้นเว้นแต่มาจากการที่เราไม่ยอมรับว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกนี้มาจากความประสงค์และลิขิตของอัลลอฮ์ทั้งสิ้น มันไม่ได้เกิดจากความต้องการของตัวเอง เมื่อเกิดการไม่ยอมรับดังกล่าวเกิดขึ้นในหัวใจ ก็เท่ากับว่าเราเป็นผู้ที่แสนยาเฮล ต่อกฎเกณฑ์ของอัลลอฮ์ และอีกเราควรจะรู้เสียว่า ความกริ้วโกรธของอัลลอฮ์แสนยิ่งใหญ่กว่าความกริ้วโกรธของเราเสียอีก และควรคิดเสียว่า การพระราชทานเนาะมะตของอัลลอฮ์บนเหนือเรานั้น เป็นสิ่งที่ใหญ่ยิ่งเหลือเกิน ตั้งก็ครั้งมาแล้วที่เราได้ทรมานต่อพระองค์ แต่พระองค์ไม่ได้แสดงถึงความโกรธต่อเราเลย ดังนั้นจำเป็นเราต้องนึกว่า เราจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ ดีกว่าเรามีความโกรธในใจ ซึ่งมันเป็นการปฏิบัติตามอารมณ์ของตัวเอง

และสำหรับการปฏิบัติในยามโกรธก็คือ ให้อ่าน

اعوذ بالله من اشيطان الرجيم

اديت مروايتكن اوله نياري مام

เพราะความโกรธนั้นมาจากการยุ้งของชัยฏอน และถ้าหากความโกรธยังไม่หยุดก็ให้นั่งลง ถ้าเขากำลังยืนอยู่ และต่อไปก็ให้นอนตะแคง และต่อไปก็ให้อ่านน้ำละหมาด ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ان الشيطان خلق من النار وانما تطضا النار باماء فاذا غضب احر كم فليتوضا

رواه ابو داود

ความว่า แท้จริงชัยฏอนนั้น ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากไฟ และได้ดับไฟด้วยน้ำ ดังนั้นเมื่อใครจากท่านได้มีความโกรธก็ให้อ่านน้ำละหมาดเสีย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวว่า

الان الفضب جمرة في قلب ابن ادما لاترويالي حمرة عينيه وانفتاخ ادواجه

ممنو جر من ذلك سياء فليضرب خده بالارصن رواه الترمذي

ความว่า ระวังๆ แท้จริงความโกรธนั้น เสมือนถ่านไฟที่อยู่ในใจของมนุษย์ ท่านทั้งหลายไม่ดูหรือ? ที่ตาของเขาทั้งสองข้างแดง และเอ็นคอเขาพอง ดังนั้นผู้ใดได้ประสบกับสิ่งดังกล่าว ก็จำเป็นจะต้องให้เอาแก้มของเขาตีดิน

ที่ท่านนบี (ศล.) ใช้ให้ปฏิบัติแบบนี้ ก็เพื่อชี้แนะให้อาวัววะที่แสนประเสริฐคือหน้าไปตีกับพื้นซึ่งเป็นสถานที่ต่ำต้อย เพื่อต้องการให้การลำพองตัวของผู้มีความโกรธ แตกฉานออกไปจากจิตใจ ซึ่งการลำพองตัวคือสาเหตุที่สำคัญในการที่ทำให้ความโกรธเกิดขึ้น และเพื่อให้รู้ตัวเสียว่า แท้จริงตัวเราคือบ่าวของอัลลอฮ์ซึ่งเลวทราม ไม่สมควรที่จะแสดงถึงการลำพองตัว

โปรดทราบ แท้จริงการขจัดความโกรธให้ออกไปจากจิตใจได้ในบางกรณีนั้น เป็นสภาพที่ดีเลิศ

พระองค์อัลลอฮ์ได้สรรเสริญคนแบบนี้ในอัลกุรอานว่า

والكاظمين الفيظ

ความว่า และพวกเขา (ผู้ศรัทธา) นั้น คือพวกเขาผู้ยับยั้งความโกรธเอาไว้ในใจ และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

من كظم غيظا ولو شاء ان يمضيه مالا لله قلبه يوم القيامة امنوا ايما نا

رواه ابودود

ความว่า ผู้ใดยับยั้งความโกรธ และถ้าหากเขาต้องการจะให้สำเร็จลุล่วงตามความโกรธ แน่نونเขาสามารถทำได้ในการที่จะให้ลุล่วง อัลลอฮ์ก็จะบรรจุในใจของเขาต่อวันกิยามัตให้เต็มเปี่ยมไปด้วยการปลดปล่อยและการอิหม่าน และในบางรายงานบอกว่าเต็มไปด้วยการโปรดปราน วัลลอฮูอะลัม

บทย่ออยู่ที่สี่

กล่าวถึงการอิจฉาริษยา

การอิจฉาริษยา คือ การนี้ก็จะให้มีการสูญหายเนื้อมัดจากผู้อื่น จะเป็นเนื้อมัดในโลกดุนยาหรือเนื้อมัดในทางศาสนา หรือนึกในการที่จะให้ได้รับภัยพิบัติต่อผู้อื่น การอิจฉาริษยาเป็นสิ่งที่ถูกห้าม และยังเป็นบาปใหญ่เสียด้วยซ้ำ แต่ทว่าเป็นเชื้อโรคหรือกิเลสที่สำคัญอย่างหนึ่ง จากเชื้อโรคหรือกิเลสที่อยู่ในใจ ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الحسد ياكل الحسنات كاتاكل النار الحطب

روه اه ابوراو عن الي هريرة وض الله عنه

ความว่า การอิจฉาริษยา ได้กัดกินผลบุญ เหมือนไฟที่กินไม้พินแห้ง จุดประสงค์ด้วยคำว่ากินผลบุญก็คือ การทำลายผลบุญ และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ل تحاسرو ولا تقاطعوا ولتبعوا ولا تباغضوا ولا تراءىوا واكونوا عبر الله اخوانا

رواه النحاري ومسلم عن انس رض الله عنه

ความว่า ท่านทั้งหลายอย่าอิจฉาซึ่งกันและกัน และอย่าได้ตัดญาติขาดมิตรซึ่งกันและกัน และอย่าได้โกรธเคืองซึ่งกันและกัน และท่านทั้งหลายจงเป็นพี่น้องกัน โอ้อ่าวของอัลลอฮ์

และท่านได้กล่าวไว้ว่า

دب إليكم داء الأمم قبلكم الحسد والبغضاء الحم يث

روه الترمذي والامام احمر عن الزبير بن العوام رض الله عنه

ความว่า ได้เดินเข้ามาหาท่านทั้งหลายโดยเชื้อโรคของบรรดาประชาชาติสมัยก่อนจากพวกท่าน ได้แก่การอิจฉา และการเกลียดชังซึ่งกันและกัน

ความหมายของคำว่าได้เดินทางมาสู่พวกท่านคือ การติดต่อกันเหมือนเชื้อโรคที่ลามและติดต่อจากพวกหนึ่งไปสู่พวกหนึ่ง

และเหตุที่ทำให้เกิดการอิจฉาซึ่งกันและกัน บางทีมาจากการลำพองตัว และบางทีก็เกิดจากการเป็นศัตรูกัน และบางทีก็เกิดจากอารมณ์ชั่ววูบของเรานั่นเอง เพราะเหตุเราไปชี้เหนียวเหนี้ยมัดของอัลลอฮ์ที่พระองค์ประทานให้แก่บ่าวของพระองค์ ด้วยการเสียดายที่ไม่มีเหตุอันดีงาม

สำหรับการ ฆิบต้อฮ์ ตามหลักการศาสนาไม่ถูกห้าม คือ การที่เราต้องการอยากให้ได้เหนียวมัด สุขความสามารุญ เสมือนผู้อื่น โดยไม่ต้องการให้เหนียวมัดสุขความสามารุญของผู้อื่นสูญหายไปจากเขา

และอนุญาตให้มีความชอบในใจที่จะให้สูญหายเหนียวมัดของบุคคลที่ได้ส่งเสริมให้เขากระทำความชั่ว ด้วยเหนียวมัดต่างๆที่เขาได้อยู่ ซึ่งความจริงแล้ว ไม่ใช่เราต้องการให้สูญหายเหนียวมัดจากผู้อื่น แต่เพื่อต้องการขจัดความชั่วร้ายจากเขาต่างหาก ซึ่งมีเครื่องหมายยืนยันว่าหากเขาทอดทิ้งความชั่วที่เขากำลังปฏิบัติอยู่ ก็เราไม่อยากจะให้เหนียวมัดและสุขต่างๆออกจากเขาไปเลย

โปรดทราบ แท้จริง เชื่อโรคที่เป็นกิเลสอยู่ในใจของเรา นั้น เช่นการอิจฉาริษยา ไม่มียาอะไรที่จะทำให้หายได้ เว้นแต่จะต้องผสมกันสองอย่างคือ วิชาความรู้ และการปฏิบัติ เช่นยาน้ำมันมะหยุนต้องผสมสมุนไพรหลายอย่างจึงจะป็นตัวรักษาได้

สำหรับวิชาความรู้ นั้น คือต้องรู้ว่า การอิจฉานั้นเป็นสิ่งให้โทษแก่ตัวเราเอง มิได้ให้โทษแก่ผู้ที่เราอิจฉาอะไรหรอก แต่ทว่ายังจะให้ผลประโยชน์แก่เขาเสียด้วยซ้ำไป การที่ความอิจฉาได้ให้โทษแก่ผู้อิจฉาเองก็เพราะมันจะทำให้เสียหายผลบุญที่เขาได้ปฏิบัติ เช่น ได้กล่าวไว้ในฮาดิษที่หนึ่งทีกล่าวมาแล้ว เพิ่มอีก การอิจฉานั้นเป็นเหตุทำให้อัลลอฮ์ทรงกริ้วโกรธแก่บุคคลเหล่านั้น เพราะเขาไม่ยอมขอบต่อลิติตของอัลลอฮ์ และไปชี้เหนียวต่อเหนียวมัดของอัลลอฮ์ที่พระองค์ให้อย่างกว้างขวางจากคลังของพระองค์ ต่อบรรดาบ่าวไพร่ของพระองค์ ที่กล่าวมานี้คือโทษในทางศาสนา

สำหรับโทษของการริษยาในโลกนี้ก็คือ ผู้ที่มีจิตใจอิจฉาริษยาผู้อื่นนั้นย่อมอยู่ในความทุกข์ เศร้าเสียใจอย่างยาวนาน เพราะผู้ที่เป็นศัตรูของเขา ย่อมได้รับเหนียวมัดตลอดไป

และแท้จริงการอิจฉานั้นย่อมได้รับประโยชน์แก่ผู้ถูกอิจฉา ซึ่งเป็นศัตรูของผู้อิจฉา และไม่ได้ให้โทษอะไรแก่เขาเลยก็เนื่องด้วยเพราะ เนิียวมัดที่อัลลอฮ์ประทานให้แก่เขาไม่ได้สูญหายไปไหนด้วยการอิจฉาของผู้อื่น แต่อัลลอฮ์ยังเพิ่มผลบุญให้แก่เขาอีก ด้วยการเลื่อนผลบุญของผู้อิจฉาไปให้กับผู้ได้รับการอิจฉา สรุปแล้วผู้ที่อิจฉาผู้อื่นนั้นเปรียบเสมือนผู้ที่ปาศศูรด้วยก้อนหิน และก้อนหินไม่ได้ถูกศศูร แต่กลับมาถูกตาเขาเอง จึงทำให้ตาเขาบอดไป

และอีก การปฏิบัติซึ่งเป็นยาช่วยบำบัดการอิจฉาริษยาอย่าให้เกิดขึ้นได้ ก็คือ ต้องรู้กฎของการอิจฉา และต้องรู้ถึงคำพูด การปฏิบัติที่เป็นเหตุชักนำไปสู่การอิจฉา จึงเมื่อรู้วาคำพูดแบบนี้ หรือการปฏิบัติแบบนี้ มันจะนำตัวเราไปสู่การอิจฉาริษยาผู้อื่น ก็พยายามขัดขวางหรือหลีกเลี่ยงเสีย และให้ฝืนปฏิบัติคำพูด หรือการปฏิบัติที่ตรงกันข้ามเสีย ซึ่งเป็น

คำพูดหรือการปฏิบัติที่ทำให้เป็นมิตรต่อคนที่เราอิจฉาเขาด้วยการพูดในเชิงสรรเสริญต่อเขา และแสดงถึงความรักความปิติยินดีด้วยเนื้อมัดที่เขาได้รับ และแสดงความต่ำต้อต่อเขา จึงด้วยการกระทำให้ผู้ที่เราอิจฉาริษยามาเป็นเพื่อนรัก และการอิจฉาก็จะสูญหายไปโดยปริยาย แล้วเราจะพ้นจากความบาปของการอิจฉาและโทษทัณฑ์ของมัน พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

إدفع بالتي هي احسن فاذا الذي بينك وبينه عداوه كانه ولي حميم

سورة فصلت اية 34

ความว่า จงตอบโต้ด้วยคำพูดที่ดี ทันใดนั้นผู้ที่เป็นศัตรูระหว่างท่านกับเขามาก่อน ก็จะกลายเป็นเพื่อนรักที่ใกล้ชิดกัน

โปรดทราบ แท้จริงธรรมชาติของมนุษย์คือรักและชอบในการที่จะให้เพื่อนๆสนิท ได้รับเนื้อมัดและความสุข และไม่ชอบที่จะให้ศัตรูได้รับเนื้อมัดและความสุข และเกลียดไม่ชอบที่จะให้เพื่อนรักสนิทสนมได้รับความทุกข์ความลำบากใจ และชอบใจอยากให้เป็นศัตรูได้รับความทุกข์ทรมาน ดังนั้นหากเราไม่มีความสามารถในการที่จะให้ความเท่าเทียมกันระหว่างเพื่อนรักกับศัตรู ในการรักห่วงและการเกลียดชัง ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหลีกเลี่ยงตัวของเราจากความบาปของการอิจฉาด้วยการปฏิบัติสองประการ

ประการที่หนึ่ง อย่าได้แสดงออกถึงการอิจฉาด้วยลิ้น และด้วยอวัยวะต่างๆ และด้วยทั้งหมดการงานที่เกิดมาจากความสมัครใจ แต่ทว่าให้แสดงออกถึงกิริยาที่ตรงกันข้าม ไม่ว่าจะคำพูดที่ออกจากปากหรืออวัยวะต่างๆ ก็ดี เสมือนที่กล่าวมาแล้ว นี่แหละคือความหมายที่ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ثلاث لم تسلم منها هذه الامة الحسد والظن والطيرة الا انبءكم باملنحرج

منها اذا ظننت فلا تحقق وارا حسرت فاتبغ وازا تطيرت فامضي

ความว่า มีสามประการ ประชาชาติของฉันจะไม่สามารถปลอดภัยจากมัน คือหนึ่ง การอิจฉากัน สอง การสงสัยในทางชั่ว สาม การถือสา เอาไหมที่เข้าพเจ้าจะบอกให้แก่ท่านทั้งหลายถึงทางออกจากมัน? เมื่อท่านสงสัยในทางที่ชั่ว ก็ท่านอย่าได้มั่นใจกับมัน และเมื่อท่านอิจฉาก็ออย่าให้เกินขอบเขต (คือเมื่อเกิดมีขึ้นในใจท่านจากการที่ท่านจะอิจฉาผู้อื่นก็ให้ละเว้นเสีย) และเมื่อใดมีกลางขวางหน้า เมื่อท่านจะเดินไปไหนก็ให้ผ่านไปเลย ไปยังที่ท่านต้องการจะไป อย่าได้กลับหลัง เช่นพวกสมัญญฮีลียะฮ์เขาได้กระทำกัน

เช่นนั้น ฮาติษนี่ ได้รายงานโดย อัลฮาฟิซ อับดุลเราะห์มาน บินอัลอัซฟีฮานี จากท่านอัลฮาซันบาซอริ ซึ่งเป็นฮาติษมุรซัล (คือฮาติษที่ได้วางสาวกออกไปไม่ได้เอามากล่าว เป็นคำพูดของตาบิอีน เสนอว่านบีเป็นผู้พูดโดยข้ามสาวกไม่ได้เอามากล่าว)

ประการที่สอง ให้เราเกลียดชังตัวเราเอง และให้ประณามตัวเองในการขบถอยากให้สูญหายเนียะมัดอัลลอฮ์ที่พระองค์ได้ประทานให้แก่บ่าวของพระองค์ ดังนั้นเมื่อมาอยู่พร้อมกัน ความเกลียดต่อตัวเราเองในการขบถอิจฉาผู้อื่น และชอบให้เนียะมัดผู้อื่นสูญหายไป ซึ่งมันเป็นเรื่องศาสนาให้ปฏิบัติเช่นนั้น กักับการขบถของเราที่อยากให้เนียะมัดผู้อื่นหายไป ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดมาจากอารมณ์และธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อสองประการมารวมกันในใจของเราเช่นนี้ จึงมันจะขจัดความบาปของการขบถอิจฉาจากจิตใจของเราออกไปได้โดยปริยาย

และไม่เป็นการจำเป็นที่เราจะต้องเปลี่ยนแปลงอารมณ์และธรรมชาติของตัวเองจนให้หมดความอิจฉาริษาจากจิตใจไปเสียเลย เพราะการกระทำเช่นนั้น เป็นเรื่องยาก และเราไม่สามารถทำได้ในส่วนมากแห่งกิริยาบทของมนุษย์ เพราะธรรมชาติในตัวมนุษย์นั้นไม่สามารถจะบังคับมันได้ เว้นแต่บุคคลที่เขาตัดขาดจากการมองต่อมนุษย์

แต่ทว่า เราต้องรู้ด้วยการแน่นอนใจว่า เจ้าของเนียะมัดที่เรากำลังอิจฉาเขาอยู่นั้นไม่ปราศจากสองประการ ซึ่งบางที่เขาคงเป็นชวานรัก หรือบางที่เขาคงเป็นชาวสวรรค์ ดังนั้นหากเขาเป็นชวานรักก็คงไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ที่เขาได้รับเนียะมัดมหาศาลในโลกนี้ และถ้าหากเขาเป็นชาวสวรรค์จึงไม่สามารถเทียบกันได้เลย เนียะมัดที่เขาได้รับในโลกนี้กับเนียะมัดมหาศาลที่เขาจะได้รับอีกในวันปรโลก จึงทางที่ดีให้เรามองว่าทั้งหมดมกั๊กนี้เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ทั้งสิ้น และอัลลอฮ์ย่อมเป็นผู้ที่เรารักที่สุด จึงจำเป็นเราจะต้องรักทุกคนมกั๊กของอัลลอฮ์ เพราะทั้งหมดพวกเขาเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ผู้ที่แสนรักของเรา และให้เราแสดงความรักถึงการที่อัลลอฮ์ผู้ที่เรารักที่สุดได้ให้เกิดรอยแห่งพระราชทานเนียะมัดของพระองค์ ต่อบรรดาบ่าวไพร่ของพระองค์ วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่ห้า

กล่าวถึงการขี้เหนียวและรักในทรัพย์สิน

โปรดทราบ แท้จริงการขี้เหนียวคือส่วนหนึ่งจากความเสียหายที่ยิ่งใหญ่ข้อหนึ่ง อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون سور هالتفا بن اية 16

ความว่า ผู้ใดที่พระองค์อัลลอฮ์รักษาให้พ้นจากการขี้เหนียวในตัวของเขา จึงพวกเขาเหล่านั้นคือผู้ที่ได้รับความสำราญ

และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ولا يهسبن الذين سنحون بما اتاهم الله من فضله الية

سورت العمران اية 18

ความว่า และอย่าได้สงสัยพวกเขาที่มีจิตใจขี้เหนียวต่อสิ่งที่องค์อัลลอฮ์ได้พระราชทานให้แก่เขา ซึ่งจากอภิธานการแห่งเนี่ยะมัดต่างๆ ว่าการขี้เหนียวเป็นความดีให้แก่เขา แต่ความจริงมันคือความชั่วให้แก่พวกเขา ซึ่งต่อไปอัลลอฮ์จะให้ทรัพย์ที่เขาขี้เหนียวนั้นเป็นสร้อยคอจากไฟนรก แขนงไว้ที่คอของเขาในวันปรโลก

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

اياكم والشح فانما هلك من كان قبلكم بالشح

رواه ابوداود والحاكم عن ابن عمر رضي الله عنه

ความว่า ท่านทั้งหลายจงห่างไกลตัวของท่านจากการขี้เหนียว และการขี้เหนียวก็ให้ห่างไกลไปจากตัวท่าน เพราะแท้จริงประชาชาติสมัยก่อนได้เกิดการหายหน้าด้วยเหตุการณ์ขี้เหนียวนี้เอง

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ثلاث مهلكات شح مطاع وهوي متبع واعجاب المرء لنفسه

رواه الطبري عي عمر

ความว่า มีสามประการเป็นเหตุแห่งความเสียหาย หนึ่ง การขี้เหนียวที่ภักดีกับ
มัน สอง อารมณ์ที่ปฏิบัติตามมัน สาม การประหลาดใจของบุคคลต่อตัวเขาเอง
และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีก

السخي قريب من الله من الناس قريب من الجنة بعيد من النار والبخيل بعيد من الله

بعيد من الناس بعيد من الجنة توب من النار والجاهل السخي أحب الى الله من عابد

بخيل رواه الترمذي عن ابي هريرة والبيهقي عن جابر والطبراني عن عائشة رضي الله عنهما

ความว่า ผู้ไม่ขี้เหนียว เป็นผู้ใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ ใกล้ชิดต่อมนุษย์ ใกล้ชิดต่อสวรรค์
ห่างไกลจากนรก และผู้ขี้เหนียว เป็นผู้ห่างไกลจากอัลลอฮ์ ห่างไกลจากมนุษย์ ห่างไกล
จากสวรรค์ ใกล้ชิดต่อนรก และคนยาเฮลที่เมตตา (ไม่ขี้เหนียว) อัลลอฮ์รักมากกว่า คน
อาบิต (ผู้ทำอามาลอิบาตะฮ) ที่ขี้เหนียว

และจุดประสงค์ด้วยคำที่ว่าใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์ คือใกล้ชิดต่อการที่จะได้รับความ
เมตตาของพระองค์ และได้รับผลบุญ และจุดประสงค์ด้วยคำว่าใกล้ชิดต่อมนุษย์ก็คือ มนุษย์
จะรักห่วงต่อเขาและจุดประสงค์ด้วยคำว่าใกล้ชิดต่อสวรรค์ ก็คือ อัลลอฮ์จะยกกำแพงกัน
ระหว่างเขากับสวรรค์ออก

และจุดประสงค์ที่ว่า ห่างไกลจากอัลลอฮ์ก็คือ ห่างไกลจากความเมตตาของพระองค์
และผลบุญของพระองค์ และจุดประสงค์ที่ว่าห่างไกลจากมนุษย์ก็คือ มนุษย์จะเกลียดชังกับ
เขา และจุดประสงค์ที่ว่าห่างไกลจากสวรรค์ก็คือ มีกำแพงขวางกั้นมากมายระหว่างเขากับ
สวรรค์

โปรดทราบ แท้จริงรากฐานของการขี้เหนียวก็คือ การรักทรัพย์สมบัติ และนั่นคือ
สภาพที่ได้รับการประณามทางศาสนา และผู้ที่ไม่มีทรัพย์จะไม่ปรากฏการแสดงถึงความขี้
เหนียวของเขาด้วยการที่เขาละเว้นจากการบริจาคทรัพย์ แต่จะปรากฏการแสดงถึงการขี้
เหนียวของเขาได้ด้วยการรักห่วงต่อทรัพย์ มีมากมายเหลือเกินจากผู้ที่เรามองว่าเขาเป็นผู้
เมตตาชอบบริจาคทรัพย์ แต่ในส่วนตัวของหัวใจเขาเป็นคนที่รักทรัพย์ที่สุด แต่ที่แท้เป็นคนมี
จิตใจเมตตาชอบบริจาคให้ทรัพย์แก่ผู้อื่น ก็เพื่อต้องการความสรรเสริญจากผู้อื่นเท่านั้น และ

สภาพเช่นนี้ก็ได้รับการประณามในทางหลักการศาสนาเช่นเดียวกัน เพราะการรักทรัพย์นั้น เป็นตัวที่ทำให้เราต้องเผลอลืมและกังวลจากการระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ และเป็นตัวแปรจิตใจของมนุษย์ไปสู่ความลุ่มหลงอยู่กับดุนยา และเป็นตัวทำให้มันคงแข็งแกร่งต่อความผูกพันกับโลกดุนยา กระทั่งทำให้จิตใจหนีไปข้างดุนยา เบาข้างฝ่ายอาศิรฮอซึ่งจิตใจนี้แหละ เป็นอวัยวะสำคัญที่จะทำหน้าที่ในการต้องรับ เนียะมัดอันยิ่งใหญ่คือการได้มองอัลลอฮ์ในวันปรโลก พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

يأيها الذين آمنوا لا تلهكم أموالكم ولا أولادكم عن ذكر الله

سورة المنافقين آية 9

ความว่า โอ้บรรดาผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลาย อย่าได้ทำความหลงลืม (ต่ออัลลอฮ์) โดยทรัพย์สมบัติของพวกท่าน และบรรดาลูกๆของพวกท่านจากการระลึกถึงอัลลอฮ์ และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

انما أموالكم وأولادكم فتنة

سورة التغابن آية 15

ความว่า แท้จริงทรัพย์สินของพวกท่าน และลูกหลานของพวกท่าน เป็นการทดสอบบนเนื้อพวกท่านจากพระองค์อัลลอฮ์ และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

لا تتخذوا الضيعة فترغبوا في الدنيا

رواه الامام احمد والترمذي والحاكم عن ابن مسعود رضي الله عنه

ความว่า ท่านทั้งหลายอย่าได้สร้างบ้านซึ่งหารายได้ด้วยการให้เช่า จึงจะเป็นเหตุให้เกิดความชอบของท่านทั้งหลายต่อโลกดุนยา

แต่สำหรับผู้ที่สร้างบ้านมีรายได้ด้วยการให้เช่า แต่เขาไม่ได้หลงใหลกับมัน ในการปฏิบัติบิดาต่ออัลลอฮ์ จึงเป็นการอนุญาตให้แก่เขาในการสร้างบ้านเพื่อหารายได้กับมันได้ จึงสำหรับฮาดิษนี้ไม่ได้เป็นการยกเลิกด้วยการที่ท่านรซูลุลลอฮ์ และกลุ่มหนึ่งจากสาวกของท่านได้มีการสร้างสวนทำการเกษตร สร้างบ้าน อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

رجال لا تلهيهم بجارة ولا بيع عن ذك الله

ความว่า มีจำนวนมากจากผู้ชายที่ดี ซึ่งไม่ทำให้เขาหลงใหลจากการระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ โดยธุรกิจการค้าขายของเขา

โปรดทราบ แท้จริง ทรัพย์สินสมบัติไม่ใช่ว่าถูกตำหนิหรือถูกประณามตลอดไป แต่ทว่าที่ถูกประณามก็ได้แก่ทรัพย์สินที่ทำให้เจ้าของหลงใหลจากการปฏิบัติบิดาต่อพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น แต่สำหรับทรัพย์สินเงินทองที่ช่วยเหลือให้เจ้าของได้ปฏิบัติบิดาต่อพระองค์อัลลอฮ์ก็คงเข้าในเครือข่ายของทรัพย์สินที่ดี และได้รับการยกย่องชมเชยจากท่านรซูลุลลอฮ์ ดังที่ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

نعما المال الصالح للمرء الصالح

رواه الامام احمد والطبراني عن عمر وابن العاص بسنن صحيح

ความว่า แสนดีเหลือเกิน ได้แก่ทรัพย์สินที่ดี ซึ่งอยู่ในการปกครองของผู้ชายที่ดี แต่ถึงอย่างไรเสียก็ไม่สมควรที่จะเสาะแสวงหาหรือสะสมให้มากจนเกินไป ที่ดีที่สุดคือการมีทรัพย์สินสมบัติเอาไว้เพียงขอบเขตที่พอเพียงในการใช้จ่าย และทำบุญกุศลบริจาคในทางศาสนาเท่านั้น เพราะท่านนบี (ศล.) ได้ขอดูจากอัลลอฮ์ (ซบ.) ว่า

اللهم اجعل رزق آل محمد في الدنيا كافا

رواه البخاري ومسلم عنه ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า โอ้อัลลอฮ์ กรุณามั่นดาลประทานซิริกี ญาติพี่น้องวงศ์วานของมุฮัมมัดในโลกดุนยานี้ ให้อยู่ในเขตที่พอเพียงในการใช้จ่ายเท่านั้น

ท่านนบี (ศล.) จึงได้ชี้แนะด้วยคำของท่านดังกล่าว ต่อการไม่สมควรเลยในการที่จะต้องเห็นดีเห็นงามด้วยการเสาะแสวงหาทรัพย์สมบัติให้มากมายเหลือจากเขตความต้องการ สำหรับผู้ที่มีสติปัญญา ไม่ควรทำแบบนั้นเลย เพราะไม่มีความดีอะไรแล้วที่เหลือจากเขตความต้องการ

แต่ขอบเขตความต้องการของมนุษย์นั้นคงจะไม่เหมือนกัน ด้วยเหตุที่ว่า สภาพความเป็นอยู่ และการใช้จ่ายไม่เสมอเหมือนกัน แต่ที่ทางหลักการศาสนายกย่องที่สุดก็คือขอบเขตที่ทำให้มีกินมีใช้ บริโภคโดยสมบูรณ์ที่ทำให้มีกำลังแข็งแรงในการอิบาดัตต่อพระองค์อัลลอฮ์โดยไม่ขัดสน ดังนั้นเมื่อมีทรัพย์มากเกินไปกว่าความต้องการจึงจะเกิดความเสียหายขึ้นสามประการ

ประการที่หนึ่ง มันจะเรียกร้องเราในการสนับสนุนให้กระทำความชั่วต่างๆ เพราะแท้จริงคนร่ำรวยนั้นย่อมมีความสามารถในการปฏิบัติความชั่วเหลือกว่าคนยากจน และส่วนหนึ่งจากการรักษาตัวเราให้ห่างไกลความชั่วนั้นก็คือ การที่ไม่มีความสามารถในการปฏิบัติ ด้วยการไม่มีทรัพย์จะเอาไปปฏิบัติ และการขอobarจากความชั่วในขณะที่มีความสามารถจะทำนั้นย่อมยากกว่าการขอobarในขณะที่ไม่สามารถจะทำ

ประการที่สอง ทรัพย์ที่มากมายเหลือเฟือนั้นมันจะเรียกร้องเราไปสู่ความสุขความสำราญ ความเอร็ดอร่อยด้วยสิ่งที่ฮาลาล (คือสิ่งที่อนุมัติให้ปฏิบัติ) หรือด้วยสิ่งที่ฮาลาล และเมื่อร่างกายของเราเคยชินกับความสุขสำราญ แนนอนเราจะไม่สามารถอดทิ้งความสุขสำราญเหล่านั้นได้ และจะเกิดการรักห้วงต่อทรัพย์สมบัติ ดังนั้น เมื่อเกิดความรักห้วงกับทรัพย์สมบัติมากเกินไปจะทำให้เกิดความชั่วร้ายขึ้นหลายๆประการ ท่านนบีอีซา อาลัยฮิสลามได้กล่าวไว้ว่า

حب الدنيا رأس كل خطيئة هو من كلام عيسى عليه السلام كما

رواه البيهقي وابونعيم

ความว่า การรักدنยาคือศีรษะของความชั่วทุกอย่าง เพราะเริ่มต้นของผู้รักห้วงต่อทรัพย์สมบัติ คือจะทำให้ปฏิบัติของชุกฮัต (คือของไม่ชัดเจนว่าฮาลอมหรือฮาลาล) หลังจากนั้นก็จะชักนำไปสู่การปฏิบัติของมกโรเราะฮ์ และจะติดตามด้วยการปฏิบัติของฮาลอมในขั้นต่อไป

ประการที่สาม มันจะทำให้เราเผลอลืมต่อการระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ เพราะคนที่มทรัพย์มากๆ จะรวมอยู่ในใจ การทะเลาะวิวาทด้วยลูกน้องหรือคนงาน และการคิดส่วนแบ่งด้วยคู่หุ้นส่วน และการคิดงานธุรกิจต่อไปที่จะให้มีรายได้เพิ่มเติม และได้มีทรัพย์สินเพิ่มเติม

มากยิ่งขึ้น ในตอนแรกมันจะคิดว่าทำอะไรจึงจะได้ทรัพย์ และเมื่อมีขึ้นแล้วก็จะคิดในเรื่อง การรักษาทรัพย์ จะรักษาอย่างไรจึงจะปลอดภัย และจะจ่ายอย่างไรให้มีรายได้เพิ่มเติมอยู่ ตลอดเวลา ดังนั้น สิ่งทีกล่าวมานี้มันเป็นเรื่องที่ทำให้มีความดำมืดมัวอยู่ในหัวใจ และมันจะ ขจัดความใสสะอาดของหัวใจออกไปอย่างหมดสิ้น และมันจะทำให้มีการเฟลอลืมต่อการซิก ริลล้าห์ เช่นอัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

الهاكم التكاثر حتى زرتم المقابر

سورة التكاثر آية 1

ความว่า การมากมายในทรัพย์สมบัติ มันได้ทำให้ท่านทั้งหลายหลงไหล เฟลอลืม ต่อการปฏิบัติบิดาตัดต่ออัลลอฮ์ จนถึงเวลาที่ท่านไปเยือนกุโบร (คือถึงเวลาตาย)

โปรดทราบ คำว่า คนขี้เหนียว คือผู้ที่กีดกัน และขัดขวางไม่ปฏิบัติสิ่งที่จำเป็นต้อง ปฏิบัติด้วยทรัพย์ของเขา หรือสิ่งที่ไม่ยอมจ่ายทรัพย์มันจะทำให้เกิดมีความละอายหรือเสีย น้ำหน้า ข้อที่หนึ่ง เช่นทรัพย์ที่ต้องจ่ายชะกาต และทรัพย์สันทนาการใช้จ่ายเลี้ยงดูลูกเมีย และ ข้อที่สอง เช่นทรัพย์ที่จ่ายไปเพื่อไม่ให้เกิดความละอาย หรือเสียน้ำหน้า ในเมื่อมีนักวิ หรือนักว่าเพลงบอก ที่มันมากล่าวคำกลอนขอเงินจากเรา เงินทั้งสองอย่างนี้จะเป็นเรื่อง จำเป็นต้องจ่าย ถ้าไม่จ่ายจะเข้าอยู่ในเครือข่ายของผู้ขี้เหนียวที่ได้รับการประณามในทาง ศาสนา

ดังนั้นผู้ที่ไม่เคยให้ภรรยาเขาเลยในส่วนเกินจากขอบเขตที่วาหิบต้องจ่ายในการ เลี้ยงดู ภรรยาของเขา เพียงสักคำเดียวจากอาหารส่วนนั้น ก็จะไม่นับว่าเขาเข้าในเครือข่าย ของชื่อคำว่าผู้ขี้เหนียว เพราะสิ่งที่จำเป็นเขาได้จ่ายเรียบร้อยแล้ว

และเขตตำแหน่งของคำว่าผู้มีความเมตตาปราณี (ผู้ไม่ขี้เหนียว) นั้นก็ได้แก่ บุคคลที่ เขาบริจาคเงินหรือจ่ายเงินในทางที่ดีที่เกินจากขอบเขตของการวาหิบ หรือส่วนที่เกินจากสิ่ง ที่ทำให้เสียเกียรติเสียหน้า (เสียมูร้อฮ์)

และสำหรับการปฐมพยาบาล การเยียวยาให้กับผู้ที่มีเชื้อโรคขี้เหนียวอยู่ในร่างกาย และหัวใจของเรา ก็จะต้องใช้ยาผสมสองอย่าง คือการผสมวิชาความรู้กับการปฏิบัติให้คู่กัน ไปพร้อมๆกัน สำหรับวิชาความรู้จะต้องรู้ว่า เราจะได้รับโทษต่อวันปรโลกในเมื่อขี้เหนียวไม่ ยอมใช้จ่ายของวาหิบบนเรา และจะได้รับการประณามจากมนุษย์ในโลกนี้ และอีกจะต้องรู้ ว่าทรัพย์ไม่ได้ไปกับเราเพียงหลุมฝังศพ แต่ที่ไปพร้อมกับเราก็คือการปฏิบัติความดีหรือความชั่ว

ที่ทำเอาไว้ในโลกนี้ต่างหาก เช่น การบริจาคทำกุศลในสาขารณะต่างๆ บริจาคทำมัสยิด ทำที่สอนเรียนศาสนา ทำสะพาน ขุดบ่อน้ำ ทำทางทำถนน หรือบริจาคเงินให้ครูช่วยเหลือในการสอนศาสนา หรือผู้ที่ทำงานศาสนา ที่ขาดแคลนค่าครองชีพ หรือช่วยเหลือคนยากจน คนขัดสน คนอนาถา เด็กกำพร้า นักเรียนที่ยากจน คนชราที่ไม่มีผู้อุปถัมภ์ และบาปกรรมต่างๆ ที่จะต้องหลีกเลี่ยง อย่าได้จ่ายเงินของเราในเรื่องเหล่านี้ เช่น เล่นการพนันทุกชนิด การเสี่ยงทายทุกอย่าง เช่น การซื้อหวย ซื้อหุ้น การจ่ายเงินในการซื้อของขลังเครื่องราง การจ่ายเงินในเรื่องการเรียนวิชาไสยศาสตร์ วิทยากลลอกหลวงมนุษย์ การไสยศาสตร์ต่างๆ จ่ายเงินในการจ้างให้คนดูเลขหวย ดูดวงโหราศาสตร์ จ่ายเงินในการซื้อน้ำตองของเมาเหล่าเบียร์ ยาม้า ยาบ้า ซื้อมากินเองหรือให้ผู้อื่นกินก็มีความบาป การจ่ายเงินในการเข้าไปฟังเพลง ดนตรี คุยจีบผู้หญิงในห้องอาหาร หรือสถานที่สนุกสนาน คอนเสิร์ต การตีไก่ เล่นม้า พนันมวย พนันบอล ผู้ชายที่ซื้อแหวน สายมือ สร้อยคอทอง เอามาใส่

และต้องรู้เสียด้วยว่าทรัพย์ทั้งสี่นั้น เป็นของอัลลอฮ์ และพระองค์ได้ประทานให้เรา เพื่อให้เราดูแลและใช้จ่ายในสิ่งที่ดีที่มีประโยชน์ และเราจะต้องรู้ว่าเมื่อเราจะจ่ายเงินไปในเรื่องเพื่อความสนุกสนานของอารมณ์แล้ว ก็ให้นึกว่าผลกุศลต่อวันปรโลกนั้นย่อมดีกว่าความสุขบนโลกนี้อย่างมากมายเหลือเกิน และการปฏิบัติใช้จ่ายทรัพย์สินเพื่อความสุขสำราญของอารมณ์นั้นคือนิสัยของสัตว์เดรัจฉาน แต่การที่จ่ายเงินเพื่อแนวทางแห่งศาสนา และเพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์นั้น เป็นแนวทางของผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด

และหากเราไม่ยอมจ่ายเงินในเรื่องบุญกุศลเพื่อประหยัดและเก็บออมไว้ให้ลูกให้หลาน เพื่อต้องการให้ลูกหลานมีความสุขในการใช้จ่ายเงิน ก็เท่ากับว่าเราต้องการจะให้ลูกเราได้รับความสุขสำราญในการใช้จ่ายเงิน แต่ตัวเราเองต้องทนความทุกข์ในการที่จะต้องไปตอบคำถามของอัลลอฮ์ในการรับผิดชอบของการใช้จ่ายทรัพย์ที่อัลลอฮ์มอบหมายให้เราเป็นผู้ดูแลในโลกนี้ การกระทำแบบนี้แสดงออกถึงความโง่เขลาอย่างใหญ่หลวงที่ต้องการให้ผู้อื่นสบาย สำหรับตัวเองมีความทุกข์ก็ยอม

และสำหรับการปฏิบัติที่เป็นยาบอบการขี้เหนียวได้นั้นก็คือ จะต้องทำให้จิตใจของตัวเองเป็นผู้กล้าหาญ ในการยอมเสียสละ และบังคับตัวเองให้เป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาธรรมต่อผู้อื่น เป็นต้น ชอบให้ชอบบริจาค และจะต้องทำจิตใจให้อยู่ในสภาพแบบนี้ตลอดไป จนความเมตตา ความรักบริจาคเป็นนิสัยประจำตัวของเรา และให้เราหลอกตัวเองว่าเราจะได้รับเกียรติ ชื่อเสียง ผู้คนนับถือ หากเราเป็นคนใจกว้างชอบบริจาคทรัพย์ในทางกุศล และจะได้รับการตอบแทนทั้งโลกนี้และโลกหน้า แต่เมื่อเราเป็นคนนิสัยและจิตใจโอบอ้อมอารี ชอบเสียสละชอบบริจาคดีแล้ว ก็ค่อยๆ ทำจิตใจให้หายจากจุดนั้นเสีย คือจุดที่

หลอกตัวเองในการที่จะได้รับเกียรติได้รับการชมเชย ได้รับผลบุญมากๆ ได้รับชื่อเสียงจากมนุษย์ เพราะการทำบุญเพื่อหวังผลตอบแทนจากมนุษย์ หรือหวังมีหน้ามีตา มีเกียรติ เขาเรียกว่าการทำเพื่อต้องการค่าจ้าง หรือการทำบุญเพื่อหวังผลบุญ มันจะอยู่ในเครือข่ายของซีริกคอปีย์ (การภาคีที่เร้นลับ) ซึ่งมันเป็นตัวกิเลสในการทำลายล้างอามาลิบาตต์ให้เสียหาย ตัวสำคัญตัวหนึ่งที่มันเป็นโจรอยู่ในบ้านของเราเอง มันจะขโมยทรัพย์ในบ้านของเราไปหมด โดยไม่รู้ตัว การนึกที่ถูกต้องในการทำบุญทุกอย่างจะต้องนึกว่าทำเพื่ออัลลอฮ เพราะเราเป็นบ่าวของพระองค์ ไม่ได้หวังค่าตอบแทนอะไรทั้งสิ้น เปรียบเสมือนเรารักผู้หญิงคนหนึ่งเป็นคนสวย รูปร่างสวย มีทรัพย์สมบัติมาก เราเสียสละได้ทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นกำลังกาย กำลังทรัพย์ของเราและถึงแม้ชีวิตของเรา การเสียสละเพื่อความรักต่อหล่อน อยากให้ได้หล่อนไม่ใช่เพื่อทรัพย์ของหล่อน เพื่อความงามของหล่อน เพื่อค่าแรงงานประจำวันที่หล่อนจ่ายให้ค่าอาหาร เหล่านี้เป็นต้น เพราะเมื่อได้นางมาเป็นของเราและทุกสิ่งของนางเราจะได้ประโยชน์หมด เช่นเดียวกันเมื่ออัลลอฮรักเรา จะมีความสัมพันธ์ทางจิตกับพระองค์อยู่ตลอดเวลา แล้วพระองค์จะให้ทุกอย่างโดยเราไม่ต้องการกล่าวขอและอยากได้เลย วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่หก

กล่าวถึงการรักเกียรติยศชื่อเสียง

โปรดทราบ แท้จริงเกียรติยศคือการปกครองหัวใจของผู้อื่นซึ่งหวังจะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความต้องการของเรา เช่นเดียวกับความร่ำรวยคือการปกครองทรัพย์สินมากมาย เพื่อได้ใช้ประโยชน์กับทรัพย์สินเหล่านั้น และทั้งสองประการเป็นเหตุให้การได้ปฏิบัติสิ่งต่างๆ ที่อารมณ์ชอบ และจะทำให้เราบรรลุถึงจุดประสงค์ และแท้จริงการรักเกียรติยศเป็นสภาพของจิตใจอย่างหนึ่งที่ได้รับการประณามทางศาสนา ซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่ความเสียหาย พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا في الأرض ولا فسادا

سورة لقصص آية 83

ความว่า เมืองอาคีเราะห์เรา (อัลลอฮ์) ได้สร้างไว้ให้แก่บุคคลที่เขาไม่มีความต้องการความสูงส่งบนหน้าพื้นแผ่นดิน และไม่ต้องการทำความเสียหาย

พระองค์อัลลอฮ์ได้รวมไว้ในโองการดังกล่าวว่าเมืองอาคีเราะห์ที่แสนสุขสำราญ อัลลอฮ์ได้สร้างเตรียมไว้ให้แก่บุคคลที่หัวใจของเขาสะอาดบริสุทธิ์จากสองประการ คือ ไม่ต้องการความสูงส่ง และไม่ต้องการทำความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน และเข้าใจในคำว่าความสูงส่ง ได้แก่ การรักเกียรติยศ และชื่อเสียง

และอัลลอฮ์ ได้กล่าวไว้ว่า

من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها نوف اليهم اعمالهم فيها وهم فيها لا يبخسون أولئك

الذين ليس لهم في الآخرة الا النار وحبط ما صنعوا فيها وباطل ما كانوا يعملون

سورة هود آية 15

ความว่า ผู้ใดที่มีความประสงค์ด้วยการทำอิบาดัตของเขา เพื่อหวังความสุขในการดำรงชีวิตบนโลกดุนยา และความสวยงามที่นั่น เราก็มักจะให้เขาได้รับการตอบแทนบนดุนยานี้อย่างสมบูรณ์ และพวกเขาจะไม่ได้รับการบงการของญินใดเลยในนั้น พวกเขาเหล่านั้นจะไม่ได้รับเลยในวันอาคีเราะห์เว้นแต่ไฟนรกเท่านั้น และเสียหายสิ่งที่เขาได้ปฏิบัติไว้ในโลกดุนยาจากผลบุญ (เขาจะไม่ได้รับต่อวันปรโลก)

โองการดังกล่าวข้างบนนี้ พุถึงผู้หวังความสุขในการดำรงชีวิตและต้องการความสวยงามด้วยการตกแต่งด้วยสีสนของดุนยา ส่วนหนึ่งจากความสุขสำราญของดุนยาคือการรักเกียรติยศและชื่อเสียง เพราะการมีเกียรติ มียศมีตำแหน่งหน้าที่ เป็นความสุขที่สุดยอดของมนุษย์ จากความสุขสำราญต่างๆ ในโลกนี้ และการมีเกียรติยศเป็นสิ่งที่ใหญ่ยิ่งที่สุดในการประดับบารมีของมนุษย์

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงเกียรติยศและชื่อเสียงนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่เลวทรามเสียตลอดไป เช่นเดียวกับทรัพย์สมบัติ ไม่ได้เป็นสิ่งที่ถูกประณามในทางศาสนาตลอดไป แต่ก็มีเหมือนกันเกียรติยศที่ได้รับการยกย่องชมเชย และมีความจำเป็นจะต้องมีในบางครั้งสำหรับมนุษย์ เช่นเดียวกับทรัพย์สมบัติก็เป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องมีเล็กน้อยให้พอในความต้องการจะใช้จ่ายในความจำเป็น ดังนั้นเกียรติยศที่ได้นำตัวบุคคลไปสู่การได้รับการยกย่องสรรเสริญ ก็คือเกียรติยศที่ดีที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกัน เช่นบุคคลคนหนึ่งที่เขามีเกียรติยศเป็นที่ยำเกรงของราชามหากษัตริย์ ซึ่งเป็นองคมนตรีช่วยปรึกษาหารือแก่ราชาได้ เพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน และความไม่ยุติธรรมของราชาไม่ให้เกิดขึ้นในการปกครองประเทศชาติ และเขามีความสามารถในการที่จะให้คำตักเตือน แนะนำแก่องค์ราชาไปในทางที่ถูกต้องตามกฎหมายของพระองค์อัลลอฮ์ เช่นนี้ก็ถือว่าป็นเกียรติยศอันดีงาม

โปรดทราบ แท้จริงการพยายามเยยวยาเพื่อบำบัดโรครักเกียรติยศรักอำนาจที่มีอยู่ในใจของเราก็ต้องใช้ยามผสมสองอย่างคือ วิชาความรู้ และการปฏิบัติเช่นเดียวกับยาบำบัดโรครักทรัพย์ และโรคขี้เหนียวที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับวิชาความรู้ ผู้ที่อยากเกียรติยศ อยากอำนาจจะต้องรู้ว่า ความหายนะจะเกิดแก่ตัวของเรา เร็วเหลือเกินในโลกดุนยานี้เอง เช่นจะไม่ปลอดภัยจากการอิจฉาริษยาของผู้อื่น และมนุษย์จะระรานทำความเจ็บใจบางอย่างอยู่เสมอ และต้องเจอกับความจำเป็นที่จะต้องรักษาตำแหน่งเกียรติยศ และอำนาจที่ได้มาโดยไม่ให้สูญหายไป เพราะทุกคนเมื่อได้รับเกียรติและตำแหน่งหรืออำนาจต่างๆ ก็ตลอดเวลาที่อยู่ในความวิตก และความกลัวจะสูญหายเกียรติยศและอำนาจที่ได้รับอยู่นั้นโดยการเปลี่ยนแปลงหัวใจมนุษย์จากรักห่วงต่อเขา และเมื่อมนุษย์ไม่เคารพไม่รักห่วงต่อเขา เกียรติยศและอำนาจหน้าที่การงานก็จะหลุดจากเขาไป และพระองค์อัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ มุกอลลิบุลกุฎบ คือผู้เปลี่ยนใจของมนุษย์

และโปรดทราบ หากอำนาจเกียรติยศความยิ่งใหญ่ของเราถึงขั้นขนาดมนุษย์นับถือให้เกียรติจนมนุษย์ได้กราบชูยูดต่อเราก็ตาม แน่นอนมันเป็นเรื่องไม่มั่นคง ไม่ยั่งยืน อย่าได้ปิติยินดีกับสิ่งเหล่านี้ เพราะวันหนึ่งเราก็ต้องประสบกับความตาย ก็พอๆ เสมือนกับผู้ที่กราบชูยูด

ต่อเรานั้นเอง ต่างคนต่างต้องประสบกับความตายเช่นเดียวกัน จึงทำไมที่เราจะมัวชอบหลงใหลปิติยินดีอยู่กับเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจ บารมี ในโลกดุนยาที่เสียหาย ที่เป็นเหตุให้เราต้องพลาดโอกาสที่จะได้รับเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ในวันปรโลกที่ยั่งยืน

และสำหรับการปฏิบัติที่จะต้องปฏิบัติเพื่อเป็นยาบำบัดโรคการรักเกียรติยศก็คือ ให้เราทำวิธีใดก็ได้ ทำอะไรก็ได้ที่เป็นสิ่งอนุญาตให้กระทำ ที่ทำให้เกียรติยศของเราลดหย่อนชั้นลงในสายตาของมนุษย์ เช่น มีประวัติเล่ากันว่ามหาราชองค์หนึ่งได้เยี่ยมเยียนคนนักชาเฮต (ผู้สันโดษ) ที่เป็นวาสิคคนหนึ่ง นักชาเฮตที่เป็นวาสิคคนนี้เป็นผู้มีเกียรติ และเป็นผู้นิยมชมชอบของมนุษย์ เป็นผู้สันโดษ เป็นนักสละโลกีย์ ดังนั้นนักชาเฮตท่านนี้เมื่อได้ข่าวว่าองค์ราชาจะมาเยี่ยมเขาถึงบ้านก็เลยใช้ภรรยาจัดอาหารดีๆ และจัดให้มากๆ จึงตอกกินอาหารพร้อมด้วยองค์ราชา ด้วยท่าทางกิริยาที่แสนละม่อมต่ออาหารการกินด้วยการเปิดคำใหญ่ๆ เข้าปาก เพื่อต้องการให้ราชาเข้าใจว่าเขาไม่ใช่คนมีเกียรติอะไร และไม่ใช่นักชาเฮตหรือวาสิคอะไรดังที่เขาเล่าลือกันหรอก เมื่อราชาเห็นพฤติกรรมดังนั้นเกิดขึ้นแก่เขา ราชาเลยรีบๆ กลับบ้าน เพราะเข้าใจว่าเขาเป็นคนไม่เหมาะสมตามความเล่าลือของมนุษย์ เมื่อราชากลับบ้าน เขาจึงกล่าว

الحمد لله الذي صرفك عني

ความว่า ทั้งหมดการสรรเสริญ เป็นสิทธิแห่งอัลลอฮ พระองค์ได้เปลี่ยนแปลงท่านให้ออกไปจากข้าพเจ้า

บทย่อที่เจ็ด

กล่าวถึงความรักกับโลกดุนยา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ จุดประสงค์ด้วยคำนิยามของดุนยา คือทุกสิ่งบนหน้าผืนแผ่นดิน จากสิ่งต่างๆ ทั้งสิ้นที่อารมณ์ชอบ หรือสิ่งที่มีความสุขสำราญ และข้าวของเงินทอง สรุปลงว่าสิ่งที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความดีงามที่จะได้รับประโยชน์ต่อวันอาคีรอสและทรัพย์สินสมบัติกับเกียรติยศ ทั้งสองประการนี้ เป็นสิ่งสำคัญมาก จากส่วนต่างๆ ของคำว่า ดุนยา

ผู้อาวุโสบางคนได้ให้ความหมายสั้นๆ ของคำว่าดุนยา คือสิ่งที่ไม่ให้ผลประโยชน์แก่เราหลังจากสิ้นชีวิตไป และคำนิยามของอาคิเราะห์ที่ได้แก่สิ่งที่ให้ประโยชน์แก่เราหลังจากสิ้นชีวิต ถึงแม้สิ่งเหล่านั้น ปัจจุบันยังอยู่บนดุนยา เช่น วิชาความรู้ทางศาสนา และการปฏิบัติอิบาดัต และอาหารที่ฮาลาลที่บริโภคเข้าไป เป็นส่วนช่วยเหลือในการทำความภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์

ดังนั้น การรักดุนยาคือ สภาพของจิตใจที่ได้รับการประณามในทางหลักการศาสนา และคือศีรษะและรากฐานแห่งความชั่ว และความบาปที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกายของเรา ดังพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

فأما من طفى وأثر الحياة الدنيا فان الجحيم هي المأوي
سورة النازعات آية 37

ความว่า ผู้ที่ล้าเขตอนุมัติไปสู่เขตถูกห้าม และเขาเลือกการดำรงชีวิตในโลกดุนยา ด้วยการปฏิบัติของถูกห้ามตามอารมณ์ชอบ ดังนั้น แท้จริงไฟนรกคือสถานที่อาศัยของเขา

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

لو كانت الدنيا تعدل عند الله جناح بعوضة ما سقى كافر منها شربة ماء

رواه الترمذي عنه سهل بق سعد رضي الله عنه

ความว่า หากค่าของดุนยา มีค่าเท่าปีกยุงในทัศนะแห่งพระองค์อัลลอฮ์ ก็พระองค์คงจะไม่ให้คนกาเฟรดื่มน้ำในดุนยานี้สักเพียงครั้งเดียว

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الدنيا سجن المؤمن وجنة الكافر

ความว่า โลกดุนยานั้น คือคุกสำหรับคนผู้ศรัทธา และสวรรค์สำหรับคนกาเฟร (ผู้ปฏิเสธ)

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

الدنيا ملعونة وملعون ما فيها الا ذكر الله وما والاه وعلماو متعلما

رواه ابن ماجه عن أبي هريرة رضي الله عنه

ความว่า โลกดุนยาเป็นสิ่งที่ถูกทอดทิ้ง และถูกทอดทิ้งสิ่งต่างๆในนั้น เว้นแต่การระลึกถึงอัลลอฮ์ และสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักในนั้น จากการภักดีต่อพระองค์ และผู้มีวิชา (ผู้สอนศาสนา) และผู้ศึกษาเล่าเรียนศาสนา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงดุนยานั้น เป็นสิ่งที่ได้รับการประณามในทางศาสนา ในเมื่อการหลงใหลกับมัน ก็มองอีกมุมหนึ่ง ดุนยานั้นเช่นกัน เป็นที่ปลูกฝังความดีต่างๆ ที่จะไปเก็บเกี่ยวต่อวันอาศิรหรือต่อความดีต่างๆ ที่เราได้ปลูกฝังเอาไว้บนโลกดุนยานี้ และดุนยาคือสถานที่หาเสบียงในการเดินทางอันยาวนาน ได้แก่การเดินทางไปสู่เมืองอาคิเราะห์ที่มั่นคงและถาวร

เพราะพระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า

وتزودوا فان خنر الزاد التقوى

سورة البقرة آية 197

ความว่า และท่านทั้งหลายจงหาเสบียงไปวันปรโลกกันเถิด ดังนั้นแท้จริงเสบียงที่ดีเลิศก็คือ การตักวา (คือการยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ ได้แก่การปฏิบัติความดีละเว้นความชั่ว และความหายนะจะไม่เกิดเว้นแต่ผู้ที่ผลอ้อมต่ออาคิเราะห์ด้วยความหลงใหลต่อดุนยา

และการทำให้เขาสัมต่ออาคิเราะห์โดยการที่เขาได้รับความสุขสำราญในขณะที่กำลังเดินทางไปอาศิรหรือเปรียบเสมือนคนหนึ่งที่กำลังเดินทางอยู่ในป่ากับเพื่อนที่ร่วมเดินทางด้วยกันหลายคน จึงเมื่อเขาเห็นลูกไม้ในป่า เขาก็หยุดพักกินลูกไม้ด้วยความเอร็ดอร่อยสุข

สำราญอยู่คนเดียว จนตกหลังเพื่อนไปในการเดินทางจึงทำให้เขาหลงทาง และได้ตะครุบกัด เขาโดยสัตว์ร้ายต่างๆ จนเขาได้รับอันตราย เพราะความหลงใหลด้วยความสุขชั่วคราวที่เกิด แก่ตัวเขา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงผู้ใดที่เขาเข้าใจว่าตัวเองได้คลุกคลีอยู่กับโลกดุนยา แต่สำหรับจิตใจของเขาว่างเปล่าไม่ได้กังวลกับโลกดุนยาเลย และสะอาดบริสุทธิ์จากความ ซ่องเกี่ยวกับโลกดุนยา แน่นอนการนึกคิดแบบนี้เป็นการถูกหลอกหลวงจากใญ์ฮอนเสียแล้ว โดยเราหาได้รู้ตัวไม่ เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

انما مثل صاحب الدنيا كالماشي في الماء هل يستطيع الذي يمشي في الماء ان تبتل

قدما

رواه البيهقي درقد الحسن البصري انس رضي الله عنه

ความว่า อันแท้จริง การเปรียบเทียบเจ้าแห่งดุนยา ก็เสมือนผู้เดินทางในน้ำ เขา มีความสามารถหรือผู้เดินทางในน้ำจะทำให้ตีนทั้งสองข้างเขาไม่เปียกน้ำไปได้

และมีรายงานเล่าจากท่านไซยิดินาอาลี การรอมัลลอฮูวฮายู

حلالها حساب وحر امها النار

ความว่า สำหรับของฮาลาลจากดุนยา ก็ถูกสืบทอด และสิ่งฮารอมจากมัน คือ ถูกไฟนรก (คือเป็นเหตุที่จะต้องถูกลงโทษด้วยไฟนรก)

และมีรายงานบอกว่า ท่านนบีอิซาได้เห็นภาพของดุนยาในรูปร่างของผู้หญิงแก่ที่ รูปร่างแสนชั่ว มีเครื่องประดับบนร่างกายพร้อมเครื่องประดับทุกอย่าง จึงท่านนบีอิซาถามว่า ท่านได้สมรสกับสามีมากี่คนแล้ว หญิงแก่ดุนยาคคนนั้นตอบว่า ฉันไม่สามารถจะนับได้ถ้าน ท่านนบีอิซาจึงถามอีกต่อไป สามีของท่านทั้งหลายได้หย่าร้างกับท่านไม่หรือ? หรือเขาตาย จากท่านไม่? หญิงแก่นั้นตอบว่า แต่ทว่าฉันได้ทำลายเขาทั้งหมด ท่านนบีอิซาจึงกล่าวขึ้นว่า เราประหลาดใจเหลือเกินกับสามีของท่านที่ยังมีมากมายอีกต่อไป ทำไมที่เขาไม่นำมาเป็น บทเรียน และไม่ยอมเอาเป็นตัวอย่างกับสามีของท่านคนก่อนๆ วัลลอฮูอะลา

บทย่อยที่แปด

กล่าวถึงการใหญ่ลำพองตัว

โปรดทราบ แท้จริงการลำพองตัว คือการมองตัวเหนือกว่าผู้อื่น ในลักษณะต่างๆ ที่สมบูรณ์กว่าผู้อื่น และมองผู้อื่นแสนต่ำและเลวทรามกว่าตัวเรา สิ่งนี้เป็นส่วนหนึ่งจากลักษณะของมารยาทอันเลวทรามซึ่งเป็นเชื้อโรคที่อยู่ในหัวใจ และเป็นความบาปอันยิ่งใหญ่ที่ซ่อนเร้นอยู่ในหัวใจ อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

فبئس مثنوى المتكبرين

سورة الزمر آية 72

ความว่า จึงแสนเลวทราม สถานที่อยู่อาศัยของผู้ลำพองตัว และผู้หยิ่งยโส คือนรกยะฮันนัม

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นฮาดีษกุดซีย์ ซึ่งเป็นคำพูดที่ท่านนบีได้นำมาจากพระองค์อัลลอฮ์ นำมาบอกแต่ ซึ่งต่างกับคำกुरอาน ทั้งๆที่ทั้งสองอย่างเป็นคำที่มาจากอัลลอฮ์ ตอนที่กुरอานเป็นคำเอียะยาซ (ความว่ามนุษย์ไม่สามารถประพันธ์ให้เหมือนได้ถึงแม้เป็นซูเราะห์ที่สันนิษฐานเดี๋ยวกก็ตาม) แต่สำหรับฮาดีษกุดซีย์ เป็นเพียงคำธรรมดาเท่านั้นเอง

الكبرياء ردائي والعظمة ازارني فمن نازعني واحدا منهما القيتة في جهنم ولا ابالي

رواه سلم وابو داود وابن ماجه واللفظ له

ความว่า ความสูงส่ง คือผ้าห่มของเราและความยิ่งใหญ่เป็นผ้านุ่งของเรา จึงผู้ใดได้มาแย่งหนึ่งจากสองประการนี้จากเราไป เราจะจับเขาโยนไปในขุมนรกยะฮันนัม และเราไม่สนกับเขา

คำว่า กิบรีย้า คือ การลำพอง การยโสโอหัง การมองตัวเองมีความประเสริฐ เลอเลิศกว่าผู้อื่น และคำว่า อาซอบ้าฮ์ สภาพตัวของสิ่งของได้รับความนับถือได้รับเกียรติ ได้รับความสมบูรณ์ ได้รับความร่ำรวย

จึงประการแรก เหนือกว่าประการที่สอง เพราะประการแรก เป็นสิ่งสุดท้ายหรือสุดท้ายสุดของประการที่สอง เหตุนี้ที่อัลลอฮ์ได้เปรียบเทียบประการแรกด้วยผ้าห่ม (ซึ่งผ้าห่มเป็น

สิ่งห่มห่อร่างกาย เพื่อความสวยงาม เพื่อเกียรติยศ) และเปรียบเทียบประการที่สองด้วย
ผ้าถุงที่เอบ (ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่องานทุกคนถึงแม้ไม่ต้องการความสวยงามหรือเพื่อเกียรติยศ)

ความหมายของฮาดีซดังกล่าวคือ สองประการดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่จำกัด
ต่ออัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้าปกครองโลกเท่านั้น จึงผู้ใดลำพองตัว โยโสโอหัง รักความยิ่งใหญ่
ให้กับตัวเอง เท่ากับเขาได้แย้งซึ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์มาไว้กับเขา จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะ
ถูกโยนลงไปในขุมไฟนรก

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

لا يدخل الجنة أحد في قلبه مثقال حبة من خردل من كبر

رواه مسلم وابو داود

ความว่า จะไม่ได้เข้าสวรรค์ บุคคลใดที่มีในใจของเขา น้ำหนักเพียงเท่าเมล็ดงา
จากความยโสตัว

และการยโสโอหังเป็นลักษณะอันเลวทรามก็เช่นเดียวกับการต่ำต้อยเป็นมารยาทและ
คุณลักษณะอันดีงามที่ได้ยกย่องโดยทางศาสนา เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ماذا لله عبدا بعفو الا عزاوماتواضع أحد لله الا رفعه الله

رواه مسلم عن أبي هريرة رضي الله عنه

ความว่า อัลลอฮ์ไม่ได้เพิ่มเติมให้แก่บ่าวของพระองค์ด้วยเหตุนี้เขาได้อภัย
ความผิดแก่ผู้อื่น เว้นแต่จะเพิ่มพูนความมีเกียรติให้แก่เขาและไม่มีบ่าวคนที่เขาใดต่ำต้อย
เพื่ออัลลอฮ์ เว้นแต่อัลลอฮ์จะไต่ยกความสูงส่งให้แก่เขา

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

من ترك اللباس تواضعا لله تعالى وهو يقدر عليه دعاه الله يوم القيامة على رؤوس

الخلايقا حتى يخيره من اي حلل الايمان شاء يلبسها

رواه الترمذي والحاكم عن معاذ بن أفس رضي الله عنه

ความว่า ผู้ใดได้ทอดทิ้งการสวมใส่เสื้อผ้าสวยๆ เนื่องด้วยการต่ำต้อยของเขา เพื่อ
อัลลอฮ์ ในขณะที่สามารถจะสวมใส่มันได้ แน่แน่นอนอัลลอฮ์จะประกาศเรียกเขา ต่อวันกิ

ยามัดบนเหนือศีรษะทั้งหมด มักลู่ก จนพระองค์ให้เขาเลือกเครื่องแต่งกาย ฮุลล้าฮือมาน จะเอาแบบไหนและชุดไหนแล้ว แต่เขาจะชอบสวมใส่

จุดหมายด้วยคำว่า ประกาศเขาบนเหนือศีรษะ มักลู่ก คือต้องการให้เลื่องลือต่อ มักลู่กในวันนั้น และอัลลอฮ์ได้มีเกียรติกับเขา

และจุดหมายด้วยคำว่า ฮุลล้าฮือมาน คือ ผ้าสองผืนที่ใหม่ๆ เป็นผ้าห่มหนึ่งผืน และ ผ้าปูที่เอนหนึ่งผืน

และแท้จริงการลำพองตัว การยโสโอหังเป็นความบาปใหญ่ เขาทั้งจะไม่ได้เข้าสวรรค์ ผู้ที่มีในจิตใจของเขาเพียงเท่าเมล็ดงาเดียวจากการลำพองตัว เพราะจะเกิดภายใต้การลำพองตัว สามประการจากความชั่วร้าย

ประการที่หนึ่ง เขาได้แย่งชิงคุณลักษณะความยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำกัดแก่พระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น

ประการที่สอง ปฏิเสธความจริง และให้ความเลวทรามต่ำต้อยแก่มนุษย์ ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الكبر من بطر الحق و غمط الناس

رواه مسلم و ابو داود و الحاكم عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า การลำพองตัว เป็นการกระทำของผู้ปฏิเสธความจริง และเหยียดหยาม ให้ความต่ำต้อยต่อมนุษย์

ประการที่สาม การลำพองตัว เป็นเหตุให้เกิดการทอดทิ้ง มารยาทอันดีงาม เพราะผู้ลำพองตัว ไม่สามารถที่จะรักในตัวของมนุษย์ผู้อื่นให้เสมือนความรักแก่ตัวของเขาเองจากสิ่งต่างๆ และไม่สามารถในการต่ำตัวให้ผู้อื่นได้ อีกไม่สามารถที่จะทอดทิ้งความโกรธ การอิจฉาผู้อื่น และไม่สามารถให้การอ่อนโยนในการให้คำตักเตือนต่อผู้อื่น และไม่สามารถทอดทิ้งการโอ้อวดได้

สรุปแล้ว ไม่มีลักษณะอันเลวร้ายอันใด เว้นแต่ผู้ลำพองตัวจะต้องปฏิบัติทุกอย่าง และไม่มีคุณลักษณะอันดีงามที่ได้รับการยกย่อง เว้นแต่เขาจะต้องละทิ้งทุกอย่าง

โปรดทราบ ยากที่จะเอามาปฐมพยาบาลผู้ที่มีกิเลส ลำพองตัวอยู่ในใจของเขา คือ เขาจะต้องรู้ถึงเนื้อแท้แห่งความจริงของตัวเอง คืออะไร? มาอย่างไร? สุดท้ายคืออะไร?

และแท้จริง ตัวของเขาเริ่มต้นก็มาจากน้ำอสุจิที่สาปควา สุดท้ายก็คือซากศพที่เน่าเปื่อย อาหารของตัวหนอน และตัวเขาระหว่างนั้นก็พาดูจจาระปีสสาวะและของสกปรกอยู่ในห้อง และเต็มๆ ตัวของเขาไม่มีอะไรเลย อัลลอยได้สร้างคนเดิมของมนุษย์ คืออาดัม จากก้อนดินเหนียว แล้วเป่าวิญญาณใส่ให้ หลังจากนั้นอัลลอยสร้างตัวเขา มนุษย์ลูกหลานอาดัมทั้งหมด มาจากน้ำอสุจิ แล้วเลื่อนจากน้ำอสุจิให้เป็นก้อนเลือด หลังจากนั้นก็เป็นก้อนเนื้อ และไม่มีแก้วหู ไม่มีความรู้สึก ไม่มีแก้วตา ไม่มีชีวิต ไม่มีกำลัง ไม่มีแรง ก็อัลลอยสร้างให้แก่เขาทั้งหมด และความเจ็บป่วย เป็นผู้บังคับเขาด้วยอำนาจแห่งพระเจ้า เป็นเจ้า จึงบางครั้งเขาต้องไข้ต้องป่วยในขณะที่ไม่ต้องการให้เกิด ก็ป่วยด้วยการถูกบังคับ และอยากอาหารด้วยการถูกบังคับ และหิวอาหารด้วยการถูกบังคับ และบางครั้งอยากจะทราบบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่สามารถรู้ได้ และบางทีอยากให้ลืมบางอย่าง แต่ไม่สามารถลืมได้ และอยากให้อำนาจบางสิ่งบางอย่าง แต่ก็ต้องลืมไม่สามารถจำได้ และบางทีเราเกลียดบางสิ่งบางอย่างแต่สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ให้แก่เรา และเราอาจจะรักบางสิ่งบางอย่าง แต่สิ่งนั้นให้โทษแก่เรา หลังสุดก็ต้องตายและถูกสืบทอด จึงถ้าเขาเป็นชวานรก ถึงแม้ว่าจะรวยเป็นเศรษฐีก็ตาม หมาหรือหมูย่อมดีกว่าเขาเสียด้วยซ้ำ จึงทำไมหนอ? ที่เขาลำพองตัวกัน และเขาก็เป็นบ่าวที่แสนเลว อ่อนแอ จึงทำไมจะเหมาะสมในการลำพองตัวแก่บุคคลที่ล้างอูจจาระด้วยมือของเขาทุกๆวัน และเป็นผู้ที่แบกอูจจาระอยู่ในห้องตลอดเวลา

บทย่อที่เก้า

พูดถึงการประหลาดตัวเอง

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงการอุยฺยูบ คือการประหลาดตัวเอง หมายถึง การนับความดีต่างๆให้กับตัวเอง หรือการนับว่ามารยาทหนึ่งมารยาทใดของตัวเองเป็นมารยาทที่ดีและเลอเลิศ เช่นวิชาความรู้ของเขา และการอิบาดัตของเขา และไม่ได้มีความกลัวในใจว่าความดีต่างๆ เหล่านี้อาจจะหายสาบสูญไปจากตัวเขา และเขาลืมเสียว่าทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งพระราชทานมาจากพระองค์อัลลอฮ์ให้แก่เขา

และหากเขาเห็นว่าวิชาความรู้ การได้ทำอิบาดัต และอื่นๆอีก มันเป็นเนียะมัด ที่มาจากอัลลอฮ์ให้แก่เขา และเขามีความกลัวเสียเหลือเกินว่า เนียะมัดเหล่านี้จะสูญหายไปจากเขาด้วยการที่พระองค์อัลลอฮ์ชักกลับไปเสียจากเขา และเขามีความปิติยินดีกับเนียะมัดที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ประทานให้กับเขา ถ้าจิตใจของเขาอยู่ในสภาพเช่นนั้นก็ไม่ได้เรียกว่า อุยฺยูบ (การประหลาดตัวเอง)

และการอุยฺยูบ (การประหลาดตัวเอง) คือเป็นเหตุให้เกิดการ ตะกั๊บบอร์ (คือการลำพองโอหัง) การแบ่งแยกระหว่างสองประการนี้ คือการตะกั๊บบอร์ (การลำพองตัว) เป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องมีผู้ที่เรากล่าวว่าเหนือเขา แต่สำหรับอุยฺยูบ (การประหลาดตัวเอง) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว ไม่เกี่ยวกับผู้อื่น

แท้จริงการอุยฺยูบ (การประหลาดตัวเอง) เป็นสภาพจิตใจที่ได้รับการเหยียดหยามและการประณามทางหลักการศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ยังเพิ่มเป็นสิ่งทำลายล้างผลบุญของอิบาดัตเสียอีก พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

ويوم حنين اذ اعجبتكم كشرتكم فلم تفن عنكم شيئاً

سورة التوبة آية 26

ความว่า และจงกล่าว โอ้อริชูลลอฮ์ ถึงวันที่พวกท่านทั้งหลายได้ทำศึกกับเผ่าฮา วาซีน ในที่ราบลุ่มแห่งหนึ่งที่เรียกว่า หุญยีนิน (สถานที่ระหว่างมักกะฮะ กับญอเอ็ฟ) ในขณะที่พวกท่านประหลาดใจ ด้วยความมากมายของพวกท่าน ดังนั้นความมากของพวกท่านไม่ได้ทำให้ท่านรำรวยอะไรสักนิดเดียว

คือความมากมายในทหารของพวกท่าน ไม่มีความสามารถในการป้องกันศัตรูจากพวกท่านได้เลยสักนิดเดียว และพวกท่านมีความรู้สึกว้าเหว่แผ่นดินนั้นแคบไปหมด ในขณะที่แผ่นดินนั้นกว้างขวาง สุดท้ายพวกท่านก็ต้องวิ่งหนีจากศัตรู ด้วยการเอาตัวรอด

อีกท่านนบี (ศล.) ได้ตรัสไว้ว่า

ثلاث مهلكات شح مطاع وهوي متبع واعجاب المرئ بنفسه

رواه الطبراني

ความว่า มีสามประการเป็นสิ่งที่ทำความเสียหายแก่ผู้ปฏิบัติ หนึ่งการขี้เหนียวที่
รักดีกับมัน สองอารมณ์ชั่วที่ตามมัน สามบุคคลที่มีการประหลาดตัวเอง (ว่ามีความดี
ต่างๆ)

และท่านอิบนิมัซฮูดได้พูดว่า

الهلاك في اثنتين القنوط والعجب

ความว่า ความหายนะจะเกิดขึ้นในสองประการ ประการที่หนึ่ง หมดหวังต่อ
ความเมตตาของอัลลอฮ์ ประการที่สอง ประหลาดตัวเองว่ามีความดีต่างๆแล้ว

ท่านอิบนิมัซฮูดได้รวมความเสียหายในหลักการสองประการนี้ เพราะข้อที่หนึ่ง ผู้ที่
หมดหวังจากความเมตตาของอัลลอฮ์ เขาจะไม่แสวงหาในการปฏิบัติความดีแล้ว เพราะนึก
ว่าถึงจะทำความดีสักเท่าไรก็เขาย่อมไม่มีความหวังว่าอัลลอฮ์จะให้ความเมตตาต่อเขา และ
ข้อที่สองผู้ประหลาดตัวเองว่ามีความดีมากแล้ว เขาจะไม่แสวงหาความดีงามแล้ว
เช่นเดียวกัน เพราะเขาสงสัยว่าความดีในตัวเขาเพียงพอแล้ว เขาได้ความดีไว้ครบแล้ว

และได้มีคนหนึ่งถามท่านหญิงซีดีอาอีญาห์ (รฎ.) ว่าเมื่อไรมนุษย์ได้ทำความชั่ว? ท่าน
หญิงอาอีญาห์ตอบว่า เมื่อเขาสงสัยว่าตัวเองได้ทำความดีแล้ว

และมีผู้ชายคนหนึ่งได้มองดูท่านบิซเร็นบินมัจซิด (รฎ.) ในขณะที่ท่านบิซเร็น ทำ
ละหมาดด้วยความยาวนาน และทำด้วยวิธีที่สวยงามต่ออibatต์ของเขา ดังนั้นเมื่อท่านบิซ
เร็นเสร็จจากการทำละหมาด จึงพูดกับผู้ชายคนนั้นว่า อย่าได้หลงกลวงแก่ท่านเลย สิ่งที่ท่าน
เห็นความสวยงามในการทำอibatต์จากฉัน เพราะแท้จริง อิบลิสมันได้ทำอibatต์ต่ออัลลอฮ์
และมันทำละหมาดต่ออัลลอฮ์เป็นพันๆปี หลังจากนั้นมันก็เป็นดังสิ่งที่มีมันเป็นอยู่บัดนี้ คือ
เขตกเป็นกาเฟร (ผู้ปฏิเสธคำสั่งของอัลลอฮ์) วลัยยาซูบิลลาฮิตะอาลา

โปรดทราบ แท้จริง การประหลาดตัวเอง เกิดจากเหตุว่าเรายาเฮล (ไม่รู้ต่อสิ่งต่างๆ)
และยาในการปฐมพยาบาลให้หายจากโรคประหลาดตัวเองก็คือ ต้องมีวิชาความรู้ ดังนั้นหาก
เราประหลาดตัวเองด้วยมีความดีในตัวเรา ซึ่งความดีอันนั้นไม่สามารถจะหามาได้ด้วย
ความเพียร และความพยายามของตัวเอง เช่น ความสวยงามของร่างกาย ความไพเราะของ
น้ำเสียง สิ่งเหล่านี้ไม่ควรที่เราจะประหลาดให้กับตัวของเรา เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ได้มาด้วย

ทรัพย์สินของเรา แต่ทว่าสมควรที่เราจะต้องประหลาดด้วยพระองค์อัลลอฮ์ ผู้อภิบาลซึ่งได้
ประทานสิ่งเหล่านี้แก่เราด้วยความล้นเหลืออันนันทนาการจากพระองค์ และสมควรที่เรา
จะต้องพิจารณาถึงอำนาจแห่งพระองค์อัลลอฮ์ที่พระองค์มีความสามารถจะให้สูญหายความ
สวยงามจากเราไปด้วยการป่วยไข้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคตัวซีด หรือไข้มาเลเรีย ซึ่งทำให้
ร่างกายชুবซีดเหลืองผอม

และถ้าหากการประหลาดใจของเราด้วยเหตุนี้มีความดีในตัวของเราแต่เป็นความดีที่
ได้มาจากความพยายามหรือความอุตสาหะของเรา เช่น วิชาความรู้ หรืออิบาดัต จึ่งในเรื่องนี้
สมควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาในงานแบบนี้ ว่าเพราะเหตุใดที่อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้ให้เราได้มี
ขึ้นในตัวเราโดยง่ายดาย และมันจะไม่เป็นเรื่องง่ายสำหรับเราที่จะได้มันมา เว้นแต่จะต้อง
ประกอบมื่อวิริยะและสติปัญญาในตัวของเรา และให้คิดเสียว่า แท้จริง วิริยะและสติปัญญา
และอื่นๆอีกในตัวของเรามันล้วนเป็นมักลู้ก (สิ่งถูกสร้าง) มาจากพระองค์อัลลอฮ์ทั้งสิ้น
พระองค์อัลลอฮ์ได้สร้างสิ่งเหล่านี้ไว้ในตัวของเรา ด้วยความล้นเหลือจากการพระราชทาน
จากพระองค์ (ซบ.) เช่นเดียวกัน วิชาความรู้และอิบาดัต และทั้งหมดการงานต่างๆ ที่เกิด
จากตัวของเรา ให้ถือว่าทั้งหมดนั้นมาจากการบันดาลให้เกิดขึ้นจากพระองค์อัลลอฮ์ทั้งหมด
เช่นพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวว่

والله خلقكم وما تعملون

سورة الصافات آية 96

ความว่า และพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้สร้างท่านทั้งหลาย และสิ่งที่ท่าน
ทั้งหลายได้ปฏิบัติมัน
และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

وما تشاءون الا ان يشاء الله

سورة الده آية 30

ความว่า ท่านทั้งหลายไม่ได้มีความประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเว้นแต่อัลลอฮ์ก็ได้มี
ความประสงค์กับสิ่งนั้น

จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งแก่ผู้ที่มีสติปัญญาให้เขามีความประหลาดใจด้วยการพระราชทานจากอัลลอฮ์อย่างล้นเหลือแก่เราทั้งหลาย และต่อความเมตตาปราณีของพระองค์ ด้วยเหตุพระองค์อัลลอฮ์ได้พระราชทานวิชาความรู้แก่เรา และให้สติปัญญาแก่เรา และเป็นผู้ให้การชี้แนะแก่เรา ในการดลบันดาลให้ทำอิบาดัต โดยไม่ได้มีเหตุอะไรมาก่อน และไม่ได้มีอุตสาหะมาก่อน และไม่ได้มีความเลื่อมใสศรัทธาจากจิตใจมาก่อน และการที่พระองค์อัลลอฮ์ได้กีดกันวิชาความรู้ สติปัญญา และการชี้แนะจากพระองค์ ไม่ให้ได้รับแก่คนบางกลุ่ม ก็ด้วยความยุติธรรมจากพระองค์ และให้เราถวิลตลอดเวลาจากการที่พระองค์อัลลอฮ์จะถอดถอนเนียะมัดดังกล่าวจากตัวเราไป และก็เป็นสิ่งเป็นไปได้อีกด้วยที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ให้สิ่งเหล่านี้แก่เราเพียงเป็นการอิสติดรอจเท่านั้น คือการให้เนียะมัดความสุขความดีงามต่างๆ เพื่อการประชดเท่านั้น แล้วจะลงโทษทีหลัง

เช่นพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

فتحننا عليهم ابواب كل شيء حتى اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة

سورة الانعام آية 44

ความว่า เราพระองค์อัลลอฮ์ได้เปิดให้แก่พวกเขาหลายอย่างจากชนิดของเนียะมัดในทางประชดจนเมื่อเขามีความร่าเริงกับเนียะมัดต่างๆที่พวกเขาได้รับ เราก็จะเก็บพวกเขาโดยทันใดอย่างไม่ทันรู้ตัว

และพระองค์อัลลอฮ์ยังได้กล่าวไว้อีก

سنستدرجهم من حيث لا يعلمون

سورة ن والقلم آية 44

ความว่า ต่อไปเราจะเก็บพวกเขาทีละเล็กละน้อย จากฝ่ายที่พวกเขาไม่รู้ตัว

และความหมายของคำว่า อิสติดรอจ นั้น ก็คือ การที่ทำให้เขาเข้าใจโทษทัณฑ์ของพระองค์อัลลอฮ์ด้วยการผ่อนผัน เข้าไปหาการลงโทษคราวละน้อย และคราวละน้อยจนถูกลงโทษโดยไม่รู้ตัว เหมือนคนที่หว่านข้าวสารให้ไก่ เพื่อต้องการจะจับไก่มาฆ่า อัลลอฮ์ฮูอะลิม

บทย่อที่สิบ

กล่าวถึงริยะฮ (การโ้อวด)

โปรดทราบ คำว่าริยะฮ (การโ้อวด) คือการแสวงหาขั้นฐานะจากจิตใจมนุษย์ ด้วยการอวดให้มนุษย์เห็นในการทำอิบาดัตของเขา และปฏิบัติความดีต่างๆ หรือมีความปรารถนาด้วยการปฏิบัติความดีต่างๆ เพียงเพื่อผลประโยชน์ทางดุนยาเท่านั้น เช่น เพื่อต้องการได้ทรัพย์ หรือหวังความชมเชย สรรเสริญเยินยอจากผู้อื่น

และแท้จริง การริยะฮ (การโ้อวด) เป็นสิ่งถูกห้าม เป็นมารยาทอันเลวทราม ซึ่งเป็นสิ่งฮารอมด้วยการลงมติ บรรดาท่านผู้รู้ทั้งหลาย ซึ่งได้เรียกว่า ซิริกคอฟีย์ ความว่า การภาคีอันเร้นลับ พระองค์ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า

فويل للمصلين الذين هم غن صلا تهم ساهون

سورة الماعون آية 4

ความว่า จึงเหวใหญ่ในชุมชนรกายอันนั้นนั้นให้แก่ผู้ทำละหมาดทั้งหลาย ซึ่งเขาหลงลืมในการละหมาดของเขา

คือทำการละหมาดนอกเวลาที่จำกัดให้กระทำ และเขาเหล่านั้นได้โ้อวดในการทำละหมาด และอื่นๆอีก

และมีคำวณะของท่านนบี (ศล.) กล่าวไว้ว่า

ان اخوف ما اخاف عليكم الشرك الأصفر وهو الرياء يقول الله يوم القيامة للمرائين

اذا جزى الله الناس باعمالهم اذهبوا الى الذين كنتم ترءون في الدنيا انظروا هل تجدون

عندهم جزاء

رواه الامام احمد

ความว่า แท้จริง แสนนำกลัวจากสิ่งซึ่งข้าพเจ้ากลัวบนเหนือท่านทั้งหลายก็คือ การภาคีเล็ก ได้แก่ การโ้อวดในการปฏิบัติอิบาดัต พระองค์อัลลอฮจะกล่าวขึ้นต่อวันกิยามะห์ ต่อผู้โ้อวดทั้งหลาย เมื่อพระองค์ได้ทำการตอบแทนผลบุญให้มนุษย์ ต่อการ

ปฏิบัติความดีของพวกเขา พวกท่านทั้งหลายจงเดินทางไปหาผู้ที่ท่านทั้งหลายทำอวด
ตะฮเพื่อเขาในโลกดุนยา แล้วให้มองดูว่าเขาจะได้รับผลบุญจากพวกเขาหรือเปล่า?

คือพวกเขาเหล่านั้นไม่สามารถจะตอบแทนผลบุญให้ท่านทั้งหลายได้ จึงไม่มี
ประโยชน์อะไรเลยที่พวกท่านจะทำความดีเพื่อการโอ้อวดเขาเหล่านั้น แต่ถ้าทำเช่นนั้นท่าน
จะขาดทุน ด้วยการเห็นดเหน้อยเสียเปล่าๆ ไม่ได้รับผลบุญค่าตอบแทนเลย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

ان الله حرم الجنة على كل مرء

رواه ابونعيم والديلمي عن ابى سعيد رضي الله عنه

ความว่า พระองค์อัลลอฮ (ซบ.) ได้ห้ามการเข้าสวรรค์แก่บรรดาผู้โอ้อวด
ทั้งหลาย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

ريح الجنة يوجد من مسيرة خمسمائة عام ولا يجدها من طلب الدنيا بعمل الآخرة

رواه الديلمي عن ابن عباس رضي الله عنهما

ความว่า กลิ่นหอมหวานของสวรรค์นั้น จะได้รับกลิ่นของมันตั้งแต่หนทางไกลถึง
ห้าร้อยปี และจะไม่ได้รับกลิ่นหอมของสวรรค์สำหรับบุคคลผู้แสวงดุนยาด้วยการปฏิบัติ
อามาลอาคีเราะห์

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงการรียะฮ การโอ้อวด มีหกอย่าง

ประการที่หนึ่ง เป็นการโอ้อวดด้วยร่างกาย เช่นการแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงการฟอม
และซุบซิดของร่างกาย เพื่อให้เขาได้เข้าใจว่า เป็นผู้ขยันทำอวดตะฮในตอนกลางวัน และถือ
ศีลอดในตอนกลางวัน

ประการที่สอง การโอ้อวดด้วยสภาพการกิริยาบางอย่าง เช่น การนั่งกัมศิรชะ และ
ปิดตา เป็นการแสดงให้ผู้อื่นได้เข้าใจว่า เขากำลังคิดถึงสภาวะของวันกิยาม้าฮ์ วันปรโลก

ประการที่สาม การโอ้อวดด้วยเครื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เช่น ชอบสวมใส่เสื้อผ้า
เนื้อหนาๆหยาบๆ เสื้อผ้าที่ปุปะ เพื่อต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจว่า เขาเป็นนักปฏิบัติตามหลัก
วิชาการของชาวตะเซาฮุฟ

ประการที่สี่ การโอ้อวดด้วยคำพูด เช่นชอบโอ้อวดในการเป็นนักปราศรัย นักพูด นัก
ตักเตือน ที่ชอบใช้อ้างด้วยคำในอัลกุรอาน และอัลฮาดิษ หรือคำพูดของนักอาวุโสชาวซาละฟ
(คนรุ่นก่อน) เพื่อต้องการความชื่นชมจากผู้อื่น ในขณะที่จิตใจไม่ได้มีความอิคลาส บริสุทธิ์

และไม่ได้มีความจริงใจเสียเลย และเช่นบุคคลที่ชอบทำการกระดิกลิ้นและเปลือกปากด้วยการกล่าวซิกิร์ลลอส ต่อหน้าผู้อื่น เพื่อต้องการความชื่นชมจากผู้อื่น

ประการที่ห้า การโอ้อวดด้วยการปฏิบัติ เช่น ทำละหมาด ยืนนานๆ รุกีอะ และชูยูดนานต่อหน้าผู้อื่น เพื่อต้องการให้ผู้อื่นชื่นชมว่าเป็นนักบุญมีสมาธิสูง

ประการที่หก โอ้อวดด้วยการมีลูกศิษย์มาก และโอ้อวดในการชอบพบบปะกับท่านครูท่านผู้รู้ เพื่อต้องการความชื่นชมเยินยอสรรเสริญจากผู้อื่น

ดังนั้น ทั้งหมดหกประการของการโอ้อวด หากปฏิบัติเพื่อต้องการความชื่นชมสรรเสริญจากผู้อื่น มันจะกลายเป็นการถูกห้าม และจะเกิดเป็นบาปใหญ่ แต่ถ้าปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่ออัลลอฮ์เท่านั้น ไม่ได้มีการโอ้อวดในใจ และไม่ต้องการความชมเชยสรรเสริญจากผู้อื่น ก็เป็นการดีในการปฏิบัติ ไม่ได้มีความผิดอะไรเลย

สำหรับการแสวงหาตำแหน่งจากในใจของมนุษย์ ด้วยกิจการ กิจกรรม หรือการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ให้ผู้อื่นชื่นชม ซึ่งไม่ได้เป็นกิจกรรมทางศาสนา หรือไม่ได้เป็นอามาลอิบาดะฮ์อะไรเลย เช่นบุคคลต้องการเกียรติยศด้วยการนุ่งผ้าดีๆ ราคาแพงๆ หรือโอ้อวดผู้อื่นด้วยการเก่งวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิชาการเกษตร การแพทย์ การพยาบาล หรือการกีฬา คาราเต้ หรืองานการประมง ศิลปะ ช่างฝีมือ หรือเครื่องมือในทางอาชีพ และยานพาหนะ เช่น อดว่าเรือสวย รถสวย ขับรถขับเรือเก่ง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่เกี่ยวกับการโอ้อวดในเรื่องอิบาดะฮ์ ก็จะไม่อยู่ในเครื่องข่ายของคำว่า รียะฮ (การโอ้อวดที่ถูกห้าม) เพราะฉะนั้น อนุญาตให้โอ้อวดได้เพราะไม่ใช่เรื่องอิบาดะฮ์ และเรื่องกิจกรรมทางศาสนา แต่อย่าเป็นการกระทำเพื่อหลอกลวงผู้อื่น หรือเป็นการตักใบโบร (คือลำพองตัวต่อผู้อื่น) หยิงยโสโอหังเหนือผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นการถูกห้ามทางด้านจิตใจ ตามหลักการศาสนาอิสลาม

และแท้จริง การรียะฮ (การโอ้อวด) ที่ใหญ่ที่สุด ได้แก่ การโอ้อวดของคนมุนาเฟก (คนตีสองหน้า หรือเรียกว่าคนหน้าไหว้หลังหลอก) ด้วยการแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนศรัทธา ในขณะที่หัวใจของเขาเต็มไปด้วยการเป็นคนกาเฟร (คือผู้ปฏิเสธ) เขาเหล่านี้เป็นสิ่งที่เลวมากกว่าการภาคีใหญ่ หรือภาคีชัดเจนเสียอีก

ชนิดที่สอง รองจากการโอ้อวดชนิดดังกล่าว ได้แก่การโอ้อวดด้วยการปฏิบัติอิบาดะฮ์ที่วาฮิบ เช่น แก่บุคคลชอบทำละหมาดซุฮร์ต่อหน้าผู้อื่น และถ้าอยู่คนเดียวปลอดจากผู้อื่นก็จะไม่ทำเลย

และชนิดที่สาม เป็นการโอ้อวดที่แสนน้อย คือ เขาไม่ได้โอ้อวดด้วยอามาลสิ่งวาฮิบ แต่เขาชอบโอ้อวดด้วยอิบาดะฮ์ที่ซุนด์เท่านั้น และเมื่ออยู่ที่ปลอดคนแล้วเขาจะไม่ปฏิบัติของซุนด์หรอก แสดงว่าที่นำไปก็เพื่อโอ้อวดผู้อื่นเท่านั้น

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริง ยาที่จะเอามาจัดการไอ้อวดให้ออกไปจากตัวเรา
ได้ ก็จะต้องป้องกันสาเหตุของมันเสียให้ได้ คือต้องป้องกันอย่าให้มีสามประการแก่ตัวเรา
ดังต่อไปนี้

- ประการที่หนึ่ง ชอบการสรรเสริญเยินยอ
- ประการที่สอง กลัวการถูกประณามเหยียดหยาม
- ประการที่สาม การละโมภต่อทรัพย์

สำหรับประการที่หนึ่ง คือ รักการชื่นชม และการสรรเสริญเยินยอ ตัวอย่างเช่น
บุคคลที่บุกรุกเข้าหาศัตรูที่มีจำนวนมากกว่าในการทำสงคราม เพื่อให้ผู้อื่นชื่นชมตัวเขาว่า
เป็นผู้กล้าหาญ ดังนั้นยาที่จะเอามาปฐมพยาบาลแก่ผู้ที่รักการสรรเสริญเยินยอแบบนี้ ก็คือ
ยาที่กล่าวมาแล้วในการบอถึงยาของโรครักเกียรติยศที่กล่าวมาแล้ว คือเราต้องให้รู้ว่า การ
สรรเสริญเยินยอนั้นเป็นเพียงความสมบูรณ์ที่พวกเขาสงสัยหรือเพียงการเข้าใจว่าดีตามที่ผู้อื่น
ชมเชยเท่านั้น มันไม่ใช่ความสมบูรณ์ที่แท้จริงหรอก จึงไม่มีประโยชน์อะไรในการชื่นชมของ
ผู้อื่น แต่ทว่ามันเป็นการขาดทุนเสียเปล่า และอีกยาวนานที่สอง เขาจะต้องรู้ว่า การ
ที่อัลลอฮ์ (ซบ.) ประณาม ณ วันปรโลก และโทษที่จะได้รับจากพระองค์เป็นสิ่งที่ไม่สามารถ
รับได้

มีรายงานจากฮาดีษนบี (ศล.) บอกว่า ผู้ไอ้อวดจะถูกเรียกในวันกิยาม้าด้วยสี่ชื่อ
ต่าง ๆ กัน

يا مراني يا غاوي يا فاجر يا خاسر اذهب فخذ اجر ك ممن عملت له فلا اجر لك عندنا

ความว่า ไอ้ผู้ไอ้อวด ไอ้ผู้หลงใหล ไอ้ผู้เลวร้าย ไอ้ผู้ขาดทุน เจ้าจงไปและจงเอา
บุญของเจ้าจากบุคคลที่เจ้าทำอามาลเพื่อเขา จึงไม่มีผลบุญให้เจ้าสำหรับเรา

ดังนั้นเมื่อเราทั้งหลายรู้ว่า พระองค์อัลลอฮ์จะลงโทษเรา และพระองค์จะประณาม
เราด้วยเหตุที่เราเป็นผู้ไอ้อวดในการทำอิบาดะฮ์ แน่นนอนมันจะเป็นการง่ายมากในการ
ทอดทิ้งการไอ้อวด ด้วยการทำอิบาดะฮ์เพื่อหวังการสรรเสริญเยินยอจากผู้อื่น เปรียบเสมือน
บุคคลที่เขารู้ว่ามียาพิษอยู่ในน้ำผึ้งรวง จึงเป็นการง่ายมากสำหรับเขาในการที่จะทิ้งน้ำผึ้งรวง
นั้นเสีย ต่างกับผู้ที่ไม่รู้ว่ามียาพิษอยู่ในน้ำผึ้งรวง จึงเขาถูกหลอกให้รับประทานง่าย สุดท้ายก็
ต้องได้รับการหยามหนะด้วยการรับประทานน้ำผึ้งรวงที่มียาพิษอยู่ใน

เพิ่มเติมอีก เป็นการแน่นอนทีเดียว เราจะต้องมั่นใจว่าเป็นการขาดทุนมหาศาล
ด้วยการที่เราอุตสาหะซื้อการสรรเสริญของมนุษย์ด้วยการประณามและโทษทัณฑ์จาก
พระองค์อัลลอฮ์ และแท้จริงการชออบอกชออบใจของมนุษย์นั้น เป็นจุดประสงค์ที่ไม่ควรจะ

อยากได้ ผู้ใดที่เขาได้แสวงหาความพอกพอใจของมนุษย์ด้วยการแลกกับความกริ้วโกรธของพระองค์อัลลอฮ์ แน่อนอัลลอฮ์คงจะบันดาลให้มนุษย์เกลียดชังกับเขาในวันข้างหน้า

และสำหรับเหตุของการริยะฮ์ ข้อที่สอง คือการกลัวมนุษย์จะประณาม จึงยาที่จะแก้ความรู้สึกแบบนี้ก็คือ จะต้องมีความมั่นใจว่า การที่มนุษย์ประณาม มันจะไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายอะไรแก่ตัวเราเลย ถ้าหากว่าเราเป็นคนที่ยัลลอฮ์รักใคร่และสรรเสริญ และจะต้องมั่นใจอย่างแน่วแน่ที่เราจะไม่ปฏิบัติการริยะฮ์ (การโอ้อวด) เป็นอันขาด ซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับความกริ้วโกรธจากพระองค์อัลลอฮ์ เพราะเหตุกลัวกับการถูกประณามของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับอันตรายอะไรแก่เราเลย และพอกับตัวของเรา จะต้องคิดว่า แท้จริงเมื่อมนุษย์เขารู้ว่าความหวังในใจของเราด้วยการทำอามาลออบาตะฮ์ ก็เพื่อการโอ้อวดเท่านั้น ไม่ได้มีความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์อัลลอฮ์ แน่อนมนุษย์ทั้งหลายคงจะเกลียดชังกับเราอย่างหนีไม่พ้น และการโอ้อวดในใจของเรา นั้นหลีกเลี่ยงไม่พ้นวันหนึ่งคงจะประจักษ์ขึ้นให้มนุษย์ได้รู้อย่างแน่อน จะเป็นเวลาเร็วหรือนานก็ตาม จึงเขาจะมีความกริ้วโกรธ สุดท้ายเขาจะประณามเราเอง แต่ถ้าหากเราทำออบาตะฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์อัลลอฮ์ ไม่ได้หวังการโอ้อวด ไม่ได้หวังค่ารางวัล ไม่ได้หวังค่าจ้างจากพระองค์ และทำไม่ใช่เพราะกลัวโทษ กลัวนรกของพระองค์ คือเราได้ทำเพราะพระองค์ใช้ให้เราทำ ในฐานะที่เราเป็นบ่าวก็ต้องทำสิ่งที่นายสั่ง นี่คือการบริสุทธิ์ใจ ถ้าเรามีความบริสุทธิ์ใจแบบนี้ พระองค์อัลลอฮ์ก็จะเปิดให้มนุษย์รู้ว่าเราทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ แล้วมนุษย์จะรักใคร่เราเอง และอัลลอฮ์ก็จะรักใคร่เราเช่นเดียวกัน จึงเราจะได้โดยปริยายสองการสรรเสริญ คือการสรรเสริญของอัลลอฮ์และการสรรเสริญของมนุษย์ โดยที่เราไม่ต้องการอยากจะได้

และสำหรับเหตุของการริยะฮ์ (การโอ้อวด) ข้อที่สาม ได้แก่ การละโมบต่อทรัพย์สิน ดังนั้นยาที่จะพยาบาลให้พ้นจากโรคความละโมบต่อทรัพย์สินเงินทองข้อนี้ คือ เราจะต้องรู้เสียว่า แท้จริงสิ่งที่เราละโมบอยากได้จากทรัพย์สินนั้น เป็นการสงสัยว่าจะได้เท่านั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่แน่อนในการที่จะได้มาหรอก ถึงแม้เราจะใช้ชีวิตการด้วยการโอ้อวดในเรื่องออบาตะฮ์ เพื่อยั่วใจผู้อื่นให้เขาเหล่านั้นบริจาครทรัพย์แก่เรา หรือให้ของขวัญที่มีค่าแก่เรากก็ตาม และการที่เราจะต้องเสียความโปรดปรานของอัลลอฮ์จากเราไปนั้น เป็นการที่แน่อน หลีกเลี่ยงไม่ได้เลย และบุคคลผู้ใดเมื่อเขามีความละโมบอยากได้ทรัพย์สินจากมนุษย์ จะหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากการที่เขาจะต้องประสบกับการต่ำต้อย และผู้ใดที่เขาหลีกเลี่ยง และมีความสามารถในการทอดทิ้งความละโมบ และความอยากได้ต่อทรัพย์สินของมนุษย์ แน่อนพระองค์อัลลอฮ์จะประทานให้เขาเองจากพระองค์ ดังนั้น เมื่อนำมาสำนึกไว้ในใจของเขา ต่อเนี่ยะมัดศรวงสวรรค์ และเมื่อเขารู้ว่าเนี่ยะมัดศรวงสวรรค์มันจะหายไปจากเขา ด้วยสาเหตุที่เขาไม่ริยะฮ์ในใจ แน่อนถ้าเขานึกได้อย่างนี้ก็คงจะผันแปรจิตใจของเขาออกจากการพึ่งพาอาศัยต่อมนุษย์ และก็จะล้นเข้ามาในใจของเขาเองโดยรัศมีแห่งการอิคลาส (การบริสุทธิ์ใจในการทำออบาตะฮ์) และพระองค์อัลลอฮ์ก็จะช่วยเหลือเขาด้วยการเตาเฟกมาจากพระองค์เอง

โปรดทราบ แท้จริง มีบางชนิดหนึ่งซึ่งขัดขวางมิให้เกิดการริยะฮ ก็คือการทำที่เรา ปิดบังในการปฏิบัติอิบาดะฮต่อพระองค์อัลลอฮ เช่นเดียวกับการที่เราปิดบังในการทำ ความชั่วต่างๆ และเป็นการอนุญาตให้แสดงในการทำอิบาดะฮให้ผู้อื่นได้เห็น ด้วยจุดประสงค์เพื่อ ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และให้พวกเขาชอบในการปฏิบัติอิบาดะฮ แต่ต้องมีเงื่อนไขอยู่ว่า การกระทำของเขาด้วยการบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ริยะฮ (ไม่ได้โอ้อวดผู้อื่น)

เช่นเดียวกัน ก็เป็นการอนุญาตในการปิดบังการปฏิบัติมะซีฮาร์ ปฏิบัติความชั่ว เพื่อ เหตุผลอย่าให้เขาใส่ร้ายเข้าใจว่าเราเป็นคนฟาเซ็ก (ผู้ปฏิบัติความชั่วเป็นเนืองนิตย์) แต่หาก ชอบปิดบังจากการปฏิบัติความชั่ว จุดประสงค์ให้มนุษย์หลงใหล แล้วเรียกเขาว่าเป็นคนซอ และห์ เช่นนั้นเป็นการไม่อนุญาตให้กระทำเลย

สำหรับการทอดทิ้งอามัลอิบาดะฮ และการรักดีต่างๆ ด้วยสาเหตุกลัวว่าจะเกิดการ ริยะฮ การโอ้อวดในใจ แบบนั้นเป็นการไม่อนุญาตเช่นกัน แต่ทว่าเข้าใจเครือข่ายของผู้ที่มี จิตใจโอ้อวดเหมือนกัน สรุปแล้วผู้ที่ปฏิบัติอิบาดะฮเพื่อจุดประสงค์ต้องการโอ้อวดผู้อื่น ก็ เรียกว่าริยะฮเช่นเดียวกัน ผู้ที่ทอดทิ้งอิบาดะฮกลัวจะเกิดการโอ้อวดในการปฏิบัติให้ผู้อื่น ได้เห็นก็เรียกว่าริยะฮเช่นกัน ท่านอัลฟุฎัย (รฎ.) ได้กล่าวว่า

الرياء ترك العمل خوفا من الرياء

ความว่า การริยะฮ คือการทอดทิ้งอามัลอิบาดะฮ เพราะกลัวจะเกิดการริยะฮใน ใจ

แต่ทว่า จำเป็นที่เดียวที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติอิบาดะฮ และทำด้วยความจริงจังในการ ผลักจากจิตใจอย่าให้เกิดการริยะฮโอ้อวด แต่ถ้ามันเกิดมาโดยไม่ตั้งใจ ก็จงพยายามในการ เตาบัตต่อพระองค์อัลลอฮอย่างรีบเร่ง วัลลอฮูอะลัม

บทใหญ่ที่สาม

กล่าวถึงมารยาทอันดีงามที่ได้รับการชมเชย ในหลักการศึกษา

โปรดทราบ แท้จริงมารยาทอันดีงามนั้นมีมากมาย แต่ข้าพเจ้าจะกล่าวในที่นี้เพียงสิบประการ เพราะปฏิบัติตามการกล่าวของท่านอิมามอัลฆอซาลี (รฎ.) ท่านได้กล่าวไว้ในกิตาบลออาหรับอื่น

- ประการที่หนึ่ง การเตาบัตจากความชั่ว
 - ประการที่สอง การกลัวต่อองค์อัลลอฮ
 - ประการที่สาม การซอฮิด (การสันโดษ คือการเกลียดคนุนยา และหลีกเลี่ยงจากคนุนยา)
 - ประการที่สี่ ซอबार (อดทน)
 - ประการที่ห้า ชุกร์ (การขอบคุณเนาะมะตของอัลลอฮ)
 - ประการที่หก อิกลาส (การบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ)
 - ประการที่เจ็ด ตะวักกัล (การมอบทุกอย่างให้แก่อัลลอฮ)
 - ประการที่แปด มะฮับบ๊าห์ (การรักต่ออัลลอฮ)
 - ประการที่เก้า ริฎอ (การยินดีต่อลิขิตของอัลลอฮ)
 - ประการที่สิบ การระลึกถึงความตาย
- และต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะกล่าวแบบที่ละบทด้วยสิบบทย่อย

บทย่อที่หนึ่ง

กล่าวถึงการเตาบัต

โปรดทราบ แท้จริงการเตาบัต คือ การเริ่มในการเดินทางสำหรับผู้ที่เดินทางในแนวทางอาศิริฮและเป็นดอกกุญแจไขวาทสนา สำหรับผู้ที่จิตใจประสงค์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ และการเตาบัตเป็นสิ่งวียบโดยเร็วเมื่อหวังจากปฏิบัติความบาป ถึงแม้ว่าจะเป็นบาปเล็กๆ ก็ตาม และการที่ล่าช้าต่อการเตาบัตนั้น การกลายเป็นบาปอื่นอีก นอกเหนือจากบาปที่ทำ ความชั่ว ถึงแม้ล่าช้าจากการเตาบัตถึงสิบๆปีก็ตาม ซึ่งในเรื่องนี้ต่างกับชาวมะวะตาศีล้าห์ ซึ่งพวกเขาได้พูดกันว่า หากล่าช้าในการเตาบัตไปนานหลายๆปี ความบาปก็จะเพิ่มจำนวนขึ้นตามกาลเวลาที่ล่าช้าไป แต่มันจะมีการขาดเหลือสำหรับความใหญ่ความน้อยของความบาป ด้วยการขาดเหลือไม่เท่ากันในการยืนยาวของการล่าช้าในการเตาบัต และก็มีความต้องการในการเตาบัต จากความบาปที่เราได้ล่าช้าในการเตาบัต เช่นเดียวกับการวียบให้เตาบัต จากความบาปอันแรกที่ได้กระทำเอาไว้

หลังจากเมื่อได้ทราบสิ่งดังกล่าว เมื่อเรานึกได้ถึงความบาปอะไรบางอย่างที่เราได้ทำเอาไว้ โดยเป็นข้อๆไป ก็แน่นอนให้เตาบัตจากความบาปต่างๆ เป็นข้อๆ ไปด้วย โดยใช้ไม่ได้หากเตาบัตที่เดียวจากความบาปหลายๆอย่าง แต่หากนึกไม่ออกเป็นข้อๆ ความบาปต่างๆที่เราได้ปฏิบัติเอาไว้ ก็จำเป็นที่เดียวให้กล่าวในการเตาบัตว่า โอ้อัลลอฮ์ หากมีแก้ตัวข้าพเจ้าความบาปที่ข้าพเจ้าไม่รู้นึกไม่ออก ก็ข้าพเจ้าเตาบัตต่ออัลลอฮ์จากความบาปเหล่านั้น โปรดพระองค์ได้อภัยให้ข้าพเจ้าด้วยเถิด และแท้จริงการเตาบัตนั้นคือหนึ่งประการจากอิบาดะฮ์ที่พระองค์อัลลอฮ์ได้สัญญาจะให้ผลบุญแก่ผู้ปฏิบัติการเตาบัต

แต่สำหรับความบาปมันจะหายไปหรือเปล่าหลังการเตาบัตนั้น จึงในเรื่องนี้จะต้องมอบให้พระองค์อัลลอฮ์เท่านั้นในการที่พระองค์จะตัดสินอย่างไร เราไม่สามารถรู้ได้ พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ان الله يحب التوابين

سورة البقرة آية 222

ความว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ทรงรักใคร่ผู้มากเตาบัตจากความชั่ว

และอัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า

وتوبوا الى الله جمنعا ايها المؤمنون

سورة النور آية 31

ความว่า และท่านทั้งหลายจงทำการเตาบัตต่อพระองค์อัลลอฮ์เสียโดยหมดสิ้น
โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ألتائب من الذنب كمن لا ذنب له

رواه ابن ماجه عن ابن مسعود

ความว่า ผู้ที่เตาบัตจากความบาป เสมือนกับคนที่เขาไม่ได้ทำความบาปมาก่อน
และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

يأيها الناس توبوا الى الله فاني اتوب النه في يوم مائة مرة

رواه مسلم

ความว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย ท่านจงเตาบัตต่อพระองค์อัลลอฮ์เสียเถิด แท้จริง
ข้าพเจ้าได้เตาบัตต่อพระองค์วันหนึ่งถึงหนึ่งร้อยครั้ง

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

ان الله عزوجل يقبل توبة العبد ما لم يفرغر

رواه الترمذي

ความว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ผู้ทรงประเสริฐ ผู้ทรงยิ่งใหญ่ จะรับเตาบัตของ
บ่าว ในเมื่อวิญญานยังไม่ถึงคอหอย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله عليه

رواه مسلم

**ความว่า ผู้ใดเตาบัตในขณะที่ดวงอาทิตย์ยังไม่หันขึ้นทางฝั่งทิศตะวันตก ก็
พระองค์อัลลอฮ์คงจะรับเตาบัตของเขา**

โปรดทราบ แท้จริงคำว่า เตาบัต ความหมายของมันตามหลักภาษาอาหรับก็คือ การ
กลับ และความหมายตามหลักวิชาการของชาเราะก็คือ จะต้องรวมอยู่ในหลักการสาม
ประการ

ประการที่หนึ่ง ต้องโศกเศร้าเสียใจบนการกระทำความชั่วที่ผ่านมา การโศกเศร้า
เสียใจด้วยเหตุฝ่าฝืนคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ ไม่ใช่การโศกเศร้าเสียใจเพราะหมดเงินหมด
ทรัพย์สิน ด้วยเหตุเกิดจากการทำความชั่วอันนั้น หรือโศกเศร้าเสียใจเพราะเหตุตำรวจจับเข้า
คุก หรือโศกเศร้าเสียใจด้วยการไปขโมยทรัพย์สินผู้อื่นแล้วโดนเจ้าของทรัพย์สินทำร้ายร่างกาย
ได้รับความเจ็บปวด เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่เชอะห์ในการเตาบัตผู้ที่ไม่โศกเศร้าเสียใจเพื่อ
อัลลอฮ์ เช่น การโศกเศร้าเสียใจสองสามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว

ประการที่สอง ต้องทออดทิ้งความชั่ว การมัวซียะห์ ซึ่งเรากำลังเตาบัตจากมันนั้นเสีย
ถึงแม้อยู่วันหลังได้กระทำอีกก็ตาม ดังนั้นไม่เชอะห์ เตาบัตบุคคลที่เขาไม่ได้ทออดทิ้งความ
ชั่วที่เขา กำลังทำการเตาบัตอยู่นั้น

ประการที่สาม จะต้องนึกในใจว่า ต่อไปจะไม่กลับไปปฏิบัติเสมือนกับความชั่วที่เขา
ได้เตาบัตอยู่นั้น จึงไม่เชอะห์เตาบัตบุคคลที่เขาไม่ได้นึกว่าจะไม่กลับไปกระทำต่อความชั่ว
เสมือนกับความชั่วที่เขาได้เตาบัตจากมันไปแล้ว

สามประการดังกล่าวซึ่งเป็นเงื่อนไขในการที่จะให้เชอะห์หรือถูกต้องในการเตาบัต
นั้น หากความผิดที่ตนได้กระทำมันไม่ได้เกี่ยวกับการทิ้งสิ่งฟารฎู เช่น การทิ้งละหมาดห้าเวลา
หรือทิ้งการถือศีลอด และความบาปอันนั้นไม่ได้ข้องเกี่ยวกับสิทธิของมนุษย์ แต่ถ้าความ
บาปเป็นการทิ้งของฟารฎู จะให้ถูกต้องในการเตาบัตก็ต้องชดใช้สิ่งที่ฟารฎูที่เขาขาดเสียด้วย
และถ้าหากความผิดหรือความบาปที่เขาเตาบัตเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิของมนุษย์ เช่น
การขโมยทรัพย์สินผู้อื่น การโกงกินทรัพย์สินของผู้อื่น ก็จะต้องส่งกลับทรัพย์สินของผู้อื่นให้กลับแก่
เจ้าของมันเสีย หรือมิเช่นนั้นก็ต้องหาของอื่นมาทดแทนให้เขาเสีย หรือขอกฎัยขอฮาลา
ลจากเจ้าของเสีย ด้วยบอกให้ชัดเจนว่าเราทำอะไรผิดต่อเขาขโมยอะไรเขา ตามแนวทาง
มัซฮับอิหม่ามาซาฟีอี ต้องบอกให้ชัดเจน ต่างกับแนวทางมัซฮับอิหม่ามาลีกี๊ ท่านบอกว่า

ใช้ได้ด้วยการขอกฎขอลาจากเจ้าของด้วยการขอกฎแบบรวมๆ ไม่ต้องบอกให้ชัดเจนก็ได้

ดังนั้น หากไม่สามารถในการที่จะส่งคืนทรัพย์สินให้กับเจ้าของ เช่น ของที่เราขโมยนั้นหมดไปแล้ว และไม่สามารถหาของมาทดแทนให้เขาได้ และเจ้าของก็ไม่ฮาลาลให้เรา จะขออย่างไรเขาก็ไม่ยอม หรือเจ้าของได้สิ้นชีวิตไปเสียแล้ว ก็จงพยายามในการเตาบัตด้วยความบริสุทธิ์ใจ และขอคุดาจากอัลลอฮ์ให้มากๆ ขอให้อัลลอฮ์ช่วยอภัยโทษให้กับเจ้าของทรัพย์สิน และขอให้พระองค์ช่วยดลบันดาลจิตใจของเจ้าของทรัพย์สินให้ได้มาอัฟและฮาลาลให้กับเราด้วย ถ้าเราปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจจริงๆ หวังว่าอัลลอฮ์คงดลบันดาลเจ้าของทรัพย์สินให้มีการริฎอ และอภัยให้แก่เราในวันปรโลก

และอีกข้อหนึ่ง ซารัต (เงื่อนไข) ของการเตาบัต คือ การเตาบัตก่อนวิญญานจะถึงลูกกระเดือก และให้เตาบัตเสียจากความบาปต่างๆ ก่อนจากดวงอาทิตย์จะขึ้นข้างฝ่ายทิศตะวันตก เช่นได้กล่าวมาแล้วในสองฮาดิษที่ผ่านมา และเมื่อเราได้ปฏิบัติถูกต้องสมบูรณ์ทุกอย่างจากซารัตของการเตาบัต และหลักการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น แน่نون การเตาบัตก็ถูกต้อง และหวังว่าคงจะได้รับเตาบัตจากพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) เพราะพระองค์ได้กล่าวว่า

وهو الذي يقبل التوبة عن عباده

سورة الشورى آية 25

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์เท่านั้นซึ่งเป็นผู้รับเตาบัตจากบ่าวของพระองค์ สำหรับคุดา การขอพร ที่จะให้พระองค์อัลลอฮ์รับเตาบัตจากบ่าวของพระองค์ก็คือ เช่น

اللهم تقبل توبتي

ความว่า โอ้อัลลอฮ์ โปรดพระองค์รับการเตาบัตของข้าพระองค์ด้วยเถิด การขอดุดา ในการขอให้อัลลอฮ์รับการเตาบัตของเรานั้นก็เป็นสิ่งที่ควรอ่าน เพราะเราไม่แน่ใจว่า การเตาบัตของเรา มันครบสมบูรณ์ตามซารัต และองค์ประกอบของการเตาบัตหรือเปล่า คำพูดที่กล่าวมานี้เป็นคำพูดของท่านอะบูฮาซันอัลอัซฮารี สำหรับท่านอีหม่ามอัลฮารอมัย และท่านอัลกอฎี ทั้งสองได้กล่าวไว้ว่า การรับเตาบัตจากพระองค์อัลลอฮ์ต่อบ่าวของพระองค์ที่ทำการเตาบัตตัวจากความผิด มันเป็นการ ซอน คือเป็นการสงสัยเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการแนนนอนร้อยเปอร์เซ็นต์

ดังนั้น การขัดแย้งดังกล่าว เป็นการเตาบัตของคนมุสลิมที่ทำความผิด แล้วก็เตาบัตตัวจากความผิดของเขา แต่สำหรับการเตาบัตของคนกาเฟร ด้วยการที่เข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม และได้ปฏิญาณตนด้วยสองประโยคคำชอาด้าห์แล้ว อัลลอฮฺจะรับการเตาบัตของเขาอย่างเด็ดขาดโดยไม่มีการสงสัย ด้วยการมีหลักฐานอย่างแน่นนอน และลงมติบรรดาท่านอาลิมอุลามา เพราะอัลลอฮฺ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

قل للذين كفروا ان ينتهوا يغفر لهم ما قدسلف

سورة الشورى آية 25

ความว่า **โอ้ผู้ฮัมมัด จงกล่าวแก่บรรดาคนกาเฟรว่า หากเขาหยุดจากการปฏิเสธของเขา ด้วยการเข้ารับอิสลาม แน่นนอนเขาจะได้รับการอภัยโทษจากความผิดที่พินมา**

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงสิ่งที่มากัดกันไม่ให้ผู้ทำความผิดได้ทำการเตาบัตต่อพระองค์อัลลอฮฺ ก็ได้แก่ การอิซรอร คือจิตใจมั่นคงยืนยาวในการทำ ความชั่ว และเป็นเหตุให้เกิดการอิซรอร ในการทำความชั่วก็มีอยู่ห้าประการ

ประการที่หนึ่ง โทษที่พระองค์อัลลอฮฺได้สัญญาว่าจะลงโทษแก่ผู้ทำความบาปนั้น เป็นการผ่อนผันไม่ได้ลงโทษเร็วๆในโลกนี้ จึงนิสัยของมนุษย์มันทำงายๆ เสียต่อการลงโทษที่ผ่อนผันและการลงโทษไม่ได้ชำระโดยด่วน ดังนั้น ยาของมันก็ให้เราคิดเสียว่า ทุกสิ่งซึ่งอยู่ข้างหน้าเรา ซึ่งเรียกว่าสิ่งจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น เป็นของใกล้ทั้งสิ้น และสิ่งที่ใกล้คือสิ่งไม่เกิดหรือสิ่งผ่านไปแล้ว และความตายเป็นสิ่งใกล้เหลือเกินกับมนุษย์ เสมือนสายเกือบ มนุษย์คงจะไม่ว่า วันนี่คือวันสุดท้ายแห่งการดำรงชีวิตของเขา หลังจากนั้นทุกคนจะต้องคิดว่าทำไมที่มนุษย์เราทนความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน เช่น การทำไร่นาก็ไม่ใช่เพราะอะไร เพราะเรากลัวต่อความอดอยาก หรือไม่มีอาหารจะกินในปีข้างหน้า ดังนั้นเช่นเดียวกับการที่เรายอมทนความเหน็ดเหนื่อย เพราะต้องการให้พ้นจากความอดอยากในปีต่อไป ก็เช่นนั้นแหละให้เรารีบเร่งในการเตาบัต เพื่อต้องการให้พ้นจากโทษทัณฑ์ของการปฏิบัติความชั่วในวันปรโลก เพราะความอดอยากที่เรากลัวจะเกิดขึ้นในปีข้างหน้า ก็เป็นสิ่งผ่อนผันยังไม่ถึงเวลาของมัน เช่นเดียวกับโทษของไฟนรกก็เป็นสิ่งยังไม่เกิด แต่โทษของไฟนรกนั้นเป็นสิ่งแสนสาหัสกว่าการอดอยากที่เรากลัวจะเกิดแก่ตัวของเรา จึงจำเป็นจะต้องเตรียมการป้องกันให้มากกว่าการเตรียมการป้องกันของความอดอยาก

ประการที่สอง ยากลำบากในการทอทิ้งของเอเร็ดอรรอยและของอารมณ์ชอบ และยาในเรื่องนี้คือให้เราคิดเสียหากว่ามีนายแพทย์คนต่างศาสนามาบอกแก่เราว่า “คุณจะต้องหยุดดื่มน้ำเย็นที่ไม่ได้ต้มให้สุกเสียก่อน เพราะมันจะเป็นอันตรายแก่โรคประจำตัวของคุณ” แน่นนอนเราคงจะหยุดจากการดื่มน้ำเย็น ถึงแม้ว่าอยากจะทำกินน้ำเย็นสักปานใดก็ตาม ดังนั้น

โปรดทราบเสียว่า พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) และท่านรซูลของพระองค์คงจะบอกความจริงแก่เราทุกอย่างในคำบอกเล่าของท่านทั้งสอง ว่าจะมีโทษต่อวันปรโลกหากเราทำความบาปเอาไว้ในโลกนี้ คงจะบอกความจริงแก่เราเหลือกว่าคำที่นายแพทย์คนกาเฟรบอกเราเสียอีก และโปรดทราบเสียว่า โทษของไฟนรกนั้น มันคงแสนสาหัสกว่าอันตรายจากการดื่มน้ำเย็นที่นายแพทย์บอกเสียอีก และให้มีความมั่นใจเสียว่า เมื่อมีความยากลำบากเหลือเกินแก่เราใน การที่จะทอดทิ้งความเอร็ดอร่อยและสิ่งที้อารมณ์ชอบ ที่มันขัดกับหลักการศาสนาในโลกนี้ซึ่ง เป็นเวลาอันน้อยนิด จึงทำไมที่ไม่มีความยากลำบากแก่เราที่จะต้องไปแบกโทษทัณฑ์ของไฟ นรก และยังเสียผลประโยชน์ในการที่จะได้รับเนิยะมัตสรวงสวรรค์ที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ เตรียมไว้ให้แก่ผู้ทำความดี และเตาบัตตัวจากความผิดต่างๆเสียในโลกนี้

ประการที่สาม ผ่อนผันในการเตาบัตวันแล้ววันเล่า และเขาจะกล่าวว่า ไม่เป็นไร ข้าพเจ้าคงจะเตาบัตในอนาคตข้างหน้า เดียวนี้ทำบาปตามอารมณ์ไปก่อน เพราะยังหนุ่ม แน่นอยู่ รอไปก่อน เมื่อแก่แล้วค่อยๆเตาบัตก็ได้ และการเตาบัตอยู่ในความสามารถของ ข้าพเจ้า ดังนั้นยาที่จะมาพยาบาลจิตใจของเราในเรื่องการคิดแบบนี้ก็คือ ให้เราใช้ความคิด วิจรรย์ญาณ และให้ทราบเสียว่า สำหรับอายุสังขารมันไม่ได้อยู่ในความสามารถและความ ต้องการของเราหรอก เป็นไปได้ที่เราจะต้องประสบด้วยความตายโดยกะทันหัน โดยอุบัติเหตุ เกิดขึ้นที่เราไม่ทันเตาบัตตัวต่อความผิดต่างๆ ที่ทำไว้เพิ่มเติมอีก หากยากลำบากแก่เราที่จะ ทอดทิ้งสิ่งอารมณ์ชอบในปัจจุบัน แน่นนอนในอนาคตก็ยิ่งลำบากเข้าไปใหญ่ และถ้าหากเรารอ วันที่ย่างในการทอดทิ้งความชั่ว และการแสวงหาวันที่ย่างตายในการต่อสู้อารมณ์ ก็แน่อน วันนั้นอัลลอฮ์ยังไม่ได้สร้างให้เราที เพราะทุกวันเวลาเหมือนกันหมด การเปรียบเทียบก็ เหมือนกัน มีคนๆหนึ่งต้องการจะถอนต้นไม้ แต่ก็เขามีจิตใจอ่อนแอ เพราะความแข็งแรงของ รากไม้ จึงเขาขี้เกียจจะถอน และผ่อนเอาไว้ค่อยถอนในปีต่อไป ทั้งๆที่เขารู้ว่าต้นไม้มันค่อยๆ ทวีความใหญ่ขึ้นมา มันเพิ่มความมั่นคงและความแข็งแรงของราก และตัวเองก็ค่อยๆเพิ่ม ความแก่ชราภาพ และสังขารก็ค่อยๆแย่งลง เพราะฉะนั้นการใช้สมองแบบนั้นเป็นหัวคิดของ คนสุดแสนยาเฮลทีเดียว

ประการที่สี่ เขาได้สัญญากับตัวเองว่าอัลลอฮ์คงเป็นผู้มีความเมตตาปราณี และอัลลอฮ์คงจะให้ภัยแก่เขาเสมอ และการคิดแบบนี้เป็นการคิดของคนโง่เขลา เพราะ เขาหวังความปลอดภัยแต่ไม่ได้เดินตามทางของความปลอดภัย เป็นการกระทำที่ไม่เคยได้รับ ผลสำเร็จ เช่นเดียวกับเรือสำเภาที่ไม่เคยเดินบนถนน

ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الكيس من دان نفسه وعمل لما بعد الموت والعاجز من اتبع نفسه هواها وتمنى على

الله الاماني

رواه الامام احمد والترمذي وابن ماجه والحاكم عن شداد ابن اوس رضي الله عنه

ความว่า ผู้มีสติปัญญา ได้แก่ผู้ที่คิดในเรื่องราวของตัวเอง และให้ความต่ำตัว และบังคับตัวเองให้ปฏิบัติต่อคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ และปฏิบัติสิ่งที่มีประโยชน์หลังตาย และสำหรับผู้อ่อนแอ ได้แก่ผู้ที่ทำให้ตัวของเขาปฏิบัติตามอารมณ์จึงเขาไม่คิดกันตัว เขาจากการปฏิบัติของฮารอม และเขาหวังต่ออัลลอฮ์ที่จะได้ของที่เขาชอบ ทั้งๆที่เขา ละเลยต่อการปฏิบัติความดี พร้อมกับปฏิบัติตามสิ่งที่อารมณ์ชอบ เขาไม่ได้เปรียบตัวอะไรเลยในการปฏิบัติความดี และการเตาบัตจากความชั่วที่เขาได้กระทำเอาไว้ แต่ทว่า เขาเพียงแต่หวังการอภัยโทษจากอัลลอฮ์ และหวังการเข้าสวรรค์ พร้อมด้วยตัวเขามั่นคง ยืนยาวอยู่ในเหวแห่งความชั่วร้าย ละทิ้งการเตาบัต

ท่านซาอิด บินยุเบร (รฎ.) ได้กล่าวว่า

การหลงใหลจากแนวทางของอัลลอฮ์ ได้แก่บุคคลที่ยืนยาวในการประกอบกรรมทำชั่ว และหวังความอภัยต่ออัลลอฮ์เป็นเงื่อนไข โดยไม่คิดทำความดี

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงบาปเล็กจะกลายเป็นบาปใหญ่ด้วยสาเหตุหลายประการ

ประการที่หนึ่ง ด้วยเหตุที่เรานับว่ามันเป็นเพียงบาปเล็ก และมองเป็นเรื่องต่ำ เรื่องเล็ก จึงไม่ได้สนใจกับมันและไม่ได้รู้สึกโศกเศร้าเสียใจ ด้วยเหตุเกิดมีบาปเล็กๆแก่เรา

ประการที่สอง ทำด้วยความดีอกดีใจกับมัน และรู้สึกมีหน้ามีตามีเกียรติกับมัน

ประการที่สาม ทำง่าย ๆ ด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ปิดบังให้ บนเหนือเขา และเขาสงสัยว่า แท้จริงเขาเป็นผู้ที่ประเสริฐในทัศนะแห่งอัลลอฮ์ เขาไม่รู้ตัวเสียเลย ว่า ตัวของเขาเป็นผู้ได้รับความกริ้วโกรธจากพระองค์อัลลอฮ์

ประการที่สี่ ได้กระทำด้วยการเปิดเผย ด้วยการแสดงให้ผู้อื่นได้เห็นโดยชัดเจน และหยิบเอามากล่าวหลังจากปฏิบัติเสร็จไปแล้ว

ท่านบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

كل امتي معافى الا المجاهرين وان من الجهار ان يعمل الرجل بالليل عملا ثم يصبح

وقد ستره الله تعالى فيقول عملت البارحة كذا وكذا وقد بات يستره ربه ويصبح يكشف

ستر الله عنه

رواه البخاري ومسلم عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า ทุกคน ประชาชาติของฉัน จะได้รับการอภัย เว้นแต่ผู้ที่เปิดเผยด้วยการทำบาป จะไม่ได้รับการอภัย และส่วนหนึ่งจากผู้เปิดเผยด้วยการทำบาป ได้แก่ผู้ชายคนหนึ่งที่เขาได้กระทำความชั่วในตอนกลางคืน หลังจากเมื่อเขาลุกขึ้นตอนเช้าขณะที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ปิดบังความผิดให้เขาแล้ว แต่เขาได้หยิบยกเอาமாகล่าวว่า เมื่อคืนนี้ข้าพเจ้าได้ทำความชั่วอันนั้น ความชั่วอันนี้ และแท้จริงได้ผ่านกลางคืนไปแล้วด้วยการปิดบังอัลลอฮ์ให้แก่เขา แต่พอตื่นขึ้นรุ่งเช้า เขาก็เปิดเผยการปิดบังของอัลลอฮ์ให้แก่เขา ด้วยการกระจายให้ผู้อื่นได้ทราบ

ประการทำ บาปเล็กน้อยที่ออกมาจากการกระทำของท่านผู้รู้ ที่ประชาชนได้ปฏิบัติตามเขา ถ้าเช่นนั้นก็กลายเป็นบาปใหญ่เช่นเดียวกัน เพราะมันจะยืนยาวหลังจากเขาสิ้นชีวิตไปแล้ว ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

من سن في الاسلام سنة سيئة كان عليه وزرها ووزر من عمل بها من بعده من

غير ان ينقص من اوزارهم شئ

رواه مسلم عن جرير بن عبيد الله رضي الله عنه

ความว่า ผู้ใดได้สร้างแนวทางเอาไว้ในศาสนาอิสลามด้วยแนวทางแห่งความชั่วแน่นอนจะรับบาปที่เขาทำเองและบาปที่ผู้อื่นได้กระทำหลังจากเขาได้สิ้นชีวิตไปแล้ว โดยไม่ได้ขาดจากความบาปของพวกเขาไปเลยสักนิดเดียว

จุดประสงค์ด้วยคำว่า ได้สร้างแนวทางเอาไว้ ก็คือการเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำด้วยการกิริยา หรือด้วยวาจา หรือช่วยสนับสนุน หรือหาวิธีการให้เขาปฏิบัติตาม

และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ونكتب ما قدموا وآثارهم

سورة يسى آية 12

ความว่า เราได้บันทึกสิ่งที่เขาได้ปฏิบัติไว้ก่อน จากทั้งหมดการกระทำความดี และการกระทำความชั่ว และร่องรอยของพวกเขา

จุดประสงค์ด้วยคำว่าร่องรอยของพวกเขาได้แก่ สิ่งสัมพันธ์มาจากการกระทำของพวกเขา หลังจากเสร็จภารกิจการทำงานของพวกเขา หรือหลังจากเขาได้สิ้นชีวิตไปแล้ว

ในขณะที่มีสิ่งปลูกกระตุ้นให้เราได้ทำการเตาบัตก็คือการกล่าวต่อพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งได้ออกมาจากการรู้จักต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) จึงแน่นอนทีเดียวที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้ ก็คือ การกล่าวต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.)

บทย่อที่สอง

กล่าวถึงการเคาฟู (คือการกลัวต่ออัลลอฮ)

โปรดทราบ แท้จริงการกลัว คือ การเจ็บปวดในใจด้วยเหตุนี้ถึงสิ่งที่เราเกลียดชังในเวลาอนาคต บางทีการกลัวเกิดขึ้นจากเพราะมีความบาป และบางทีเพราะเหตุรู้ถึงลักษณะของพระองค์อัลลอฮ และการกลัวอัลลอฮ ด้วยเหตุประการที่สองนี้สมบูรณ์ว่าการกลัวต่อพระองค์ด้วยเหตุประการที่หนึ่ง เพราะผู้ที่รู้จักอัลลอฮ แน่อนเขาจะกลัวต่อพระองค์ เพราะเหตุนี้ที่อัลลอฮได้กล่าวว่า

انما يخشى الله من عباده العلماء

سورة فاطر آية 28

ความว่า แท้จริงได้กลัวต่อพระองค์อัลลอฮจากบรรดาบ่าวของพระองค์ ก็คือได้แก่ท่านผู้รู้ทั้งหลาย

และการกลัวต่อพระองค์อัลลอฮนั้น จะมากหรือน้อยมันอยู่ตามขอบเขตของความรู้จักต่อพระองค์ ผู้ใดที่รู้จักพระองค์มาก ก็จะกลัวมาก แต่หากรู้จักน้อย ก็จะกลัวน้อย และถ้าไม่รู้จักเสียเลย ก็จะไม่กลัวเลย เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

انا اخوفكم الله تعالى

رواه البخاري عن انس رضي الله عنه

ความว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่กลัวมากที่สุดจากพวกท่านทั้งหลาย ต่อพระองค์อัลลอฮตาอาลา

ด้วยเหตุที่ท่านนบี (ศล.) เป็นผู้รู้จักมากที่สุด และมีความรู้มากที่สุดในเรื่องพระองค์อัลลอฮ และการกลัวต่อพระองค์อัลลอฮนั้นเป็นมารยาทที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากองค์อัลลอฮเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ได้รวบรวมความดีเอาไว้สี่ประการ เพื่อเป็นการรางวัลให้แก่ผู้ที่กลัวต่อพระองค์

- ประการที่หนึ่ง ได้รับการชี้นำไปสู่ความดี
- ประการที่สอง ได้รับความเมตตาจากอัลลอฮ
- ประการที่สาม ได้รับวิชาความรู้จากอัลลอฮ
- ประการที่สี่ ได้รับความชอบพอโปรดปรานจากอัลลอฮ

เพราะพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

هدى ورحمة للذين هم لربهم يرهبون

سورة الاعراف آية 153

ความว่า การชี้นำไปสู่ความดี และความเมตตาจะได้รับแก่ผู้มีความยำเกรงต่อ
พระผู้อภิบาลของเขา

และพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

انما يخشى الله من عباده العلماء

سورة فاطر آية 28

ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว มีความหมายว่า

แท้จริงได้กล่าวอัลลอฮ์จากบรรดาบ่าวของพระองค์ ได้แก่ท่านผู้รู้ทั้งหลาย

และพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشي ربه

سورة البينة آية 8

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์ได้มีความโปรดปรานแก่พวกเขา และพวกเขาก็มีความ
โปรดปรานต่อพระองค์ ประการเช่นนั้นสำหรับผู้ที่มีความกลัวเกรงต่อพระผู้อภิบาลของ
เขาเท่านั้น

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ การที่จะให้ได้ความกลัวต่ออัลลอฮ์มาไว้ในใจของเรานั้น
ด้วยการปฏิบัติสองประการ

ประการที่หนึ่ง ด้วยมีวิชาความรู้ และมีความรู้จักต่อพระองค์อัลลอฮ์ ดังนั้นผู้ที่เขา
ไม่รู้ถึงความยิ่งใหญ่เกรียงไกร ความร่ำรวยของพระองค์อัลลอฮ์จากมคโละห์ทั้งสิ้น และรู้
ว่าอัลลอฮ์ผู้สร้างสวรรค์ ผู้สร้างนรก และผู้สร้างชาวสวรรค์ ชาวนรก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่
จะต้องมีความกลัว ต่อพระองค์อัลลอฮ์

ประการที่สอง ด้วยการมองดูต่อผู้ที่เขามีความกลัวเกรงต่ออัลลอฮ์ และดูสภาพการ
ดำรงชีวิตของพวกเขา และฟังถึงประวัติของเขา การเปรียบเทียบกับก็เหมือนเด็กๆ ที่ไม่ได้กลัว
เลย เพราะเขาไม่รู้ว่าเป็นสิ่งให้โทษ และงูเป็นสิ่งที่น่าเขาไปสู่การหายนะ ต่างกันกับพ่อของ
เด็กซึ่งเขากลัวมากกับงู เพราะเขารู้ถึงอันตรายของงูเมื่อถูกงูกัด แต่เมื่อเด็กได้เห็นพ่อกับงู

เขากลัว และวิ่งหนีจากงู และร่างกายของพ่อสะท้านตกใจเมื่อเจองู แน่นอนเด็กคนนั้นก็
รู้สึกกลัวงู เหมือนกับพ่อของเขาที่กลัวงู ทั้งๆที่เด็กคนนั้นยังไม่รู้เลยถึงลักษณะของงู และความ
น่ากลัวของมันว่ามีอะไรบ้าง

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงความกลัวนั้นเปรียบเสมือนไม้บองซึ่งได้ไล่ล่าบาว
ของอัลลอฮ์ไปสู่ความวาศนาในวันปรโลก แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่สมควรที่จะกลัวจนเกินไป
จนกระทั่งทำให้หมดหวังจากความเมตตาของอัลลอฮ์ เพราะถ้าเกิดแบบนั้นมันจะทำให้ได้รับ
การประณามในหลักการศาสนา การหวังความเมตตาของอัลลอฮ์เป็นสิ่งที่ต้องมีในใจ
ของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งคู่กันไปกับความกลัวต่อพระองค์ และสมควรอย่างยิ่งเมื่อมีความกลัว
มากจนเกินไปก็ต้องผสมกับความกลัวนั้น ให้มีความหวังต่อการเมตตาของอัลลอฮ์ด้วย
และก็สมควรจะต้องให้มีความกลัวมากกว่าความหวัง ตราบใดที่เราเป็นคนปฏิบัติความชั่ว
แต่สำหรับบุคคลที่เขาทำความดีอยู่แล้ว ซึ่งน้อยในการกระทำความชั่ว สมควรแก่เขาจะต้อง
ให้น้ำหนักเท่าๆกันระหว่างความกลัวกับความหวัง เช่น ท่านไซยิดินาอุมาร (รฎ.) ท่านได้
กล่าวไว้ว่า “หากมีเสียงประกาศมาทางฝ่ายอัลลอฮ์ในวันปรโลกว่า ให้เข้าสวรรค์ทั้งหมด
มนุษย์ เว้นแต่มีผู้ชายคนเดียวเท่านั้น ก็แน่อนข้าพเจ้ากลัวเหลือเกินว่า ผู้ชายคนนั้นคงจะ
เป็นข้าพเจ้า และหากมีเสียงประกาศว่า จงเข้านรกทั้งหมดเว้นแต่มีผู้ชายคนเดียวเท่านั้น ก็
แน่อนข้าพเจ้ามีความหวังว่า ผู้ชายคนนั้นคงจะเป็นข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน” แต่สำหรับคนที่
ใกล้จะตาย ก็ให้มีความหวังต่อความเมตตาของอัลลอฮ์ และให้สงสัยในทางที่ดีต่อพระองค์
มันเป็นสิ่งที่ดีเลิศสำหรับเขา เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

لا يموتن احد منكم الا وهو يحسن الظن بالله تعالى

رواه الامام احمد ومسلم وابو داود وابن ماجه عن جابر رضي الله عنه

ความว่า อย่าเพิ่งประสับกับความตาย คนหนึ่งคนใดจากท่านทั้งหลายในใน
สภาพหนึ่งสภาพใดจากสภาพต่างๆ เว้นแต่จะต้องอยู่ในสภาพที่สงสัยไปในทางที่ดีต่อ
พระองค์อัลลอฮ์

ด้วยการให้หวังความเมตตาและการอภัยโทษจากพระองค์ เพราะเมื่อเวลาใกล้จะ
ตายนั้นไม่มีประโยชน์อะไรแล้วที่จะกลัวต่อพระองค์ ให้มีความหวังต่อความเมตตาของ
พระองค์ให้มาก และคำว่า หวัง ความเมตตาจากพระองค์อัลลอฮ์ ต่างกับการนึกอยากได้
ความเมตตาจากพระองค์อัลลอฮ์ เพราะคำว่า หวังความเมตตา จะต้องมีความเกี่ยวเนื่อง
ผูกพันกับสิ่งที่เรารักหรือสิ่งที่เราชอบในการที่จะให้ได้สิ่งนั้นมาในอนาคต พร้อมด้วยจะต้องมี
ความพยายามอุตสาหะในสาเหตุที่จะให้ได้สิ่งนั้นมา เหมือนกับบุคคลที่เขาพยายามขุดดินไถ
นา และได้ปลุกฝังต้นพืช ต้นข้าว จึงเขาก็มีความหวังที่จะให้ได้เมล็ดพืช หรือข้าวสาร เมื่อถึง
ฤดูเก็บเกี่ยว

แต่สำหรับคำว่า นึกๆอยากได้ ก็ได้แก่ การผูกพันเกี่ยวข้องกับหัวใจด้วยสิ่งดังกล่าว โดยไม่ได้มีความพยายามในการอุตสาหะที่จะให้ได้มันมาเลย เช่นบุคคลที่เขานึกอยากจะได้ข้าวสารโดยมิได้ปลูกฝังต้นข้าวเลย หรือบุคคลที่เขานึกๆอยากจะได้ลูกโดยที่เขาไม่ได้ทำการแต่งงาน จึงด้วยเหตุที่มีการแบ่งแยกและแตกต่างกันระหว่างสองประการดังกล่าว พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้มีโองการกล่าวว่า

ان الذين آمنوا والذين هاجروا وجاهدوا في سبيل الله أولئك ير جون رحمة الله والله غفور رحيم

سورة البقرة آية 218

ความว่า แท้จริงบุคคลที่มีจิตศรัทธา และบุคคลซึ่งอพยพจากเมืองชาวปฏิเสธไปสู่เมืองชาวอิหม่าน และเขาได้พยายามโดยจริงจังที่จะให้ศาสนาแห่งอัลลอฮ์ได้สูงเด่นพวกเขาเหล่านั้นแหละคือผู้ที่มีความหวังที่จะได้รับความเมตตาจากพระองค์อัลลอฮ์ และอัลลอฮ์คือผู้เสนอภัยโทษ และปราณีเสมอ

และแท้จริงประโยชน์ของความหวัง คือการชอบในการแสวงหาเพื่อจะให้ได้ของที่เรารัก และประโยชน์ของความกลัวคือชอบในการที่จะวิ่งหนีให้พ้นจากสิ่งที่เรากลัวที่จะนำอันตรายมาสู่ตัวเรา ดังนั้นผู้ใดที่มีความหวังต่อสิ่งใดก็ย่อมพยายามแสวงหากับสิ่งนั้น และผู้ใดที่เขากลัวต่อสิ่งใดก็ย่อมจะวิ่งหนีให้พ้นจากสิ่งนั้น

และอย่างน้อยชั้นแห่งความกลัว ก็คือ สิ่งที่ได้เป็นปัญหาในการจะทิ้งความบาป และการผันแปรจิตใจออกจากความวุ่นวายแห่งโลกนี้ ดังนั้นผู้ใดที่อ้างตัวว่ากลัวอัลลอฮ์ แต่ความกลัวมิได้เป็นเหตุให้กับการละทิ้งความบาป และมีได้ผันแปรจิตใจออกจากความวุ่นวายของโลกนี้ ก็เท่ากับเป็นการเล่าให้ผู้อื่นรู้เท่านั้น ไม่ได้มีแก่นสารแห่งความกลัว แต่ทว่าความกลัวอัลลอฮ์ เมื่อมีการสมบูรณ์แก่ผู้ใดแล้ว มันจะเป็นสาเหตุให้คนๆนั้น เกิดมีการซาฮิด (สันโดษ) ขึ้นทันที คือเป็นความสมณะ ไม่มีความละโมภต่อโลกดุนยา จึงในทันทีข้าพเจ้าจะกล่าวถึงการ ซาฮิด (สันโดษหรือสมณะ) ต่อไป

บทย่อที่สาม

กล่าวถึงซาฮิด (การสันโดษหรือสมณะ)

โปรดทราบ แท้จริง ซาฮิด คือการเกลียดกับดุนยา และผินหลังให้ดุนยา มีท่านอุลามาส่วนหนึ่งได้พูดไว้ว่า คือการทอดทิ้งความสำราญแห่งโลกดุนยา เพื่อการแสวงหาความสุขสำราญในวันปรโลก อีกส่วนหนึ่งจากอุลามาได้พูดไว้ว่า คือการจำกัดเพียงสิ่งที่จำเป็นจากสิ่งที่มีความแน่ใจว่า เป็นสิ่งที่ฮาลาล ก็อีกส่วนหนึ่งได้กล่าวว่า คือการทอดทิ้ง ไม่แสวงหาสิ่งที่ไม่ดี จนกว่าจะต้องหมดของที่มีเสียก่อน

และการซาฮิด (การสมณะ) คือหนึ่งอย่างจากสภาพจิตใจที่ได้รับการยกย่องทางศาสนา ซึ่งเป็นเหตุให้ได้นำไปสู่ความรักของพระองค์อัลลอฮ์ และความรักของมนุษย์ ต่อผู้ที่มีลักษณะกับการเช่นนั้น เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

ازهر في الدنيا يحبك الله وازهر فيما في ايدي الناس يحبك الناس

رواه الترمذي وحينه والحاكم وصحيحه

ความว่า จงมีความสมณะต่อโลกนี้ แน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ก็จะรักท่าน และจงสมณะต่อสิ่งที่อยู่ในมือของมนุษย์ แน่นอนมนุษย์ก็จะมีความรักต่อท่าน เช่นเดียวกัน

การซาฮิด จะเกิดขึ้นเพราะมีวิชา อัลลอฮ์ได้ทรงพระราชทานโอองการเอาไว้ว่า

وقال الذين اوتوا العلم ويلكم ثواب الله خير لمن آمن وعمل صالحا

سورة القصص آية 80

ความว่า และผู้มีวิชาความรู้ได้พูดว่า เป็นความชั่วแก่พวกท่านทั้งหลาย อันว่า บุญกุศลแห่งพระองค์อัลลอฮ์นั้นคงจะเป็นสิ่งที่ดีเลิศสำหรับผู้ที่อิหม่าม และปฏิบัติอามัลที่ซอแหละฮ์ ดีกว่าสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ประทานให้แก่กอโรนในโลกนี้

พระองค์อัลลอฮ์ได้แจ้งให้ทราบด้วยอายัตนี้ ว่าการซาฮิด คือ การสมณะนั้นคือ ส่วนหนึ่งจากประโยชน์ของวิชาความรู้

โปรดทราบ แท้จริงการซาฮิดมีหลายชั้นอันดับ

อันดับที่หนึ่ง เขามีความสมณะในขณะที่หัวใจของเขามีความเอนเอียงไปสู่ดุนยา แต่เขาพยายามให้ความจริงจิ่งในการต่อสู้กับหัวใจของเขา เพราะฉะนั้นอันดับแรกนี้ยังไม่ถึงขั้นซาฮิด แต่มันเป็นจุดเริ่มต้นของซาฮิด (การสมณะ)

อันดับที่สอง จิตใจของเขาหน่ายกับโลกศุนยา และไม่ได้เอนเอียงหัวใจไปสู่ศุนยาเลย เพราะเขารู้ดีว่า ไม่เคยรวมกันได้ระหว่างศุนยากับอาคิเราะห์ จึงหัวใจของเขามีความเมตตา ในการที่จะเสียสละศุนยาได้ตลอดเวลา เพราะเขารู้ดีว่า อาคิเราะห์ย่อมดีกว่าศุนยา เสมือนจิตใจมีความเมตตาไม่มีความเสียดาย บุคคลที่เขาจะซื้ออัญมณีที่สวยงาม ด้วยราคาหนึ่งเหรียญริงเจด เพราะเขารู้ดีว่า ค่าของอัญมณีย่อมแพงกว่าเงินหนึ่งเหรียญริงเจดหลายเท่าทีเดียว จึงเขาไม่เสียดายกับเงินเหรียญของเขาถึงแม้เขาย่อมรักกับเงินทองของเขาก็ตาม และนั่นคือขั้นตอนของการซาอิดเบื้องต้น และซาอิดขั้นต่ำ

อันดับที่สาม บุคคลที่มีได้เอนเอียงจิตใจของเขาไปสู่ศุนยา และก็มีได้หน่ายจากศุนยา จึงสำหรับเขาการมีทรัพย์สินศุนยา หรือไม่มีเสมอกันทั้งสองอย่าง และทรัพย์สินในโลกศุนยานี้ก็เหมือนกันกับน้ำเท่านั้น และเขาถือว่าคลังของอัลลอฮ์เหมือนทะเล จึงหัวใจของเขาไม่ได้เอียงไปสู่โลกศุนยา เพราะความชอบหรือความหน่ายนี้เรียกว่า การซาอิด สมณะที่สมบูรณ์ ซึ่งอันดับสูงกว่า สมณะประเภทที่สองที่กล่าวมาแล้ว เพราะการที่หัวใจหน่ายกับสิ่งใด หรือไม่ชอบสิ่งใด เราก็จะกังวลกับสิ่งนั้น เสมือนกับเรารักสิ่งใด เราก็จะกังวลและเป็นทุกข์กับสิ่งนั้นเช่นเดียวกัน เพราะเหตุนี้ ขณะที่หลายคนผู้ชายได้ประณามโลกศุนยาต่อหน้าท่านหญิงรอเบียฮ์ อัลอัดดาเวียฮ์ ท่านจึงกล่าวขึ้นแก่พวกเขา เขาเหล่านั้นว่า หากใจของพวกเขาท่านไม่สกรปรก พวกเขาก็คงไม่ประณามกับโลกศุนยา

และมีคนได้นำเงินบริจาคให้แก่ท่านหญิงซีตอาอิชะฮ์ ด้วยเงินหนึ่งร้อยพันดิรฮัม จึงท่านไม่ได้มีจิตใจหน่ายต่อเงินจำนวนนั้น แต่ท่านได้แบ่งบริจาคต่อไปแก่ผู้อื่นจนเงิน หนึ่งร้อยพัน (หนึ่งแสน) ดิรฮัมนั้นหมดเพียงวันเดียวไม่ได้เหลือไว้แก่ท่านสักดิรฮัมเดียว มีคนใช้ในบ้านพูดกับท่านว่า หากท่านคงไว้สักหนึ่งดิรฮัมพอได้ซื้อเนื้อ เพื่อท่านจะได้ละศีลอดกับมัน น่าจะดีท่านหญิงจึงตอบว่า หากแก่เดือนใจฉันเมื่อตอนฉันแบ่งฉันคงจะปฏิบัติตามแก่ จึงอันดับแบบนี้เรียกว่าอันดับบรวยใจ และเป็นอันดับที่เหนือชั้นกว่า และสมบูรณ์กว่า ชั้นสมณะเสียอีก

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงเหตุที่จะทำให้เกิดการ ซาอิดมีอยู่สามประการ

ประการที่หนึ่ง กลัวไฟนรก แบบนี้เรียกว่า ซาอิดของผู้กลัว

ประการที่สอง ชอบอยากได้เนยะมัดอาคิเราะห์ แบบนี้เป็นชั้นสูงกว่าประเภทที่หนึ่ง และการซาอิดที่เกิดมาจากประเภทนี้ เรียกว่าซาอิดของผู้มีความหวัง การทำอิบาดะฮ์ด้วยการมีความหวังมันจะสมบูรณ์กว่าการทำอิบาดะฮ์ด้วยความกลัว เพราะความหวัง แน่แน่นอนจะประกอบกับความรัก ดังนั้นเมื่อหวังเนยะมัดจากอัลลอฮ์ก็ต้องรักเจ้าของเนยะมัด

ประการที่สาม เหตุของการซาอิดที่สูงกว่าสองประการที่กล่าวมาแล้วคือเหตุของการซาอิดข้อที่สามนี้ การหยิ่งตัวเองจากการที่จะผันจิตใจไปสู่สิ่งต่างๆที่นอกเหนือจากพระองค์อัลลอฮ์ เพราะต้องกระทำความบริสุทธิ์ให้แก่หัวใจจากสิ่งเหล่านั้น และเขามองว่าสิ่งต่างๆ ที่

นอกเหนือจากพระองค์อัลลอฮ์นั้นล้วนแล้วเป็นสิ่งเลวทรามทั้งนั้นและแบบนี้เรียกว่าซาฮิดของพวกชั้นอารีฟีน (พวกผู้จักอัลลอฮ์)

การซาฮิด (การสมณะ) ที่สมบูรณ์ที่สุด คือการซาฮิดต่อทุกสิ่งที่ยื่นจากพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ทั้งในโลกนี้และโลกอาคิเราะฮ์ และชั้นที่ด้อยกว่า ก็ได้แก่การซาฮิดในโลกดunya เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สมบัติ หรือเกียรติยศ หรือสิ่งที่มีความเอร็ดอร่อย หรืออื่นๆ และชั้นที่ด้อยกว่านี้ก็คือการซาฮิดเฉพาะทรัพย์สมบัติเท่านั้น ไม่มีการซาฮิดในเรื่องเกียรติยศ และสิ่งอื่นๆ หรือการซาฮิดในบางอย่างแต่ไม่ซาฮิดในบางอย่าง และการซาฮิดแบบหลังสุดนี้คือการซาฮิดที่อ่อนที่สุดจากประเภทของการซาฮิด เพราะเกียรติยศเป็นสิ่งเอร็ดอร่อยและเป็นสิ่งที่มีความอยากได้ที่สุดสำหรับมนุษย์ เหนือกว่าทรัพย์เสียอีก จึงการซาฮิดในเกียรติยศเป็นสิ่งที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่ควรจะทำปฏิบัติให้เกิดขึ้นในจิตใจ

การแบ่งแยกระหว่างการซาฮิด (การสมณะ การสันโดษ) กับคำว่า ฟากีร์ (การยากจน) การซาฮิดคือการปลีกออกจากโลกดunya เพื่อความภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ในขณะที่เขามีความสามารถที่จะตัดดวงดunyaให้แก่ตัวเขาหากเขาต้องการกับมัน

สำหรับ ฟากีร์ คือผู้ที่ปลีกตัวออกจากดunyaในขณะที่หัวใจของเขาชอบอยากได้กับดunyaแต่ไม่มีความสามารถจะหามาให้ได้ จึงแบบนี้เรียกว่า ฟากีร์ ไม่ใช่เรียกว่า ซาฮิด แต่สำหรับทางหลักการศาสนาอิสลามแล้วถือว่า ผู้ยากจนขัดสนที่มีความอดทนปฏิบัติศาสนกิจอย่างสมบูรณ์นั้นย่อมดีกว่าผู้ที่ร่ำรวยที่ปฏิบัติอิบาดะฮ์ และศาสนกิจอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน เพราะท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

يدخل فقراء امتي الجنة قبل اغنيائهم بخمسةائة عام

رواه الترمذي عن ابي هريرة وقال حسن صحيح

ความว่า คนยากจนจากประชาชาติของฉันย่อมได้เข้าสวรรค์ก่อนคนรวยของพวกเขา ด้วยเวลาห้าร้อยปี

และในบางรายงานบอกว่า ด้วยเวลาสี่สิบปี จึงได้ทุนสนองคำพูดที่บอกว่าห้าร้อยปีบนการที่คนยากจนที่มีความสมณะได้เข้าสวรรค์ก่อนคนรวยที่จิตใจชอบกับโลกดunya และในรายงานหนึ่งบอกว่าเข้าก่อนสี่สิบปีก็ได้แก่คนยากจนที่มีความละโมบต่อดunya เข้าก่อนคนรวยที่ละโมบต่อดunyaเช่นเดียวกัน คำพูดนี้ท่านอิหม่ามฆอซาลี ได้พูดไว้ในหนังสือเอียะยาอูลูมิตดีน

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวในการขอพรให้แก่ตัวพระองค์เอง และประชาชาติของพระองค์ว่า

اللهم احيني مسكينا وامتنى مسكينا

رواه الترمذي عن انس وحسنه

ความว่า โอ้อัลลอฮ์ ให้ข้าพเจ้าได้มีชีวิตอยู่อย่างผู้ขัดสน และให้ข้าพเจ้าได้สิ้นชีวิตไปในสภาพขัดสน

ท่านนบีได้สวรรคตในขณะที่เสื้อเกราะของท่านได้เอาไปจำหน่ายไว้กับชาวยิว เพราะไปเป็นหนี้ชาวยิวเอาเงินมาจ่ายในการเลี้ยงครอบครัว

โปรดทราบ แท้จริง ผู้ที่ยากจนหากเขาพอเพียงกับสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ประทานโดยไม่ได้มีการละโมภในการแสวงหาทรัพย์สมบัติ ถ้าเช่นนั้นตำแหน่งของเขาใกล้เคียงกับตำแหน่งของผู้สมณะ ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

طوبى لمن اسلم وكان عيشه كفافا

ความว่า สรวงสวรรค์จะได้แก่ผู้ที่ได้รับอิสลาม และการดำรงชีวิตของเขาตามเขตพรมี่พอใช้

แต่คนยากจนจะได้รับผลบุญมหาศาล หากเขาเป็นผู้มีจิตใจอดทน และปิติกับลิขิตของอัลลอฮ์ และพอใจกับสิ่งที่มี การอดทนบนความลำบากแห่งการยากจนนั้นคือจุดเริ่มต้นของการสมณะ และการสมณะจะไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะต้องมีความอดทน จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงบทของการอดทนต่อหลังจากบทของการสมณะ วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่สี่

กล่าวถึงการขอบໍร์ (การอดทน)

โปรดทราบ แท้จริงการอดทนคือการกักกันตัวเองจากความโกรธบนเหนือสิ่งที่ตัวเองไม่ชอบ และการกักกันนั้นไม่ให้ฟ้องร้องรำพันต่อสิ่งทีอื่นจากพระองค์อัลลอฮ์ ท่านอิหม่ามอะลีได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่านว่า เนื้อแท้ของการอดทนก็คือ การมั่นคง ไม่สั่นคลอนในการชูหรือยกย่องศาสนา ในการที่จะต่อสู้กับสิ่งต่างๆ ทีมากระตุ่นปลุกอารมณ์ไปในทางที่ชั่ว เพราะมีอยู่ณตัวมนุษย์ สองกลุ่มทหารซึ่งมีการต่อสู้ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อต้องการแย่งร่างกายเอามาเป็นสิทธิของตัวเองในการปกครอง กลุ่มทีหนึ่งได้แก่ อากัล์บ (สติปัญญา) และผู้สนับสนุนมันก็คือมลาอิก้าห์ กลุ่มทีสอง อารมณ์ และผู้เรียกร้องมันก็คือไซฎอน ดังนั้นหากมีชัยชนะข้างฝ่ายเรียกร้องไปสู่ศาสนา คือข้างฝ่ายสติปัญญามีชัยชนะต่อข้างฝ่ายอารมณ์ แน่อนเขาผู้นั้นก็จะได้รับชั้นความดีแห่งการอดทนแก่เขาแล้ว และการอดทนเป็นภารกิจทีวาหิบจำเป็นบนเหนือทุกคนมุกลัฟ จะเป็นการอดทนบนการปฏิบัติสิ่งวาหิบจากการกักดีต่ออัลลอฮ์ หรือการอดทนในเรื่องการทอดทิ้งความชั่วต่างๆ หรือการอดทนบนการได้รับภัยพิบัติต่างๆ แต่สำหรับการอดทนบนการปฏิบัติอิบาดัตทีซุนนัต และการอดทนบนการทอดทิ้งของมักโร๊ะฮ์ และของฮารุส เหล่านี้มันก็ตกอยู่ภายใต้การซุนนัต มิใช่วาหิบ เช่นเดียวกัน การอดทนในการไม่โต้ตอบผู้ที่ทำความระรานแก่เรา หรือผู้ที่ทำความฉ้อโกงแก่เรา จึงได้จัดอยู่ในเครือข่ายของซุนนัตเช่นกัน แต่จะได้รับผลบุญมหาศาล พระองค์อัลลอฮ์ (ชล.) ได้กล่าวไว้ว่า

انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب

سورة الزمر آية 10

ความว่า แท้จริงจะได้รับการสมบรูณ์แก่ทั้งหมด ผู้ทีอดทนนั้นเขาจะได้รับผลบุญโดยมากมายมหาศาลคิดไม่ถ้วน

พระองค์อัลลอฮ์ได้รวบรวมความดีเอาไว้แก่ผู้ทีอดทนหลายประการ ด้วยการทีพระองค์ไม่รวบรวมเอาไว้ให้แก่ผู้อื่นจากพวกเขา เช่นจะให้การอภัย จะให้ความเมตตา จะให้ผลบุญ จะให้การเป็นผู้นำ จะให้การช่วยเหลือ เพราะพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

أولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة وأولئك هم المهتدون

سورة البقرة آية 157

ความว่า พวกเขา บรรดาผู้อดทนทั้งหลาย บนพวกเขาจะได้รับการอภัยและ
ความเมตตา และพวกเขาผู้ได้รับการชี้นำไปสู่ความถูกต้อง
และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

واصبروا ان الله مع الصابرين

سورة الانفال آية 47

ความว่า สูเจ้าจงอดทน แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์จะอยู่พร้อมกับบรรดาผู้ที่อดทน
ทั้งหลาย

คือพระองค์จะให้การช่วยเหลือ และคุ้มครองรักษา และพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

وجعلنا منهم أئمة يهدون بامرنا لصابروا

سورة السجدة آية 24

ความว่า และเราได้บันดาส่วนหนึ่งจากพวกเขา ให้ได้เป็นผู้นำ ที่ได้ชี้นำแก่ผู้อื่น
โดยมีคำสั่งจากเราในขณะที่พวกเขาเหล่านั้นได้มีความอดทน

และพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب

سورة الزمر آية 10

ความว่า แท้จริงจะได้รับผลบุญอย่างสมบูรณ์ แก่บรรดาผู้อดทนทั้งหลาย ด้วย
ผลบุญคิดไม่หมด

พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวถึงการอดทนเอาไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานเกินกว่าเจ็ดสิบครั้ง และท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

في الصبر على ما تكره خير

رواه الترمذي عن ابن عباس رضي الله عنهما

ความว่า ในการอดทนบนเหนือสิ่งที่ท่านเกลียด คือ ความดีงาม (จะได้รับผลบุญ)

ท่านนบีอิซาได้ตรัสว่า ท่านทั้งหลายจะไม่ได้รับสิ่งที่ท่านปรารถนา เว้นแต่ท่านจะต้องอดทนบนสิ่งที่ท่านเกลียด

โปรดทราบ การอดทนนั้นมีอยู่สามชั้น

ชั้นที่หนึ่ง เป็นชั้นสูงสุด และมีพลังยิ่ง คือมองด้วยการเหยียดหยามต่อสิ่งที่เรียกร้องไปสู่อารมณ์ จนกระทั่งจะไม่มีพลังให้กับมันเลย

และไม่สามารถจะก้าวไปสู่ขั้นนี้ได้เว้นแต่จะต้องมั่นคงในการอดทน และนานในความจริงจัง ผู้ใดได้อย่างเข้าอยู่ในตำแหน่งนี้แล้ว เขาจะเข้าไปอยู่ในคำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ให้แก่กลุ่มของเขาวา

ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون

سورة الاحقاق آية 13

ความว่า แท้จริงบุคคลที่เขาพูดว่า พระผู้อภิบาลของเรา คือ อัลลอฮ์ หลังจากนั้นเขาประจำต่อการกระทำความดี จึงแน่นอนจะไม่มี ความกลัวบนเหนือเขาเหล่านั้น และเขาจะไม่มี ความโศกเศร้าเสียใจ

และพวกเขาจะได้รับการเรียกร้องด้วยคำที่พระองค์อัลลอฮ์กล่าวไว้

يا ايها النفس المطمئنة ارجعي الى ربك راضية مرضية

سورة الفجر آية 27

ความว่า โอ้บรรดาวิญญาณที่สงบสุขทั้งหลาย จงกลับไปสู่พระผู้อภิบาลของเจ้า ด้วยความพึงพอใจ ด้วยผลบุญ และได้รับความพึงพอใจจากอัลลอฮ์ด้วยการปฏิบัติความดี

นี่เป็นคำเรียกร้องจากพระองค์อัลลอฮ์ในขณะที่เขาจะประสบกับความตาย แต่สำหรับวันกิยามะห์จะได้รับการเรียกร้องจากพระองค์อัลลอฮ์ว่า

فادخلي في عبادي وادخلي جنتي

ความว่า เจ้าจงเข้าไปสถิตอยู่ในร่างกายบ่าวของเรา และเจ้าจงเข้าไปอยู่ในสวรรค์ของเรา

ขั้นที่สอง ขั้นต่ำสุด คือมีพลังข้างฝ่ายเรียกร้องไปสู่อารมณ์และขณะฝ่ายเรียกร้องไปสู่ศาสนา คือ ฝ่ายเรียกร้องไปสู่ศาสนาต้องได้รับความพ่ายแพ้และปราศัย และร่างกายไม่ได้อยู่ในความควบคุมของหัวใจในทางที่ดี จึงหัวใจต้องยอมมอบร่างกายให้กับทหารของชัยฏอน และบุคคลที่อยู่ในขั้นนั้นก็ส่วนหนึ่งจากกลุ่มที่ถูกกล่าวหาว่า

لأملأن- جهنم من الجنة والناس- اجمعين

سورة السجدة آية 13

ความว่า ขอสาบานต่อไปในวันกิยามะห์ เราจะให้เขาไปเต็มในนรกยะอันนัมจากกลุ่มญินและมนุษย์อย่างมากมาย

และผู้ที่อยู่ในขั้นต่ำแห่งนี้มีอยู่สองเครื่องหมาย เครื่องหมายที่หนึ่ง เขาชอบพูดอยู่เสมอว่า ข้าพเจ้าอยากจะทำตัวอยู่เสมอ แต่ไม่สามารถ จึงข้าพเจ้ายังไม่ละโมภในการที่จะเตาบัต ก็แสดงว่าเขาผู้นั้น เป็นผู้ที่หมดความหวังต่อความเมตตาแห่งอัลลอฮ์ และจะได้รับการเสียหาย

เครื่องหมายที่สอง จะไม่เหลือความใคร่ต่อการเตาบัตแก่ตัวเขาเลย แต่เขาจะกล่าวว่า พระองค์อัลลอฮ์มีความเมตตาปราณีแสนอภัยความบาป แสนรักห่วง อัลลอฮ์ผู้ร้ายจากการเตาบัตของข้าพเจ้า สวรรค์กว้างขวางข้าพเจ้าจะเข้าไปอยู่ด้วยสักคน คงไม่คับแคบหรอก จึงคนแบบนี้ สติปัญญาของเขาเป็นลูกเขลยของอารมณ์เสียแล้ว และเขาจะไม่เอาสติปัญญามาใช้ เว้นแต่เพื่อสนองวิธีการหาอุบายในการที่จะปฏิบัติตามความต้องการของอารมณ์เท่านั้น

ขั้นที่สาม เป็นขั้นอย่างกลาง คือไม่มีการอ่อนแอและมีได้ย่อท้อในการต่อสู้ตลอดเวลาได้ต่อสู้สติปัญญาซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นไปในทางศาสนา กับอารมณ์ซึ่งเป็นสิ่งชักนำไปในทางอธรรม แต่บางครั้งขณะข้างฝ่ายเรียกร้องไปในทางศาสนา ซึ่งได้แก่สติปัญญาในขณะนั้น ความอดทนก็มีอยู่ในตัวของเขา และบางครั้งได้มีการขณะข้างฝ่ายเรียกร้องไปในทางที่เลวร้าย ได้แก่ทหารของชัยฏอน คืออารมณ์ และขณะนั้นความอดทนก็หลุดไปจาก

เขา คนที่อยู่ในชนชั้นนี้ เขาอยู่ในกลุ่มที่สร้างความจริงจังในการต่อสู้ แต่มีทั้งความดีและความชั่วปะปนอยู่ในตัวของเขา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวว่า

خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ

سورة التوبة آية 102

ความว่า พวกเขาเหล่านั้นได้ผสมการปฏิบัติความดีของพวกเขา กับอีกส่วนหนึ่งเป็นการปฏิบัติความชั่ว ซึ่งหวังว่าพระองค์อัลลอฮ์คงจะรักการเตาบัตของพวกเขาเหล่านั้น

และเครื่องหมายของบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนี้รู้ได้ด้วยการทอดทิ้งบางอย่างจากสิ่งที่ยอมรับชอบ ได้แก่สิ่งที่ยอมรับชอบเพียงเล็กน้อย แต่ไม่สามารถทอดทิ้งได้จากสิ่งที่ยอมรับชอบ ที่กลัว และสำคัญๆ และบางครั้งทอดทิ้งสิ่งที่ยอมรับชอบที่กลัวๆ หรือสำคัญๆ ได้เพียงบางเวลาเท่านั้น แต่บางเวลาก็ปล่อยให้จิตใจลอยอยู่ภายใต้ของอารมณ์ จึงเขาเป็นผู้มีความโศกเศร้าตลอดเวลาต่อความอ่อนแอของเขา ตลอดเวลาที่เขาพยายามต่อสู้กับอารมณ์ร้าย นี้คือการต่อสู้ที่ยิ่งในตัวเขาสำหรับเขา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงความต้องการกับการอดทนนั้นเป็นการทั่วทุกเวลาไป เพราะสิ่งที่ประสบแก่มนุษย์นั้นไม่ปราศจากสองประการ

ประการที่หนึ่ง สิ่งโดยตรงด้วยอารมณ์ชอบ

ประการที่สอง สิ่งที่ขัดกับของอารมณ์ชอบ

เพราะฉะนั้น สิ่งโดยตรงด้วยอารมณ์ชอบ เช่นการสบายเนื้อสบายตัว ความปลอดภัย ความร่ำรวย การมีเกียรติมียศมีศักดิ์ จึงสิ่งเหล่านั้นมีความต้องการกับการอดทนเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งเหล่านี้หากไม่มีการอดทนแล้ว มันจะเลยเกินไป และมันจะเหลือขอบเขตในการหาความสุขสำราญ และการปฏิบัติตามอารมณ์ จึงจะทำให้ได้รับความเสียหาย และจะตกอยู่ในความหายนะ และการอดทนบนประเภทที่หนึ่งนี้ มันแสนจะลำบากมากเพียงเดียว เพราะเหตุนี้ท่านสาวกนบี (ศล.) บางคนได้กล่าวไว้ว่า พวกเราถูกทดสอบด้วยการได้รับความลำบาก ยากแค้น พวกเราสามารถอดทนได้ แต่พอถูกทดสอบด้วยการได้มีความสุข เราไม่สามารถอดทนได้เลย

ความหมายของคำว่า ซอबार (อดทน) ในเรื่องได้รับความสุขสบายก็คือ การไม่ทำให้จิตใจเอียงเอนไปสู่สิ่งเหล่านั้น และให้รู้เสียว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นของฝากจากพระองค์อัลลอฮ์ไว้กับเราเท่านั้นเอง อีกไม่นานข้างหน้าพระองค์ก็จะเอากลับจากเราไปเสียอีก และเราอย่าได้พุ่มเพื่อจะจนเกินไปด้วยการหาความสุขจากสิ่งเหล่านั้น และอย่าให้ลิ้มพระองค์อัลลอฮ์ เพราะได้รับความสุขกับมัน และจะต้องมีความขอบคุณกับเนียะมัดที่ได้รับตลอดเวลา

และประการที่สอง คือ สิ่งที่ขัดกับอารมณ์ได้มีอยู่สี่จำพวก

จำพวกที่หนึ่ง การปฏิบัติภักดีต่ออัลลอฮ์ ในเรื่องนี้อารมณ์ของมนุษย์ได้หน่วยกับมัน ในบางสิ่ง เพราะความซีเกียจ เช่น การละหมาด และบางสิ่งหน่วยด้วยการซีเหนียว เช่น การออกซะกาต และบางสิ่งหน่วยกับมันด้วยสาเหตุทั้งสองประการ คือ ทั้งเหตุซีเหนียวและซีเกียจ เช่น ทำฮัจยี และออกทำศีกสงคราม

และการอดทนในการทำภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์เป็นสิ่งที่ยากมาก และผู้ที่จะปฏิบัติความดีมีความจำเป็นต่อการอดทนในชั้นตอนสามเวลา คือ หนึ่ง ในเวลาเริ่มต้นของการทำอิบาดะฮ์ ด้วยการนี้จะให้ได้มาด้วยการบริสุทธิ์ใจ อดทน เพื่อจะให้ได้ความปลอดภัยจากการโอ้อวด

และเวลาที่สอง คือ ขณะกำลังปฏิบัติอิบาดะฮ์ด้วยการอดทน เพื่อให้พ้นจากการซีเกียจในการปฏิบัติสิ่งฟารฎูและสิ่งซุนัตของมัน

และเวลาที่สาม คือ เวลาหลังจากการปฏิบัติอิบาดะฮ์ คือ ต้องอดทนไม่เอามากกล่าวเพื่อบอกผู้อื่นให้รู้ว่าตัวเองได้ทำอิบาดะฮ์นั้นๆ เพื่อให้พ้นจากการริยะฮ์ และซุมฮ์ฮ์

จำพวกที่สอง การทอดทิ้งมะซียะห์ (การอบายมุข) ต่างๆ ท่านรซูลุลลอฮ์ ได้กล่าวไว้ว่า

المجاهد من جاهد نفسه

رواه الترمذي وابن حبان عن فضالة بن عبيد رضي الله عنه

ความว่า ผู้ทำสงคราม ได้แก่ผู้ต่อสู้กับอารมณ์ของเขา

และการอดทนจากการอบายมุข เป็นสิ่งที่ลำบากยิ่งกว่าการอดทนบนการปฏิบัติความดี ยิ่งอบายมุขที่เคยทำเป็นประจำก็ยิ่งยากขึ้นไปอีก เพราะจะสนับสนุนในปฏิบัติอบายมุขแบบนี้โดยทหารสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่ง ทหารของอารมณ์ กลุ่มที่สองทหารแห่งธรรมดาประเพณี ยิ่งความง่ายตายในการปฏิบัติอบายมุขเหล่านั้น ได้มารวมกับทหารสองกลุ่มนี้แล้ว ก็ไม่สามารถจะอดทนให้พ้นไปได้ เว้นแต่นัก ซิดดีกินเท่านั้น นักซิดดีกิน ได้แก่ผู้ที่อดทนอย่างจริงจัง สิ่งเหล่านั้น เช่น การนินทา การโกหก สิ่งเหล่านี้เป็นต้น จึงมีความต้องการที่จะป้องกันกับสิ่งเหล่านี้ให้ได้ ก็จะต้องมีความอดทนอย่างจริงจังทีเดียว

จำพวกที่สาม สิ่งซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจของเรา แต่เรามีความสมัครใจในการที่จะป้องกันมัน เช่น ผู้อื่นได้มีการระราน หรือทำความเจ็บใจแก่เราด้วยลิ้นของเขา หรือด้วยมือของเขา จึงให้เราอดทนในสิ่งเหล่านี้ ด้วยการไม่ได้ตอบต่อเขา

ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

وَلَنصبرنَ — على ما آذيتُمونا

سورة ابراهيم آية 12

ความว่า ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ต่อไปนี้เราจะอดทนต่อการระรานของพวกท่าน
ต่อเรา

จำพวกที่สี่ สิ่งนี้ไม่ได้อยู่ภายใต้ของการสมครใจเสียเลย เช่น การตายของคนที่เรารัก
ใคร่ และทรัพย์สินเสียหาย และเกิดภัยพิบัติต่างๆ จึงการที่จะต้องอดทนในสิ่งเหล่านี้ เป็น
เรื่องสำคัญมาก และเป็นขั้นที่สูงสุด

ท่านอิบนุอับบาส (รฎ.) ได้กล่าวไว้ว่า การขอबारที่กล่าวไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน มี
สามระดับ หนึ่ง การขอबारบนการปฏิบัติสิ่งฟารฎ คือ สิ่งที่อัลลอฮ์บังคับให้ปฏิบัติ และใน
เรื่องนี้จะได้ค่าตอบแทนสามร้อยขั้นของผลบุญ สอง การขอबारบนการละเว้นจากสิ่งที่ฮาร
รอม จะได้ค่าตอบแทนหกร้อยขั้นผลบุญ สาม การขอबारบนการประสภภัยพิบัติในเมื่อมัน
เกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ จะได้ค่าตอบแทนถึงเก้าร้อยขั้นผลบุญ

และเมื่อการอิหม่านที่จะสมบูรณ์ได้นั้น จะต่อประกอบด้วย การขอबार และการ ชู
โกร ดังนั้น ข้าพเจ้าก็จะกล่าว ถึงการชูโกร (การขอबारคุณอัลลอฮ์) หลังจากการขอबारต่อไป
ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الايمان نصفان نصف في الصبر ونصف في الشكر

رواه البيهقي والقضاعي عن انس رضي الله عنه

ความว่า การอิหม่าน มีสองส่วน ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องด้วยการอดทน และอีกส่วนหนึ่ง
เกี่ยวข้องด้วยการขอबारคุณ

เพราะการอิหม่านที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วย การศรัทธา เชื่อด้วยใจ และการ
กล่าวด้วยลิ้น และการปฏิบัติด้วยอวัยวะ และทั้งสามประการนี้ แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนที่
หนึ่ง ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ นั่นคือเนื้อแท้ของการชูโกร (การขอबारคุณต่ออัลลอฮ์)
ส่วนที่สอง การทอดทิ้งต่อสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม นั่นคือเนื้อแท้ของการขอबार (การอดทน)
จากความชั่วทั้งหลาย วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่ห้า

กล่าวถึงการชุกโร (การขอบคุณ)

โปรดทราบ แท้จริงการชุกโร คือการผันแปรของบ่าวต่อสิ่งต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ให้เนียะมัดแก่เขา จากแก้วหู แก้วตา มือ เท้า และอวัยวะอื่นๆ อีก ไปสู่สิ่งที่อัลลอฮ์ได้สร้างอวัยวะเหล่านั้นเพื่อมัน เช่นการผันแปรแก้วหูไปสู่การฟังอัลกรุอาน อัลฮาดีษ และวิชาที่ให้ประโยชน์ทั้งหลาย และเช่นการผันแปรเท้าไปสู่การเดินทางไปมัสยิด และไปสู่การเดินทางไปสู่การทำฮัจยี และผันแปรมือไปสู่การทำศึกสงครามกับคนกาเฟร เพื่อเชิดชูศาสนาอิสลาม

แท้จริง การชุกโร เป็นตำแหน่งที่สูงที่สุด เป็นตำแหน่งที่สูงกว่าการขอobar สูงกว่าการซาเฮร สูงกว่าเคาฟู และอื่นๆอีก เพราะการชุกโร (การขอบคุณ) มีจุดประสงค์ในตัวมันเอง ต่างกับการขอบร์ (การอดทน) มีจุดประสงค์กับมันเพื่อต้องการบังคับอารมณ์ และต่างกับการเคาฟู (การกลัว) ซึ่งมีจุดประสงค์กับมัน เพื่อต้องการไล่ล่าผู้ที่กลัวไปสู่ตำแหน่งอันพึงต้องการ และต่างกับการซาเฮร (สมณะ) ซึ่งมีความประสงค์กับมันเพื่อต้องการหนีห่างจากโลกดุนยา ซึ่งทำให้ผลลึ้มต่อการระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ ไปสู่สิ่งที่ปรารถนา คือ อาคีเราะห์ ดังนั้นด้วยสาเหตุที่ว่า การชุกโร (การขอบคุณ) เป็นสิ่งพึงประสงค์ในตัวของมันเอง จึงการชุกโรไม่ได้ขาดตอนในสรวงสวรรค์ และการเคาฟู (การกลัว) การซาเฮร (สมณะ) การขอบร์ (อดทน) สิ่งเหล่านี้ไม่มีแล้วในสรวงสวรรค์ และเพราะการชุกโรเป็นสิ่งยืนยันในสรวงสวรรค์ พระองค์อัลลอฮ์จึงได้กล่าวว่า

واخردعواهم ان للذ الله رب العالمين

سورة تينوني آية ٥

ความว่า สุตการขอพรเรียกร้องของพวกเขา ม(ชาวสวรรค์) กล่าวว่า แท้จริงทั้งหมดการสรรเสริญเป็นสิทธิแห่งอัลลอฮ์ ผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

และเพราะเหตุว่า การชุกโร เป็นตำแหน่งที่สูงที่สุด จึงคนส่วนมากได้เข้าไปไม่ถึงอัลลอฮ์จึงได้กล่าวว่า

وقليل من عبادي الشكو

سورة البأ آية 13

ความว่า ส่วนน้อยเหลือเกินจากบ่าวของเราที่มีมากในการชุกโร และการชุกโรเป็นเหตุให้มีการเพิ่มพูนเนียะมัดแก่ผู้ที่ชุกโร

ดั่งที่อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

لئن شكرتم لا زيروا

سورة ابراهيم اية 7

ความว่า ขอสาบาน หากพวกท่านขอบคุณต่อเนื้อมัด แน่นอนเราจะเพิ่มเติม
ให้แก่พวกท่าน

และการชุกูรเป็นการขัดขวางและป้องกันจากโทษทัณฑ์แห่งพระองค์อัลลอฮ์ เพราะ
พระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

ما يفعل الله بعذابكم إن شكرتم وامنتم

سورة النساء اية 146

ความว่า อัลลอฮ์จะไม่ปฏิบัติการลงโทษแก่พวกท่านทั้งหลาย หากพวกท่าน
ขอบคุณ และอิหม่านต่อพระองค์

และมีให้แก่การชุกูร บุญกุศลมหาศาล เพราะอัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ووسيجزي الله الشاكرين

سورة العمران اية 144

ความว่า และต่อไปอัลลอฮ์จะตอบแทนผลบุญให้แก่ผู้ขอบคุณเนื้อมัด

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الطا عم اشكر بمنزلة الصائم الصابر

رواة الترمذي والامام احمد وابن ماجه والحاكم عي أبي هريره رضي الله عنه

ความว่า ผู้รับประทานอาหารที่ขอบคุณต่ออัลลอฮ์ เสมือนกับผู้ถือศีลอดที่อดทน

หมายความว่า เขาทั้งสองกลุ่มนี้จะได้รับผลบุญเท่ากัน ในความมากของผลบุญ

และครั้งหนึ่งท่านนบี (ศล.) ได้ร้องไห้ในขณะที่กำลังทำละหมาด ตาฮัจญุด จึงท่าน

หญิงซีดีอาฮ์ได้ทูลถามท่านว่า เรื่องอะไรที่ท่านร้องไห้? ความจริงพระองค์อัลลอฮ์ก็ได้

อภัยให้แก่ท่านในสิ่งที่ผ่านมาและสิ่งที่จะถึงข้างหน้า ท่านนบี (ศล.) จึงตอบว่า ข้าพเจ้ามิใช่

บ่าวที่ขอบคุณมากๆ ต่อพระองค์อัลลอฮ์ดอกหรือ? ฮาดิษนี้ได้รายงานโดยอับนิหิบบานไว้ใน
ขอเอียะฮ์ของท่าน

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงการชุกรได้ผสมประสานจากสามประการ ข้อที่
หนึ่ง วิชาความรู้ ข้อที่สอง กิริยาบท ข้อที่สาม การปฏิบัติ

สำหรับวิชาความรู้ก็คือ ท่านจะต้องรู้เสียว่า เนียะมัดทั้งหมดมาจากพระองค์อัลลอฮ์
(ซบ.) ไม่ได้มาจากผู้อื่น ดังนั้นหากท่านเห็นว่า เนียะมัดที่เราได้รับมันมาจากมัลกูล์ ก็คือ
เพียงแต่เหตุของมัลกูล์เท่านั้น ก็พระองค์อัลลอฮ์ให้ปรากฏว่าเนียะมัดนั้นมาจากมัลกูล์อัน
หลักความจริงแล้วเนียะมัดมิได้มาจากผู้อื่น เว้นแต่ทั้งหมดนั้นมาจากพระองค์อัลลอฮ์ เมื่อ
ทุกๆครั้งที่พบกับเนียะมัด พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

وما بكم من نعمت فمن الله

سوره النحل آية 53

ความว่า และสิ่งใดที่มีที่สุเจ้าจากบรรดาเนียะมัด ก็มาจากพระองค์อัลลอฮ์ทั้งสิ้น
หมายความว่า ทั้งหมดเนียะมัดนั้นเป็น อภินันทนาการมาจากอัลลอฮ์แก่บรรดาสุ
เจ้าทั้งสิ้น

และสำหรับกิริยาบทที่จะต้องใช้ในการชุกร ก็คือ ให้ท่านมีความดีอกดีใจ มี
ความสุขสำราญ ด้วยพระเจ้าผู้ซึ่งประทานเนียะมัดแก่เรา พร้อมด้วยท่านจะต้องให้ความ
ยิ่งใหญ่แก่พระองค์ และให้ความต่ำต้อยแก่ตัวท่านเอง

และสำหรับการปฏิบัติในการชุกร ได้แก่การที่ท่านได้ใช้เนียะมัดของอัลลอฮ์ที่
ประทานให้แก่ท่านไปนสิ่งที่พระองค์ใช้ให้ปฏิบัติ อย่าได้เอาไปใช้ในสิ่งที่พระองค์ห้าม เช่น
การใช้ตาในการดูอัลกุรอาน และหนังสือฮาดิษ และหนังสือวิชาที่ให้ผลประโยชน์ ท่าน
อย่าได้ใช้ตาของท่านไปในการดูของฮารอม เช่น มองผู้หญิงอันปิยะ (คือผู้หญิงที่อนุญาตให้
สมรสกันได้) ที่ไม่ได้เป็นญาติที่ห้ามสมรส ผู้หญิงที่ห้ามสมรส ได้แก่ แม่ ย่า ยาย ป้า น้า
พี่สาว น้องสาว หลานสาว แม่นม ลูกนม อื่นๆอีก และผู้หญิงที่มองนั้นไม่ใช่เป็นภรรยา หรือ
ท่านหญิงของท่าน

และเช่นการใช้จ่ายทรัพย์สินในการให้อาหารแก่ลูกเมียของท่าน หรือใช้จ่ายทรัพย์สินใน
การศึกษาหาวิชาความรู้ หรือการปฏิบัติฮัจญ์ ไม่ได้ใช้จ่ายทรัพย์สินไปในทางอบายมุข เช่น การ
เล่นการพนัน การซื้อลอตเตอรี่ การซื้อหอย ซื้อเบอร์หุ้น กินน้ำดองของมีนเมา ซื้อม้า
ยาบ้า

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ จะไม่สมบูรณ์ การชุกร เว้นแต่การขอบคุณของผู้
ที่อัลลอฮ์ได้เปิดห้วงอกของเขาให้กว้าง จึงเขาจะเห็นในทุกๆสิ่งนั้นมันมีเหตุผล และความเร้น

ลับ และซึ่งความรักของอัลลอฮ์ในสิ่งเหล่านั้น จึงเขาได้ปฏิบัติตามนั้นๆไป แต่สำหรับผู้ที่ไม่มองเห็นเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น ก็จำเป็นที่เดียวที่จะต้องปฏิบัติตามแนวทางซุนนีย์ของท่านบี (ศล.) เพราะในซุนนีย์ของท่านบี (ศล.) มันมีเหตุผล และความเร้นลับอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าเราอาจจะไม่รู้ถึงเหตุผลเหล่านั้นด้วยการมองผิวเผินภายนอก

และผู้ทีกระทำการเมาะซีฮาย์ (ความชั่ว) นั้น เท่ากับเขาได้ปฏิเสธเนียะมัดของอัลลอฮ์ไปตั้งหลายอย่าง ถึงแม้ว่าความชั่วอันนั้นเป็นบาปเล็กๆก็ตาม เช่น บุคคลที่มองผู้หญิงอันนบีฮาย์ เท่ากับเขาปฏิเสธเนียะมัดตาของเขา และปฏิเสธเนียะมัดแสงดวงอาทิตย์ และยังปฏิเสธเนียะมัดต่างๆ ที่ไม่สมบูรณ์ การดู เว้นแต่ต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านั้น เช่น ตา และดวงอาทิตย์ และฟัง เพราะไม่สมบูรณ์ การดู เว้นแต่ต้องมีตา และการดูของตาไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ต้องมีแสงอาทิตย์ และไม่สมบูรณ์ ดวงอาทิตย์ และแสงของมัน เว้นแต่จะต้องมีฟ้า ดังนั้นจึงเท่ากับเขาต้องปฏิเสธไปตั้งหลายเนียะมัดด้วยเหตุที่มีอยู่บนพื้นแผ่นดิน และเนียะมัดที่อยู่บนฟากฟ้า และให้เปรียบเทียบเอาเองบนเนียะมัดตา ที่เขาได้เอาตาไปใช้ในสิ่งเมาะซีฮาย์ ก็เช่นเดียวกันเนียะมัดอวัยวะอื่นๆ ที่เขาเอาเนียะมัดเหล่านั้นไปใช้ในการปฏิบัติการเมาะซีฮาย์ เพราะเหตุที่ไม่สามารถจะกระทำการเมาะซีฮาย์ อันหนึ่งอันใด เว้นแต่ต้องเกิดจากหลายสาเหตุ และด้วยหลายๆเนียะมัด ซึ่งมาเกี่ยวข้องทั้งหมด ด้วยการสร้างฟ้า สร้างดิน และการชูโกรจะไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จากบุคคลที่ปฏิบัติกับมันด้วยการบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว ไม่ได้กระทำเพื่อสิ่งอื่นใด เพราะเหตุนี้ข้าพเจ้าก็จะกล่าวต่อไปถึงบทการอิคลาศ (การบริสุทธิ์ใจ) วัลลอฮูอะลัม

บทย่อที่หก

กล่าวถึงความอิจฉา (การบริสุทธ์ใจ)

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ การบริสุทธ์ใจ คือ การให้ความเอกภาพต่ออัลลอฮ์ใน
ทั้งหมดการปฏิบัติการต่ออัลลอฮ์ ต่อพระองค์ ด้วยการมุ่งหวังต่อพระองค์เท่านั้น ไม่ได้ทำเพื่อสิ่ง
อื่นใดทั้งนั้น

หมายความว่า จะต้องมีความประสงค์ด้วยการกระทำความดีทุกอย่าง เพื่อความ
ใกล้ชิดต่อพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น มิได้ทำเพื่อสิ่งอื่นใดจากพระองค์ เช่นเพื่อต้องการความ
สรรเสริญ ความชื่นชมจากมนุษย์ หรือเพื่อต้องการทรัพย์สินเงินทอง หรือเพื่อต้องการให้เขา
นับหน้าถือตา และอื่นๆอีก จากจุดประสงค์ต่างๆ ในโลกนี้ และการอิจฉา (การบริสุทธ์ใจ)
คือ หนึ่ง สภาวะของหัวใจที่ได้รับการชมเชยในทางศาสนา และพระองค์อัลลอฮ์จะไม่รับการ
ปฏิบัติอิบาดัตอื่น เว้นแต่จะต้องปฏิบัติด้วยการบริสุทธ์ใจ อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

وما امرؤ الا ليعب والله مخلصي له الدني

سوره البيه ايه 5

ความว่า และไม่ได้ใช้แก่พวกเขาเหล่านั้น เว้นแต่เพื่อให้กราบไหว้พระองค์
อัลลอฮ์ ในสภาพที่มีความบริสุทธ์ใจของพวกเขาให้แก่พระองค์ต่อการศึกษา จากการ
ภาคีใหญ่ และการภาคีเล็ก

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

انما الاعمال بالنيات وانما لكل امرئ ما نوى فمن كانت هجرته إلى الله ورسوله

فهجرته إلى الله ورسوله ومن كابت هجرته لدنيا يصيبها او امرأة ينكحها فهجرته الى

ما هاجر اليه

رواه الشيخاي عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه

ความว่า แท้จริงการจะเซาะฮ์ ปฏิบัติอามัลอิบาดัตด้วยการเนียด (การสำนึก
ในใจ) และแท้จริงให้แก่ทุกคนจะได้รับตามสิ่งที่เขาเนียด จึงผู้ใดที่อพยพจากเมืองกาเฟร
ไปสู่เมืองมุฮิมิน ไปเพื่ออัลลอฮ์ และรซูลของพระองค์ ก็การอพยพของเขาไปสู่อัลลอฮ์
และรซูลของพระองค์ และผู้ใดที่มีการอพยพของเขาเพื่อโลกดunyaที่เขาอยากได้กับมัน
หรือเพื่อผู้หญิงที่เขาประสงค์จะแต่งงานด้วยมัน ก็การอพยพของเขาไปสู่สิ่งที่เขาต้องการ
ในการอพยพ

ความหมายว่า ถ้าเขาเนียตดี ตั้งใจดีในการอพยพของเขา เดินทางไปเพื่อความรัก ต่ออัลลอฮ์และรซูลของพระองค์ เขาก็จะได้รับผลบุญในการบริสุทธิ์ใจของเขา แต่ถ้าเขา เดินทางไปเพื่อสิ่งอื่น เช่นเพื่อค้าขาย หรือไปในเรื่องธุรกิจ หรือเดินทางตามผู้หญิงที่เขารัก อยากรจะแต่งงานด้วย ก็แสดงว่าการอพยพของเขาไม่บริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ รูปนอคมองว่า เดินทางไปเพื่ออัลลอฮ์และรซูล แต่ภายในเนียตมีการภาคีต่ออัลลอฮ์ จึงการอพยพของเขา ไม่ได้รับผลบุญเพียงแต่ได้รับตามสิ่งที่เขาต้องการ จากโลกดunyaเท่านั้น ถึงแม้ว่าการหา ทรัพย์สินดunya หรือการติดตามผู้หญิงมาเป็นภรรยา เป็นสิ่งซึ่งอนุญาตให้กระทำก็ตาม และ ท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

الاخلاص سر من سري استودعته قلب من احببته من عبادي
رواه ابو الحسن البصرى مرسلًا

ความว่า การอิคลาศ คือหนึ่งความเร้นลับ จากความเร้นลับของเรา เราได้บรรจุ ไว้ในใจของบุคคลที่เรารักจากบ่าวของเรา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ การอิคลาศ (บริสุทธิ์ใจ) มีอยู่สามอันดับ เช่นท่านไซคุล อิสลาม ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ซารฮุลกุไชรียาห์

อันดับที่หนึ่ง การปฏิบัติอามัลอิบาดะฮ์ของบ่าวเพื่อรับใช้หรือสนองทูลคำสั่งของ พระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น มิได้หวังอะไรทั้งสิ้น ความบริสุทธิ์ใจแบบนี้เป็นขั้นสูงสุด

อันดับที่สอง ชั้นอย่างกลาง คือการปฏิบัติอิบาดะฮ์ เพื่อหวังผลบุญเป็นการตอบแทน และเพื่อวิงหนีให้พ้นจากการถูกลงโทษ

อันดับที่สาม เป็นขั้นต่ำสุด ได้แก่การปฏิบัติอามัลอิบาดะฮ์ เพื่อหวังการได้รับเกียรติ หรือชื่นชมจากพระองค์อัลลอฮ์ในโลกนี้ หรือเพื่อหวังความปลอดภัยจากความเสียหายในโลก นี้ ประการแรก เช่นผู้ที่อ่านซูเราะห์อัลว่ากีฮ์ เพื่อต้องการทำมาหากินให้คล่อง ประการที่ สอง เช่นผู้ที่เขาอ่าน กุลอาอุซูบิรบินนาส เพื่อได้รับการปกป้องให้พ้นจากไขฏอน

และสิ่งอื่นใด ที่นอกเหนือไปจากสามขั้นอันดับนี้ จะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งของคำว่า อิคลาศ แต่ทว่ามันคือการริยะฮ์ (การโอ้อวด)

ท่านอิหม่ามอัลฆะซาลีได้กล่าวไว้ในหนังสืออัลอารบาอีนของท่านว่า โปรดทราบ แท้จริงการอิคลาศมีรากฐานของมัน มีเนื้อแท้ของมัน มีความสมบูรณ์ของมัน และรากฐานของมันคือ การเนียตเพื่อแนวทางแห่งอัลลอฮ์ เพราะทำเพื่ออัลลอฮ์ นั่นแหละคืออิคลาศ และเนื้อแท้ของมันคือการปฏิเสธสิ่งต่างๆ ที่จะมาปะปนกับอัลลอฮ์จากการเนียต และความสมบูรณ์ของมันคือ ความจริงใจ จบคำพูดของท่านเพียงเท่านี้

และสำหรับความจริงนั้นมียุ่กชั้นลำดับ ผู้ใดที่ได้อยู่ใน อันดับทั้งหกประการที่ สมบูรณ์นี้สมควรที่จะให้ฉายานามแก่คนๆนั้นว่า ซิดดีก (ผู้มากในความจริง)

อันดับที่หนึ่ง จริงในคำพูด ในสภาวะทั้งหมด ไม่ว่าจะพูดเล่นหรือพูดจริง พูดกับเด็ก หรือผู้เฒ่า พูดกับคนนอกหรือคนในครอบครัวเอง พยายามรักษาความจริงเอาไว้ให้ได้

อันดับที่สอง จริงในการเนียต ได้แก่ การบริสุทธิ์ในการเนียตโดยชักนำไปสู่ความดี ความงาม ไม่มีความปะปนในการเนียตด้วยสิ่งที่ชักนำไปสู่ความเลวทราม จึงถ้าหากมีการปะปนในการเนียตทั้งความดีและความชั่ว ก็เท่ากับเขาขาดความจริงในการเนียต และอันดับที่สองนี้ คือกลับไปสู่การอิคลัต

อันดับที่สาม จริงในการนิกๆ เช่น บุคคลที่เขา นิกๆเอาไว้ว่าจะบริจาคทรัพย์ หากเขามีทรัพย์วันใด จึงการนิกของเขา นั้น บางทีอ่อนแอในการนิกๆเอาไว้ และมีการกัซซา คลางแคลง และบางทีการนิกๆของเขาเด็ดเดี่ยวแข็งแกร่ง จึงการนิกที่เด็ดเดี่ยวและแข็งแกร่งนี้แหละ เรียกว่า ความนิกๆที่จริง ที่แข็งแกร่งเด็ดขาดจะไม่สั่นคลอน เมื่อมีทรัพย์วันใด บริจาคทันทีดังที่นิกๆเอาไว้

อันดับที่สี่ จริงในการให้สมบูรณ์ตามสิ่งที่นิกๆไว้ ด้วยการไม่มีการขัดแย้งหรือแตกต่างไปจากสิ่งที่เขาได้มีนิกๆเอาไว้ด้วยความจริงใจและเด็ดเดี่ยวของเขา พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه

سورة الاحزاب آية 23

ความว่า มีมากมาย ผู้ชายที่พวกเขาเหล่านั้นจริงต่อสิ่งที่พวกเขาสัญญาไว้กับ พระองค์อัลลอฮ์บนสิ่งนั้นๆ

อันดับที่ห้า จริงในทั้งหมด การแสดงออก โดยตัวของเขาจะมีอยู่ในสภาพใดไม่ว่า ซึ่งมิได้ชี้แนะบนสิ่งใดจากในจิตใจของเขา เว้นแต่หัวใจของเขาจะต้องมีลักษณะเป็นความจริงดัง การแสดงออกนั้นๆ ความหมายก็คือเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย เสมอนอกเสมอใน ดังนั้นหากไม่เสมอต้นเสมอปลาย ไม่เสมอนอกเสมอในก็แน่นอนเป็นคนไม่มีความจริงในการแสดงออก แต่ทว่าบางทีอาจเป็นคนริยะฮ์ (ไอ้อวด) เช่นบุคคลที่แสดงออกถึงการมีความสมาธิ อวัยวะของเขาในเวลาทำละหมาด แต่ในใจทำเพื่อต้องการให้คนสรรเสริญเยินยอเท่านั้น มิได้ทำด้วยความจริงใจ

อันดับที่หก จริงในการปฏิบัติทางใน เช่น การเคาฟู (ความกลัว) การซอบร์ (อดทน) การซุกูร (การขอบคุณ) การตาวักกัล (การมอบหมายต่อพระเจ้า) คือ เขาพยายามให้รู้ความหมายของการเคาฟู การรอยะ (หวังความเมตตา) การซอบร์ การซุกูร การตาวักกัล และอื่นอีก พร้อมด้วยปฏิบัติทางในให้ได้ซิมรชาติของสิ่งเหล่านี้ ทั้งหมดในใจของเขา คือ หมายความว่า สภาพต่างๆ นี้ปฏิบัติให้เป็นปฎิกิริยา และมารยาทติดตัวสำหรับเขา วัลลอฮูอะลัม

บทย่อยที่เจ็ด

จะกล่าวถึงการตาวักกัล (การมอบหมาย)

โปรดทราบ แท้จริงการตาวักกัล คือ การศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ และมีความมั่นใจว่าการลิขิตของอัลลอฮ์ย่อมต้องผ่านทุกอย่าง พร้อมด้วยการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) และจะต้องมีความอุตสาหพยายามปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็น จากอาหาร การกิน เครื่องดื่ม เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และจะต้องรักษาตัวให้พ้นจากอันตรายของศัตรู เช่น ได้กระทำกันมาเช่นนั้น โดยบรรดานบีก่อนๆ ท่านอัลกอฎีอียาดได้กล่าวไว้ว่า นี่คือทศนะที่ได้เลือกโดยท่านอิหม่ามอ็ดตาบารอนี และส่วนมากจากอัลฟูกอฮะ จบคำพูดของท่านกอฎีอียาด

และการตาวักกัลคือ สภาพของจิตใจอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่อง ซึ่งเป็นสาเหตุที่จะทำให้พระองค์อัลลอฮ์พอพระทัย กับบุคคลที่มีสภาพลักษณะเช่นนี้ เพราะพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

ان الله يحب المتوكلين

سورة ال عمران آية 159

ความว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักใคร่ต่อทั้งหมดผู้ที่มอบหมายต่อพระองค์ และอีกการตาวักกัล คือ สภาพและลักษณะของจิตใจ ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ใช้ให้ปฏิบัติ บางทีก็เป็นการวางใจ และบางทีก็เป็นการชุนัต เพราะพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

و على الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين

سورة المائدة آية 23

ความว่า และบนอัลลอฮ์เท่านั้น จึงสุเจ้าจงมอบหมาย หากสุเจ้าทั้งหลายเป็นผู้ศรัทธา

และพอเพียงต่อพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้นสำหรับผู้มอบหมาย เพราะพระองค์อัลลอฮ์
ได้กล่าวไว้ว่า

ومن يتوكل على الله فهو حسبه

سورة الطلاق آية 7

ความว่า ผู้ใดมอบหมายการงานต่อพระองค์อัลลอฮ์ ก็พระองค์จะให้ความ
พอเพียงแก่เขา (คือพระองค์จะป้องกันเขาให้พ้นจากความลำบากทุกอย่าง)
และพระองค์อัลลอฮ์กล่าวไว้ว่า

ليس الله بكاف عبده

سورة الزمر آية 36

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์มิได้ให้ความพอเพียงแก่บ่าวของพระองค์ดอกหรือ (แต่
ทว่าพระองค์คือผู้ป้องกันความชั่วจากบ่าวของพระองค์)

และโปรดทราบ แท้จริงองค์ประกอบของการตาวักกัล มีอยู่สามประการ ประการที่
หนึ่ง เตหาเฮด ประการที่สอง สภาวะการในใจ ประการที่สาม การกระทำ

สำหรับการเตหาเฮด (การเอกภาพต่อพระองค์อัลลอฮ์) เช่นให้ท่านยึดถือ โดยการ
ยึดถืออย่างเด็ดขาด ว่าแท้จริงไม่มีผู้ใดเป็นผู้กระทำทุกอย่างเว้นแต่อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น ผู้
ทรงเอกะ ไม่มีผู้ภาคีหุ้นส่วนต่อพระองค์เลย ราชการทั้งหมด การสรรเสริญทั้งหมดกลับไปสู่
พระองค์ พระองค์ผู้แสนสามารถในทุกๆสิ่งทุกอย่าง และการเตหาเฮด (การเอกภาพ
ต่ออัลลอฮ์) คือ รากฐานของการตาวักกัล เพราะผู้ที่มอบหมายให้แก่พระองค์อัลลอฮ์นั้น
ได้แก่ บุคคลที่เขาไม่ได้ยึดถือว่ามี การกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้กับผู้ที่อื่นนอกเหนือจากพระองค์
อัลลอฮ์เลย

และสำหรับข้อที่สอง สภาวะการในใจ คือ เราจะต้องเชื่อมั่นในใจด้วยพระองค์
อัลลอฮ์เท่านั้น และการวางเฉยในใจด้วยการมอบหมายการงานทั้งหมดไปสู่พระองค์ โดยมีได้
ผันแปรหัวใจไปสู่ผู้อื่นจากพระองค์เลย ในข้อนี้ ถ้าจะเปรียบเทียบกับเสมือนกับบุคคลหนึ่ง
ที่เขาได้มอบคดีความของเขาให้แก่ทนายความของเขาที่เขารักมากกับทนายคนนั้น มอบให้แก่
ทนายคนนั้นที่จะไปตอบคำถามเกี่ยวกับคดีความของเขาต่อหน้าผู้พิพากษา ซึ่งเขารู้ว่าทนาย
ของเขาเป็นผู้เก่ง ฉลาด รอบรู้ ในทางกฎหมาย ซึ่งตัวของเขาเองก็อยู่กับบ้านด้วยความสบาย
ใจ มิได้คิดอะไรแล้วเกี่ยวกับคดีความของเขา และไม่มีการขอร้องจากผู้อื่นแล้วที่

นอกเหนือไปจากนายของเขา เพราะเขามั่นใจ และรู้ว่านายของเขาคงจะป้องกันการถูกกล่าวหาของเขาได้ และสามารถปฏิบัติได้ตามความต้องการของเขาอย่างแน่นอน และไม่มีนายคนใดที่จะมาต่อสู้นายของเขาได้ เพราะเขารู้ว่านายเขาเก่งกว่า

เช่นเดียวกัน หากเรารู้จักและมั่นใจต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ของเรา และเรารู้ดีว่าพระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้ที่แสนรักยิ่งกับบ่าวของพระองค์ และเป็นผู้แสนสามารถในทุกๆอย่าง อีกเป็นผู้รับประกันในการให้ริสกีแก่บ่าวของพระองค์ จึงจำเป็นทีเดียวที่เราจะต้องมอบตัวของเราและภารกิจงานของเรา และเรื่องอาหารริสกีของเรา และอื่นๆอีก ให้เป็นหน้าที่ของพระองค์ทั้งสิ้น โดยไม่มองถึงผู้อื่นจากพระองค์เลยเพราะผู้อื่นนั้นเป็นผู้อ่อนแอ มีความต้องการเช่นเดียวกับเรา ไม่สามารถในการให้ริสกีแก่เราได้

แต่ถ้าเรายังไม่กล้าที่จะมอบตัวของเรา ภารกิจงานของเรา ตลอดถึงอาหาร ริสกีของเรา และอื่นๆทั้งสิ้นให้เป็นที่ของพระองค์อัลลอฮ์ และยังตัดไม่ขาดที่จะมองถึงความช่วยเหลือจากมัคโล๊ะ ด้วยการที่หัวใจของเรายังมีความต้องการที่จะพึ่งพาอาศัยต่อมัคโล๊ะที่อื่นจากพระองค์อัลลอฮ์อยู่ตลอดเวลา การที่เป็นเช่นนั้นก็เนื่องด้วยเราเป็นผู้ที่อ่อนแอในความยากินของเรา อ่อนแอในความยึดมั่นและความเชื่อมั่นต่อพระองค์อัลลอฮ์ ด้วยสาเหตุที่ยังมีความสงสัยในใจต่อพระองค์อัลลอฮ์ หรือด้วยเหตุความยากิน ความแน่ใจของเรายังไม่สามารถบังคับจิตใจของเราได้ จึงทำให้หัวใจต้องตกอยู่ในความกลัว ไม่กล้าที่จะมอบตัวของเรา หน้าที่การงานของเรา อาหารริสกีของเรา และอื่นๆทั้งหมดในตัวของเราให้เป็นที่ของพระองค์อัลลอฮ์ เพียงองค์เดียวเท่านั้น

และเมื่อเราได้ทราบแล้วว่า การตาวักกัล คือ สภาพจิตใจ ได้แก่การเชื่อมั่นต่อพระองค์อัลลอฮ์ และมีได้ผันแปรจิตใจไปสู่สิ่งอื่นนอกเหนือจากพระองค์ จึงโปรดทราบต่อไปอีกว่าการตาวักกัลนั้น มีอยู่สามสภาพ

สภาพที่หนึ่ง ก็คือข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว ได้แก่ เสมือนกับการที่เราได้เชื่อมั่นและไว้วางใจกับนายของเราที่เฉลียวฉลาด หลังจากการที่เราได้ยึดถือว่านายผู้นั้นเขาก็รักห่วงกับเรามากทีเดียว และเขาก็มีความสามารถในการที่จะช่วยเหลือเราได้อย่างแน่นอน

สภาพที่สอง เป็นสภาพที่กล้ากว่า และแรงกว่า สภาพที่หนึ่ง คือเสมือนกับสภาพของเด็กเล็กๆ ในการที่เชื่อมั่นกับมารดาของเขา เขาจะขอความช่วยเหลือกับมารดาของเขา ในทุกสิ่งทุกอย่าง อะไรที่ประสบกับตัวของเขา เช่นเมื่ออยากจะทำอาหาร เมื่อหิวน้ำอยากจะทำน้ำ อยากจะทำอะไรทุกอย่างขอร้องแต่แม่เขาผู้เดียว เพราะเขาเชื่อมั่นว่า แม่ของเขารักห่วงต่อเขามาก และจะต้องช่วยเหลือเขาอย่างแน่นอน และสภาพที่สองนี้ การตาวักกัลโดยขาดการอดุสาหะ และการพิเคราะห์ที่ไปเลย ต่างกับสภาพที่หนึ่ง ซึ่งยังมีการอดุสาหะ และการพิเคราะห์พิจารณาอยู่อีกที่ตัวเขา

สภาพที่สาม เป็นสภาพสูงสุด เหลือกว่าสภาพที่สองเสียอีก คือผู้ที่มอบหมายตาวักกัล ต่ออัลลอฮ์นั้น เสมือนกับเขาคือ มายัต (คนตาย) ที่นอนอยู่หน้าผู้ที่จะอาบน้ำให้มายัต

หรือเหมือนกับเด็กเล็กแบเบาะที่อยู่หน้ามารดาของเขา เขารู้ว่ามารดาของเขาต้องการกับเขาถึงแม้ว่าเขาไม่ได้ร้องไห้เลย และมารดาเขาจะอุ้มเขาถึงแม้เขาไม่ได้เกาะริมน้ำของมารดา และมารดาของเขาจะให้เขาดื่มนม ถึงแม้เขาไม่ได้ขอกินต่อมารดาก็ตาม

และสำหรับองค์ประกอบของการตาวักกัลลข้อที่สาม คือ ได้แก่ การกระทำการงาน แท้จริงได้มีการเข้าใจ ส่วนมากจากคนโง่ว่า เงื่อนไขในการที่จะเรียกว่าตาวักกัลลก็คือ การละทิ้งในการประกอบกรงาน และจะต้องละทิ้งในการเหยียวยาวเมื่อเวลาป่วยไข้ และจะต้องมอบตัวไปสู่การเสียหาย จึงการเข้าใจดังกล่าวนั้นเป็นการเข้าใจผิด เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักการหุกมชาเราะ แต่สำหรับการตาวักกัลลเป็นสิ่งที่ชาเราะ ใช้ให้ทำงานทำการ พระองค์อัลลอฮ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

لهاما كسبت و عليها ما اكتسبت

سورة البقرة آية 286

ความว่า จะได้แก่บุคคล การตอบแทนและผลบุญสิ่งที่เขาได้อุตสาหะพยายามในการทำเอาไว้จากความดี และจะได้รับบนบุคคลนั้น สิ่งที่เขาอุตสาหะพยายามได้กระทำเอาไว้จากความชั่วต่างๆ

และพระองค์อัลลอฮได้กล่าวไว้ว่า

ولا تلقوا بأيديكم إلى النهلكة

سورة البقرة آية 195

ความว่า และสุเจ้าอย่าได้ส่งตัวของสุเจ้าไปสู่การเสียหาย การหายนะต่างๆ และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

تداووا عباد الله فان الله تعالى لم يضع داء الا وضع له دواء غير داء واحد الهرم

رواه الامام احمد والاربعة وابن حبان والحاكم عن اسامة بن شريك رضي الله عنه

ความว่า จงใช้ยา โอบ่าวของอัลลอฮทั้งหลาย เพราะแท้จริงพระองค์อัลลอฮมิได้ตั้งให้มีโรคใดขึ้นมาเว้นแต่พระองค์ก็จะตั้งให้แก่มัน ยาของมัน เว้นแต่โรคเดียวเท่านั้น คือ โรคชรา

และมีชายผู้หนึ่งได้ทูลถามท่านนบี (ศล.) ว่า ได้หรือไม่? หากข้าพเจ้าจะปล่อยยอฐ
ข้าพเจ้าแล้วข้าพเจ้าก็ตาวิกกัล (มออบหมาย) ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ท่านนบีจึงตอบแก่ชายคน
นั้นว่า

اعقلها وتوكل

رواه ابن حبان عنه عمر بن أمية الضمري بسند صحيح ورواه ايضا ابن خزيمة ولطبراني باسنا وجيد

ความว่า ท่านจงมัดหัวเข้าอูฐเสียก่อน และจงมออบหมายให้พระองค์อัลลอฮ์

และหลังจากได้สำเร็จจากการอธิบายเกี่ยวกับการตาวิกกัล ข้าพเจ้าก็จะเริ่มกล่าว
ต่อไปกับความรักต่ออัลลอฮ์ เพราะการตาวิกกัลก็เป็นเหตุให้พระองค์อัลลอฮ์ได้รักต่อผู้ที่มี
ลักษณะอันนั้นแก่ตัวของเขา เพราะพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

ان الله يحب المتوكلين

سورة المائدة آية 57

ความว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้รักห้วงต่อผู้ที่มออบหมายต่อพระองค์

บทย่อที่แปด

กล่าวถึง ความรักต่ออัลลอฮ์

โปรดทราบ แท้จริงความรักต่ออัลลอฮ์ เป็นมารยาทอันหนึ่งซึ่งได้รับการยกย่องทางหลักการศาสนา และเป็นขั้นสูง ซึ่งจะนำไปสู่การمرتบ ต่อพระองค์อัลลอฮ์ พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

محبهم ويحبونه

سورة المائدة آية 57

ความว่า อัลลอฮ์ได้รักแก่พวกเขาเหล่านั้น และพวกเขาก็รักต่อพระองค์อัลลอฮ์ และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

احبوا الله لمايرفدكم به من نعمه واحبوني لحب الله اباي

رواه الترمذي والحاكم عن ابن عباس رضي الله عنهما

ความว่า สูเจ้าจงรักอัลลอฮ์ เพราะสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ประทานเนาะมาตแก่สูเจ้าด้วยมัน และสูเจ้าจงรักฉัน เพราะพระองค์อัลลอฮ์รักกับฉัน

และการรักต่อพระองค์อัลลอฮ์ มีการขาดเหลือไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับการศรัทธาของเราที่มีการมากน้อยไม่เท่าเทียมกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

والذين آمنوا اشدهب الله

سورة البقرة آية 165

ความว่า และบุคคลซึ่งพวกเขาเหล่านั้นมีจิตใจศรัทธา พวกเขาเหล่านั้นแสนรักต่อพระองค์อัลลอฮ์

และแท้จริงท่านอุลามาจากประชาชาติท่านนบี (ศล.) ได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า เป็นหน้าที่วาหิบแก่ทุกคนที่จะต้องรักต่อพระองค์อัลลอฮ์และท่านรซูล และท่านนบี (ศล.) ได้ตั้งเงื่อนไขของการอิหม่านศรัทธาของบุคคลนั้นจะต้องประกอบด้วยความรักต่อพระองค์อัลลอฮ์ไว้หลายๆชาติ เพราะวันหนึ่งมีสาวกของท่านชื่ออะบูรอซัน อัลอุกอลี ได้ทูลถามท่านนบี (ศล.) ว่า โอ้อันรซูลอัลลอฮ์ อะไรคือการศรัทธา? ท่านนบีจึงตอบว่า ได้แก่การที่เจ้า

จะต้องรักอัลลอฮ์และรซูล เหลือกว่าสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น และก็มีชาวบดวี (ไบคูอิน) พวกเร่ร่อน เลี้ยงแพะเลี้ยงแกะในทุ่งทะเลทราย ได้เดินทางมาหาท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) เขาจึงได้ทูลถาม ท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ว่า โอ้ท่านรซูล เมื่อไรจะถึงวันกิยาม้า? ท่านนบีจึงตอบแก่เขาว่า แล้วอะไรที่เจ้าได้เตรียมไว้สำหรับวันกิยาม้า? จึงเขาตอบว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เตรียมละหมาดและการถือศีลอดไว้มากๆ สำหรับวันกิยาม้า เว้นแต่แท้จริง ข้าพเจ้ารักอัลลอฮ์ และรซูลเท่านั้น ท่านนบีจึงตอบแก่เขาว่า

المراء مع من احب

رواه السيخان عن انس رضي الله عنه

ความว่า บุคคลนั้นจะอยู่ร่วมกับผู้ที่เขารัก

และโปรดทราบ แท้จริงความหมายของคำว่ารักก็คือ การเอนเอียงหัวใจไปสู่สิ่งที่ชอบ และทุกสิ่งที่มีความเอร็ดอร่อย ทุกอย่างอยู่ในเครือข่าย สิ่งที่ทำให้ใจรัก และเมื่อความรักค่อยๆกล้าขึ้น และค่อยๆมากยิ่งขึ้นจึงเรียกความรักอันนั้นว่าการคะนิง และความหมายของคำว่าเกลียดชังก็คือ การที่หัวใจเหมินหลีกห่างจากสิ่งต่างๆ เพราะจะเกิดการระราน เจ็บปวดหัวใจจากสิ่งนั้นๆ และเมื่อความเกลียดชังค่อยๆกล้าขึ้น และมากยิ่งขึ้น จึงเรียกความเกลียดชังอันนั้นว่า โกรธเคือง และแท้จริงสาเหตุของการเกิดความรัก มีอยู่สองประการ

ประการที่หนึ่ง การสร้างความดี

ประการที่สอง ความสวยงาม

จึงพวกเราได้รับรักพระองค์อัลลอฮ์ เพราะไม่มีผู้ใดสร้างความดีแก่เราตามหลักความจริงแล้ว เว้นแต่พระองค์อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น สำหรับผู้อื่นที่ทำความดีแก่เราก็ด้วยการชี้แนะจากพระองค์อัลลอฮ์นั่นเอง และสาเหตุที่เราต้องรักต่อพระองค์อัลลอฮ์อีกก็เพราะความสวยงามซึ่งมีในโลกนี้ก็มาจากร่องรอยแห่งความสามารถของพระองค์ทั้งสิ้น และกุดดาร้อฮ์ (ความสามารถ) ของพระองค์ก็คือ ส่วนหนึ่งจากความสวยงาม และความยิ่งใหญ่ของพระองค์

และเครื่องหมายให้แก่การรักอัลลอฮ์ มีหลายอย่าง ส่วนหนึ่งจากเครื่องหมายว่า รักอัลลอฮ์ ก็การที่จะต้องกระทำสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงใช้ก่อนจากการกระทำสิ่งที่อารมณ์ชอบ และส่วนหนึ่งจากเครื่องหมายอีกก็คือ การคะนิงที่อยากจะได้เจออัลลอฮ์ด้วยการตาย และเขาไม่ได้เกลียดชังต่อความตายเลย เว้นแต่ยังไม่อยากตายก็เพราะอยากให้เพิ่มพูนอิหม่าน และมะรียัตแก่ตัวเขาอีกเท่านั้น เพราะความเอร็ดอร่อยของการเพ่งเล็ง หรือวิปัสสนาต่ออัลลอฮ์มันขึ้นอยู่กับจำนวนความมากน้อยของการอิหม่านและการมะรียัต และอีกส่วนหนึ่งจากเครื่องหมายแห่งความรักต่ออัลลอฮ์ ก็คือ ปีติยินดีกับลิขิตของอัลลอฮ์ และส่วนหนึ่งจากเครื่องหมายอีกก็คือการเกลียดชังกับตนยาที่มีให้ผลประโยชน์ต่ออาคีเราะฮ์ เพราะตนยา

เป็นสิ่งที่ทำให้เราพลอสิม หลงใหล ไม่ได้ระลึกถึงพระองค์อัลลอฮ์ซึ่งเป็นผู้ที่เรารักห่วงมากที่สุด

โปรดทราบ แท้จริงผู้รู้จักอัลลอฮ์ เขาจะไม่รักเว้นแต่ต่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว ดังนั้นเมื่อเขารักสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากพระองค์อัลลอฮ์ ก็เนื่องด้วยเขารักอัลลอฮ์เท่านั้น เพราะบางทีคนเราก็ออกนอกเหนือจากพระองค์อัลลอฮ์ และญาติพี่น้องของคนที่เรารัก และทาสของคนที่เรารัก และทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนที่เรารัก ดังนั้นทั้งหมด มัคโละ เป็นบ่าวของพระองค์อัลลอฮ์ทั้งสิ้น และเมื่อมีความรักห่วงกับท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ก็แน่นอนที่เขาต้องรักท่านรซูลุลลอฮ์ ก็เพราะว่าท่านรซูลเป็นคนที่รับใช้ของพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งเป็นผู้ที่เขารักที่สุด และเพราะท่านรซูล (ศล.) เป็นคนรักของผู้ที่เขารัก และหากเขามีความรักต่อบรรดาเหล่าซอฮาบี้อ์ ก็เพราะว่าเหล่าซอฮาบี้อ์ได้มีความรักต่อคนใช้ของพระองค์อัลลอฮ์ และเพราะพวกเขามีความรักต่อพระองค์อัลลอฮ์และเป็นบ่าวของพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ตลอดเวลา และเมื่อเขารักต่ออาหาร ก็เพราะว่าอาหารเป็นสิ่งที่ทำให้ร่างกายของเขาแข็งแรง มีพลังงานในการที่จะปฏิบัติภารกิจดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ และคำสั่งของพระองค์ และหากเขารักต่อดอกไม้ และต้นพืช แม่น้ำลำคลอง และแสงสี และรูปสวยงามๆ ก็เพราะทั้งหมดเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการกระทำของพระองค์อัลลอฮ์ และเป็นสิ่งที่ได้ชี้แนะถึงความเอกภาพของพระองค์ และความยิ่งใหญ่ของพระองค์ และเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้รำลึกถึงคุณลักษณะอันสวยงาม และลักษณะอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ และหากเขารักต่อผู้ที่ปฏิบัติความดีต่อเขา หรือต่อครูอาจารย์ ที่สอนวิชาความรู้ให้แก่เขา ก็เนื่องด้วยพวกเขาเป็นสื่อกลางระหว่างเขากับผู้ที่เขารัก ในการส่งวิชาความรู้ให้ถึงเขา และส่งความดีต่างๆ มาให้แก่เขา และเขารู้ดีว่าแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้ให้การเตาฟีก (การชี้แนะ) แก่พวกเขาในการสอนและการปฏิบัติความดี และผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดจากมัคโละที่ปฏิบัติความดีต่อเราก็คือ ท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) และมวลการสรรเสริญและการพระราชทานอันล้นเหลือกลับไปสู่พระองค์อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น ด้วยการที่พระองค์ได้บันดาลให้ท่านนบี (ศล.) ได้เกิดขึ้นในโลกนี้ และได้แต่งตั้งให้ท่านได้เป็นศาสนทูตของพระองค์ ดังที่พระองค์ได้กล่าวว่

هو الذي بعث في الاميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب

والحكمة

سورة الجمعة آية 2

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์ผู้ได้แต่งตั้งในเผ่าชนชาวอาหรับซึ่งเขียนไม่เป็นอ่านไม่ได้ ต่อศาสนทูตของพระองค์จากพวกเขา ได้อ่านคัมภีร์อัลกุรอานบนเหนือพวกเขา และมาให้ความบริสุทธิ์แก่พวกเขาให้พ้นจากการภาคีต่างๆ และได้ฝึกสอนคัมภีร์แก่พวกเขา และกฎหมายต่างๆ ในคัมภีร์กุรอาน

และบรรดาราชูลทุกองค์ ไม่มีอะไรนอกเหนือไปจากการที่เขาทุกคนเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ ที่พระองค์ได้ใช้เขาเหล่านั้นให้นำคำสั่งของพระองค์ไปส่งให้ถึงแก่มวลมนุษย์ เช่นพระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

وما على الرسول الا البلاغ المبين

سورة النور آية 54

ความว่า และไม่มีหน้าที่บนเหนือศาสนทูต เว้นแต่การนำส่งคำสั่งจากพระองค์ อัลลอฮ์โดยชัดแจ้ง

และพระองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า

انك لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء

سورة القصص آية 06

ความว่า แท้จริงเจ้านั้น (ไอ้มุฮัมมัด) ไม่สามารถชี้แนะบุคคลที่เจ้ารักได้หรอก แต่ทว่าอัลลอฮ์เป็นผู้ชี้แนะผู้ที่พระองค์ต้องการเท่านั้น

และจงพยายามพิจารณาให้จริงๆ ต่อคำกล่าวของพระองค์อัลลอฮ์ที่พระองค์ได้กล่าวไว้ว่า

ورأيت الناس يدخلون في دين الله افواجا فسبح بحمديك واستغفره انه كان توابا

ความว่า และเจ้าได้เห็นมนุษย์ เขาได้เข้ามานับถือศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มๆ (หลังจากเคยเข้ามีที่ละหนึ่งคนทีละหนึ่งคน) ดังนั้นจงกล่าวคำตัสเบาะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ ด้วยการสรรเสริญต่อพระผู้อภิบาลและขออภัยโทษต่อท่าน แท้จริงพระองค์เป็นผู้แสนรับการเตาบัต

จึงพระองค์อัลลอฮ์ได้ตั้งสถานะแก่ท่านรซูล (ศล.) ในตำแหน่งชั้นดวงตาให้มองเฉยๆ เท่านั้น และพระองค์ได้กล่าวต่อไปว่า เมื่อใดที่เจ้าได้เห็นบ่าวของพระองค์อัลลอฮ์ เข้ารับนับถือศาสนาของพระองค์อัลลอฮ์แล้ว เจ้าจงพูดด้วยการสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์เถิด อย่าได้สรรเสริญตัวเอง และนั่นคือความหมายที่ว่าให้เจ้ากล่าวคำตัสเบาะฮ์ด้วยการสรรเสริญพระผู้อภิบาลของเจ้า ดังนั้นหากเจ้าได้ผันจิตใจของเจ้าไปสู่ตัวเจ้าเอง หรือต่อความอุตสาหพยายามของเจ้า ก็ให้ขอภัยต่อพระองค์อัลลอฮ์เสียเพื่อพระองค์จะได้รับการเตาบัตของเจ้า ได้กล่าวไว้เช่นนี้ โดยท่านสุญยาดุลอิสลาม ท่านอิหม่ามฆอซาลี ได้พูดไว้ในหนังสือ วัรบาอีนฟีอูลูลิตดีน

และเมื่อมีส่วนหนึ่งจากเครื่องหมายว่ารักพระองค์อัลลอฮ์ ก็คือการทำที่ต้องริฎอ (การปิตยีนดี) ต่อลิตของพระองค์ จึงต่อไปนี้ข้าพเจ้าก็จะกล่าวถึงบท ความริฎอ (ความปิตยีนดี) ต่อลิตขององค์อัลลอฮ์ ข้าพเจ้าจึงกล่าว

บทที่เก้า

กล่าวถึงการริฎอ (การปีติยินดี)

ต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.)

โปรตทราบ ท่านทั้งหลาย แท้จริงการริฎอ ต่อลิขิตแห่งพระองค์อัลลอฮนั้น หมายความว่า จิตใจจะต้องชอบต่อทั้งหมดความประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) และมีได้คัดค้านต่อสิ่งทั้งหมดที่พระองค์อัลลอฮได้ดำเนินให้เกิดขึ้นแก่บ่าวของพระองค์

และมีใช้ความหมายของคำว่า ริฎอ (ปีติยินดี) กับลิขิตของอัลลอฮก็คือการที่ไม่ได้รู้สึกเจ็บปวดในขณะที่ประสบกับภัยพิบัติ และมีใช้ความหมายของคำว่า ริฎอ ด้วยลิขิตของอัลลอฮคือการทอดทิ้ง ไม่ขอคูหาต่อพระองค์อัลลอฮ และไม่กินยาในยามเจ็บไข้ได้ป่วย และมีใช้ความหมายว่าจะต้องปล่อยให้อันตรายต่างๆ มาสู่ตัวของเราโดยไม่ต้องป้องกันเสียเลย ในขณะที่เรามีความสามารถที่จะป้องกันให้พ้นจากอันตรายต่างๆ นั้นได้ แต่ทว่าพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) ได้ใช้แก่พวกเราให้ขอคูหาพระองค์

จึงส่วนหนึ่งจากจำนวนการริฎอ ต่อลิขิตแห่งพระองค์อัลลอฮก็คือ การพยายามให้ได้รับสิ่งที่เรารักด้วยการปฏิบัติสาเหตุของสิ่งเหล่านั้น แต่หากว่าเราทอดทิ้ง ไม่ปฏิบัติสาเหตุของสิ่งต่างๆนั้น เป็นสิ่งที่ขัดกับการพึงพอพระทัยของพระองค์อัลลอฮ จึงไม่ได้อยู่ในเครือข่ายของคำว่า ริฎอ ต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ เช่น บุคคลคนหนึ่งที่เขาหิวน้ำ แต่เขาไม่ยอมที่จะเอื้อมมือไปหยิบน้ำมากิน แต่ทว่าการหยิบน้ำมากินให้พ้นจากการกระหายน้ำ นั้นแหละคือการริฎอต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ

และมีได้เข้าในเครือข่ายของคำว่าริฎอ ต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) อีก บุคคลที่ปฏิบัติตัวออกจากคำสั่งกฎเกณฑ์หุกุมชาเราะะ แต่ทว่าความจริงของคำว่าริฎอด้วยลิขิตของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) ก็คือความหมายดังที่กล่าวมาแล้ว ด้วยการไม่ปฏิเสธ ไม่คัดค้านการกระทำของพระองค์อัลลอฮ ทั้งภายนอกและภายในจิตใจ พร้อมด้วยมีความจริงใจในการพยายามแสวงให้ได้รับสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ (ซบ.) รักใคร่ ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) และละเว้นห่างไกลจากคำสั่งห้ามของพระองค์

ท่านทั้งหลายโปรตทราบ แท้จริงการริฎอ ด้วยลิขิตของพระองค์อัลลอฮ คือ สภาวะจิตที่ได้รับการยกย่องจากพระองค์อัลลอฮ (ซบ.) ซึ่งเป็นสิ่งวาบิบบนเหนือคนมุกลัฟ (ผู้บรรลุนิติภาวะด้วยอายุครบ 15 ปี) จะต้องรักษาให้มีประจำในจิตใจของเขา

พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้กล่าวไว้ว่า

رضي الله عنهم ورضوا عنه

سورة البينة آية 8

ความว่า พระองค์อัลลอฮ์ได้มีความปิติยินดีต่อพวกเขา (ผู้ที่อีมานที่ปฏิบัติความดี) และพวกเขาได้ปิติยินดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.)

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

من سعادة ابن آدم رضاه بما قض الله له ومن شقاوة ابن آدم سخطه بما قض الله له

رواه الترمذي والحاكم عن سعد ابن ابي وقاص رضي الله عنه

ความว่า ส่วนหนึ่งจากวาสนาของบุคคลก็คือ การพึงพอใจด้วยสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ลิขิตให้เกิดขึ้น และส่วนหนึ่งจากความชั่วของบุคคลก็คือการไม่พึงพอใจต่อสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ลิขิตให้เกิดขึ้นแก่ตัวเขา

และแท้จริง การริฎอ การพึงพอใจต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ คือ เป็นสิ่งสุดท้ายจากความต้องการของชาวสวรรค์ ดั่งองค์อัลลอฮ์ได้กล่าวเอาไว้แก่พวกชาวสวรรค์ว่า

ماذا تريدون فيقولون رضاك

رواه ابو يعلى

ความว่า อะไรที่พวกเจ้าทั้งหลายมีความต้องการอีก? พวกเขาชาวสวรรค์ตอบว่า คือ ความพอพระทัยจากพระองค์

หากมีคำถามจากท่านว่า ทำอย่างไรที่จะให้ข้าพเจ้ารวมกันได้ระหว่างความพอใจปิตินดีต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ กับการให้เกลียดต่อการกัฟรุ้ คือการทรยศต่อพระองค์อัลลอฮ์ และการมะเซียะฮ์ คือความชั่วต่างๆ และทั้งสองอย่างนี้ก็มาจากลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์นั่นเอง แน่อนในเรื่องนี้ข้าพเจ้าจะตอบว่า แท้จริงการกัฟรุ้ (การทรยศต่อพระองค์อัลลอฮ์) และการมะเซียะฮ์ ทั้งสองอย่างนี้ มีสองมุมมอง มุมมองที่หนึ่ง ทั้งสองอย่างนี้ก็มาจากลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ และความประสงค์ของพระองค์ จึงถ้ามองทางฝ่ายนี้ ก็ว้ายิบเราทุกคนจะต้องริฎอ พึงพอใจ และปิตินดีกับการสองอย่างนี้ เพราะตามหลักความจริงแล้ว ก็คือการที่เราพึงพอใจกับลิขิตของอัลลอฮ์นั่นเอง และมุมมองที่สอง สิ่งทั้งสองอย่างนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการอดสู้อภัยและความสมัครใจของผู้ปฏิบัติความชั่ว จึงถ้ามองทางด้านนี้ก็ ว้ายิบที่เราจะต้องเกลียดกับมันทั้งสอง

และว้ายิบเราจะต้องห้ามปรามจากสองอย่างนี้ เช่นเดียวกันกับการว้ายิบที่เราจะต้องใช้ให้ปฏิบัติความดี สรุปลแล้ว ในการกัฟรุ้ และการมะเซียะฮ์ ทั้งสองประการนี้ ว้ายิบ

ทุกคนจะต้องพึงพอใจกับมัน เพราะทั้งสองนี้มาจากลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ และวาฮิบทุกคนจะต้องเกลียดกับมันทั้งสอง เพราะทั้งสองนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เว้นแต่มาจากการอุตสาหพยายาม และการสมัครใจของเรา จึงในตัวของการกัฟรุและการมะซีฮาย์ ทั้งสองนี้วาฮิบมีทั้งความพึงพอใจ และความเกลียดซึ่งอยู่ในตัวของมัน ก็ได้ขัดแย้งกันแต่อย่างใด เมื่อการพึงพอใจ และการเกลียดซึ่งอยู่ในสิ่งเดียวกันก็จริง แต่มันคนละฝ่าย คนละมุมมองที่ต่าง ๆ กัน

และเพราะสาเหตุว่า ผู้ใดที่ได้เข้าใจว่า การที่ละทิ้งไม่ยอมใช้ให้คนได้กระทำความดี และละทิ้งไม่ยอมห้ามจากการกระทำความชั่ว นั้นมันได้เข้าอยู่ในเครือข่ายของการพึงพอใจต่อลิขิตของอัลลอฮ์ ถ้ามีการเข้าใจแบบนั้นก็จัดอยู่ในกลุ่มความเข้าใจของคนยาเฮล (ผู้ไม่รู้) เพราะส่วนหนึ่งจากการลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ก็คือ การวาฮิบที่จะต้องใช้ให้เขาทำความดี และวาฮิบจะต้องห้ามจากการกระทำความชั่ว และถ้าหากมีคำถามว่า ข้าพเจ้าจะมีความสามารถพึงพอใจกับการบala (ภัยพิบัติ) ได้อย่างไร? ในขณะที่บalaเป็นสิ่งที่ทุกคนเกลียดซึ่ง ถ้ามีคำถามเช่นนี้ข้าพเจ้าจะตอบว่า แท้จริงการเกลียดซึ่งกับบาลานั้น มันเป็นเรื่องชาติญาณหรือธรรมชาติของมนุษย์ และการพึงพอใจต่อบาลานั้นมันเป็นเรื่องสติปัญญา และด้วยสาเหตุที่รู้ว่าด้วยการเกิดบalaขึ้นมาแก่ตัวเรา เมื่อเราพึงพอใจกับมันก็จะได้ผลบุญมหาศาล เช่นคนไข้ที่พึงพอใจด้วยการกินยาขม เพราะเขารู้ดีว่ายาขมนั้นแหละที่จะทำให้เขาได้หายจากการเจ็บป่วย จนกระทั่งเขาชอบที่จะกินยาขม ถึงแม้ว่าเขาต้องซื้อยาขมด้วยราคาที่แพงเสียด้วยซ้ำ และบางครั้งเขายังจ้างเสียเงินให้หมอนวดเข้าไปในร่างกายของเขา เขายังทนความเจ็บปวดได้ เพราะเขารู้ว่ายาเหล่านี้แหละที่จะทำให้เขาหายจากการเจ็บไข้ของเขา

และส่วนหนึ่งจากสาเหตุในการพึงพอใจต่อลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ก็คือ เราจะต้องยึดถือว่า พระองค์อัลลอฮ์ท่านมีเหตุผลทั้งสิ้นในกิจการต่างๆ ที่พระองค์ได้ประสงค์ให้เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าบางทีเรายังไม่ทราบถึงเหตุผลของพระองค์ และจะต้องยึดถือว่าทุกสิ่งเมื่ออัลลอฮ์ได้ลิขิตให้เกิดขึ้นแล้วจะต้องเป็นของดีทั้งนั้น และการยึดถือดังกล่าวมันจะทำให้หลุดพ้นจากจิตใจของท่าน จากการคัดค้านและการปฏิเสธต่อการลิขิตของพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) เช่นท่านพูดว่า เพราะเหตุใดอัลลอฮ์ได้ลิขิตแบบนี้? และทำไมอัลลอฮ์จึงไม่ทำแบบนี้ คือคำพูดแบบนี้จะไม่เกิดในจิตใจของเรา เช่นเดียวกับท่านนบีมูซา (อล.) ไม่คัดค้าน และไม่ปฏิเสธการกระทำของท่านนบียะเดร (อล.) ในการเจาะเรือคนยากจนให้จมน้ำ และการฆ่าเด็ก และการยกกำแพงบ้านให้ยื่นขึ้นให้ตรง หลังจากกำแพงนั้นจะพังทลาย เมื่อท่านนบีมูซาารู้ถึงสาเหตุที่นบียะเดรได้กระทำสิ่งเหล่านี้ท่านก็ยอมรับและเห็นดีด้วยกับการกระทำของท่านนบียะเดรโดยไม่มี การคัดค้านเสียเลย

ได้มีประวัติเล่ากันว่า มีท่านนบียะฮ์คนหนึ่ง เขาได้บำเพ็ญอุบาดาย์ อยู่บนตัวเขา และมีตาน้ำใสสะอาดอยู่ข้างตีนเขา และมีผู้ชายคนหนึ่งได้เดินผ่านตาน้ำนั้นไปซึ่งได้ชิมมาเป็น

พาหนะ จึงเขาได้ลงจากหลังม้า แล้วจึงได้กินน้ำ และก็ได้ขึ้นหลังม้า เดินทางต่อไป แต่เขาได้ ลืมถุงเงินของเขาไว้ ซึ่งมีในถุงเงินนั้นหนึ่งพันเหรียญทอง หลังจากนั้นก็มีชายคนอื่นเดินผ่าน มาอีกจึงได้เอาถุงเงินนั้นไปเสีย และไม่นานหลังจากนั้น ก็มีชายผู้ยากจนแบกพินผ่านมาทาง นั้นจึงได้หยุดกินน้ำ แล้วนอนหลับด้วยความเหน็ดเหนื่อย จึงผู้ชายที่ขี่ม้าที่ถุงเงินสูญก็ ได้ กลับมาอีก เมื่อไม่เห็นถุงเงินของเขาที่ลืมไว้ก็เลยจับ ผู้ชายที่แบกพินนั้นแล้วขอให้ส่งกลับถุง เงินของเขาที่สูญไป ผู้ชายที่ยากจนคนนั้นไม่สามารถส่งคืนให้ได้ เพราะเขาไม่ใช่ผู้ที่เอาถุงเงิน จึงเขาถูกลงโทษอย่างหนัก ทำอย่างไรก็ได้ถุงเงินเลยถูกฆ่าตาย ดังนั้นเมื่อท่านในปีเห็น ดังนั้นก็เลยกล่าวขึ้นว่า โอ้อลลอส พระองค์รู้ทั้งสิ้นทำไมที่เป็นไปแบบนี้ ผู้ที่เอาถุงเงินไปคือ ผู้ร้ายคนอื่น และท่านได้บังคับให้เจ้าของถุงเงินซึ่งเป็นผู้ร้ายในการลงโทษคนยากจน ซึ่งเขา ไม่ได้ผิดอะไรเลย จนกระทั่งเขาได้ฆ่าคนยากจนนั้นจนตาย พระองค์อัลลอสจึงกล่าวแก่ท่าน ป้องค์นั้นว่า “เจ้าจงสนใจกับเรื่องการทำอโงะฮของเจ้าไปเถิด มันไม่ใช่เรื่องของเจ้าที่ จะต้องรู้ความลับในราชการของเรา” แท้จริงคนยากจนคนนั้นเมื่อก่อนเคยฆ่าพ่อของชายขี่ ม้านั้นมาก่อน จึงเราละให้เขาตอบสนอง และพ่อของชายขี่ม้านั้น เมื่อก่อนเคยเอาเงินหนึ่งพัน เหรียญทองจากผู้ชายที่เอาเงินเขาไป จึงเราได้ส่งกลับให้เขาไปจากทรัพย์มรดกของเขาที่ ได้มาจากพ่อของเขา

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงได้มีความต้องการจากบ่าวของอัลลอสทุกคนให้ได้ ปฏิบัติอโงะฮซึ่งจะทำให้ตัวของเขามีความใกล้ชิดต่อพระองค์อัลลอส (ซบ.) จึงในขณะที่ การระลึกถึงความตายเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ ในการให้ผลประโยชน์ในการปฏิบัติอโงะฮ จึง ข้าพเจ้าจะได้เอามากว่าในที่นี้ต่อไป

บทย่อที่สิบ

กล่าวถึงการระลึกถึงความตาย

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงการระลึกถึงความตายคือ กิริยาทางจิตที่ได้รับการยกย่อง อีกเป็นสิ่งที่พึงแสวงหาโดยหลักการศาสนา และยังเป็นสิ่งซึ่งกระตุ้นให้ได้ปฏิบัติอิบาดะฮ์มากๆ ต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) และยังเป็นเหตุให้เป็นคนมักน้อยต่อโลกดunya และสิ่งอยากได้ต่างๆ เพราะท่านนบี (ศล) ได้กล่าวไว้ว่า

اکثر واذکر هادم اللذات فانه لا يكون في كثير الا قلله ولا في قليل الا اجزله

رواه البيهقي عن ابي عمر رضي الله عنهما

ความว่า ท่านทั้งหลายให้มากในการระลึกถึงสิ่งที่มาบั่นทอนความอรร้อย (คือ ความตาย) แท้จริงไม่ได้มีมันในขณะที่มากต่อดunya เว้นแต่มันจะทำให้มันน้อยลง และมีได้นี้มันในขณะที่น้อยต่ออามัลอิบาดะฮ์ เว้นแต่มันจะทำให้มันขึ้น

และอีกท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้อีกว่า

اکثر وامن ذکرها زم اللذات الموت

رواه الترمذي والنسائي وابن ماجه والحاكم وغيرهم

ความว่า จงให้มากในการกล่าวถึงสิ่งซึ่งมาบั่นทอนความอรร้อย ก็คือ ความตาย ได้มีคนถามท่านรซูลุลลอฮ์ (ศล.) ว่า

أي مؤمنيه اكيي قال اكثرهم لموت ذکر او احسنهم مابعره استعداد اولئك الاكي سي

رواه ابي ماجه عن ابن عمر رضاهما

ความว่า ไหนทั้งหมดคนศรัทธาที่มีความฉลาด ท่านจึงกล่าวว่า ได้แก่ผู้ที่มากในการระลึกถึงความตาย และผู้ที่แสนสวยจากพวกเขา ในการเตรียมตัวให้กับสิ่งที่หลังจากตาย พวกเขาเหล่านั้นคือผู้แสนฉลาด

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

كفى باموت واعظا

رواه الطبراني والبيهقي عن عمار ابن ياسر

ความว่า พอเพียงกับความตายเป็นสิ่งที่ให้การตักเตือนต่อมนุษย์

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงความตายคือการวุ่นวายที่แสนใหญ่ยิ่ง และในการระลึกถึงมัน จะได้รับผลประโยชน์ที่ใหญ่หลวง เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้หน้าหนีจากโลกดunya และเป็นสิ่งที่ทำให้มีความคิดถึงคะนิงต่อวันอาคีเราะฮ์

และสาเหตุที่ทำให้เผลอลืมจากความตายก็คือ การยืนยาวในความต้องการกับสิ่งที่ชอบอยากได้ และเหตุที่เกิดการยืนยาวในความต้องการกับสิ่งที่ชอบนั้นก็คือ ความรักกับโลกดunya และปล่อยให้ตัวตกอยู่ในอำนาจของการยาฮิล (การไม่เอาเรื่องศาสนา) ท่านนบี (ศล.) ได้เคยกล่าวกับอับดุลลอฮ บุตรของท่านอุมัร รอฎียัลลอฮูอันฮุมมา

كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل

رواه البخاري عن ابن عمر

ความว่า เจ้าจงอยู่ในโลกนี้ ปานประหนึ่งเจ้าเป็นคนพลัดถิ่น หรือเสมือนกับคนผ่านทางเท่านั้น

และท่านอิบนิอุมัร ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อท่านตกอยู่ในตอนเย็นของกลางวันก็ท่านอย่าได้รอคอยตอนเช้าของวันพรุ่งนี้ และเมื่อท่านได้ย่างเข้าสู่ตอนเช้า ก็อย่าได้รอคอยตอนเย็น และให้ท่านเก็บความดีไว้ตั้งแต่เมื่อยามสุขภาพสมบูรณ์ เผื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย และยามเมื่อยังมีชีวิตอยู่ เผื่อยามที่ชีวิตออกจากร่าง ได้รายงานฮาดีษนี้โดยท่านอีหม่าอัลบุกอรี

และแท้จริงส่วนหนึ่งจากสิ่งซึ่งได้ช่วยเหลือบนการให้ได้ระลึกถึงความตายก็คือ การเยี่ยมเยือนกุโบร์ เพราะท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

زوروا القبور فانها تذكر الموت

رواه مسلم عن ابي هريرة رضي الله عنه

ความว่า ท่านทั้งหลายจงเยี่ยมเยือนกุโบร์ เพราะมันจะทำให้ระลึกถึงความตาย

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

كنت نهيتكم عن زيارة القبور فزوروها فانها بركة في الدنيا وتذكر الآخرة

رواه ابن ماجه والحاكم عن ابن مسعود رضي الله عنه

ความว่า ข้าพเจ้าเคยห้ามพวกสุเจ้าไม่ให้เยี่ยมเยือนกุโบร์ ดังนั้นต่อไปนี้อนุญาตให้แก่ท่านทั้งหลายเยี่ยมเยือนกุโบร์ได้แล้ว เพราะมันจะทำให้สละโลกคนยาและระลึกถึงอาคิเราะฮ์

ท่านทั้งหลายโปรดทราบ แท้จริงการสั่นต่อความใคร่ของอารมณ์นั้นคือ เป็นมารยาทอันได้รับความยกย่อง เพราะมันเป็นเหตุให้มีการเตรียมตัวเพื่อการหลังจากความตาย และมนุษย์นั้นมีการแตกต่างกันในความสั่น ต่อความใคร่ของอารมณ์ และความยืนยาวของมัน มนุษย์บางคนมีความนี่ยากให้อายุยืนยาวถึงหนึ่งพันปี เพราะพระองค์อัลลอฮ์กล่าวไว้ว่า

يودا حدهم لوي عمر الف سنة

سورة البقرة آية 96

ความว่า ได้นี้ก็ๆบางคนจากพวกเขาหากพระองค์อัลลอฮ์ ได้ให้อายุยืนยาวถึงหนึ่งพันปี

และท่านนบี (ศล.) ได้กล่าวไว้ว่า

قلب الشيخ شاب على حب اثنين طول العيش والمال

رواه مسلم وابن ماجه عنه ابي هريرة وروي معناه البخاري

ความว่า หัวใจของคนชรานั้น หนุ่มเสมอบนการรักสองประการคือ อยากรู้นานในการดำรงชีวิต และอยากมีทรัพย์มากๆ

และจุดประสงค์ด้วยคำว่า หนุ่ม ในที่นี้ก็คือ สมบูรณ์ในความรักต่อสิ่งสองประการนี้ เสมือนกับสมบูรณ์ ความแข็งแกร่งของคนหนุ่มในขณะที่เขาหนุ่มแน่น และส่วนหนึ่งจากพวกเขา มีบุคคลซึ่งนี่ยากเพียงหนึ่งปีเท่านั้น และบางคนก็นี่ยากเพียงหกเดือน และบางคนก็นี่ยากเพียงวันกับคืนเท่านั้น ได้มีรายงานจากท่านมุอาซิบินยาบัล (รฎ.) ท่านนบีได้กล่าวไว้ว่า

“ฉันไม่ได้ก้าวไปหนึ่งก้าว เว้นแต่ฉันเข้าใจว่า คงจะไม่ได้ติดตามไปด้วยก้าวที่สอง ก็ จะพบกับความตายเสียก่อน”

และผลประโยชน์ของการสั้นต่อความใคร่ของอารมณ์ก็คือ เป็นผู้ริบแรงในการปฏิบัติอิบาดะฮ์ มิเป็นคนผลัดวันประกันพรุ่ง และแท้จริงเครื่องหมายของคนที่ได้รับการชี้แนะจากพระองค์อัลลอฮ์ ก็คือผู้ที่ไม่ได้เพลิดเพลินกับความตาย จึงเขาได้เตรียมเนื้อเตรียมตัวในตอนเช้าของทุกๆวัน เพื่อความตายด้วยการเตาบัต และปฏิบัติอามัลอิบาดะฮ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ จึงหากเขายังมีชีวิตยืนยาวถึงตอนเย็นก็ขอขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ที่ปฏิบัติต่ออัตตอพระองค์ และดีใจด้วยการไม่มีการไร้สาระวันของเขาที่ผ่านมา หลังจากนั้นเขาก็เริ่มเตรียมตัวในการปฏิบัติความดีในตอนเย็นอีก จนกระทั่งถึงตอนเช้า จึงได้ขอขอบคุณด้วยการต่ออัตตอในตอนกลางคืนของเขา และดีใจด้วยกลางคืนของเขาที่ผ่านมาโดยไม่มีการว่างเปล่าจากการปฏิบัติอามัลที่ดีแก่เขา เช่นนั้นแหละ การปฏิบัติของเขาทั้งกลางคืนและกลางวัน ทั้งเช้าและเย็น และการปฏิบัติดังกล่าวเป็นสิ่งไม่่ง่ายตาย เว้นแต่ให้แก่บุคคลที่เขาที่มีจิตใจว่างจากการดำรงชีวิตของเขาจนถึงวันพรุ่งนี้ จึงการตายของเขาคือวาสนามหาศาลแก่เขา และการเป็นของเขาคือการเพิ่มพูนความดีแก่เขา

วัลลอฮูอะลัม

ด้วยการสรรเสริญต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ท่านผู้เรียบเรียงต้นฉบับเดิม ได้เรียบเรียงจบหนังสือ ปनावารบาฮีฮาตี เมื่อแรมเจ็ดค่ำจากเดือนรอญ ฮศ. หนึ่งพันสามร้อยเจ็ดสิบแปด 1378

الحمد لله اولوا آخرا و ظاهرا و باطنا و صلى الله على سيدنا محمد و على آله و صحبه
وسلم سبحان ربك رب العزة عما يصفون و سلام على المرسلين و الحمد لله رب
العالمين

การแปลหนังสือ **فناور باكياهاتي** ก็ได้จบลงด้วยการสรรเสริญทั้งหมด เป็นสิทธิแห่งพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น หากผิดพลาดไปบ้างประการใด ก็กรุณาท่านผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตบแต่งให้ด้วย คงจะเป็นพระคุณเป็นอย่างยิ่ง แท้จริงมนุษย์ทุกคนคงจะไม่ปราศจากความผิดพลาดและหลงลืม

การสดุดีและการสันติสุขโปรดพระองค์อัลลอฮ์ ได้ประทานให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด (ศล.) และบรรดาเครือญาติของท่าน และบรรดาสาวกของท่านด้วยทั้งหมด

اللهم الغفرلي ذنوبي ولوالدي ولמשايخي ولجميع المؤمنين والمؤمنات والمسلمين
والمسلمات الاحياء منهم والاموات لاسيما لروح شيخ عبد القادر المنذلي الاندونسي
المؤلف كتاب فناور باكياهاتي أمين

ผู้แปล อ.อับดุลมาลีก เริงสมุทร์

กระบี่ 11/1 ม.3 ต.แหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่

فَتَاوَى

بَاكِي هَاتِي

مهحفونكندي اوله

الشيخ عبد القادر بن عبد المطلب الاندلسي

المنديلي خويدم طلبة العلم الشريف

في الحرم المكي

مطبعة بن هلابي

لغات - تاشبند

تلفون: ۰۰۷۰ ۲۲۱۹۲۱ - فاكس: ۰۰۷۰ ۲۲۱۹۲۲